COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XIV. PARS I.

LIPSIAE MDCCLXVII.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH
Venduntur etiam
Amstelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourse, Parisiis apud Briasson, Patauii apud I. Manfré, Holmiae apud L. Saluium.

UNIVERSITY OF OKLAHOMA
LIBRARY

Hist. of Science

I.

Hiſtoire de l' Academie Royale des Sciences, Année MDCCLXI. Avec les Mémoires de Mathematique et de Phyſique, tirés des Regiſtres de cette Academie. A Paris, de l' Imprimerie Royale. MDCCLXIII. 4. Hiſt. 1 Alph. 1 pl. Comment. 2 Alph. 17 pl. tab. aen. 13.

h. e.

Hiſtoria academiae regiae ſcientiarum, vna cum commentariis, ad annum MDCCLXI.

Poſtquam nuperrime illuſtris Academiae commentarios ad annum MDCCLIX recenſuïmus, ſequi debebat Actorum anni LX enarratio. Verum quia Academia nondum ea publicauit, non putauimus differendam nobis eſſe commentationum, ſequentibus annis ſcriptarum, quas iam in lucem emiſit, recenſionem. Itaque de volumine, quod hiſtoriam et ſcripta Academiae ad annum LX continebit, quam primum id euulgatum erit, dicturi, referemus nunc ad lectorem de eo, quod iam in manibus habemus.

Ex Hiſtoria enotabimus primum *obſeruationes ad phyſicam generalem ſpectantes.*

Hist. of Science

p. 24. 1. Cl. GUETTARDI ſententia, oſteocollam formari depoſitione particularum ab aquis aduectarum ad radices arborum, confirmata eſt obſeruatione Cl. DU TOUR, qui animaduertit in fundo canalis, quo aqua ſuperflua ex horto quodam deriuabatur, natam magnam oſteocollae copiam, in qua erant tenuiſſimae vlmi radices exſiccatae, quae facile inde extrahi poterant. Aqua autem illa venit a ſcaturigine, quae incruſtationes lapideas praebet.

2. Deſcribitur aurora borealis d. 28 Febr. 1761. Tirnauiae in Hungaria obſeruata.

p. 26. 3. Perticae ligneae, quae ſimul ſumtae 42 pedibus accurate factae erant aequales, vbi poſt aliquot annos rurſus exactiſſime menſuratae, octaua pollicis parte longiores ſunt deprehenſae. Cuius extenſionis cauſſam Cl. LE MONNIER, quum eam calori attribui non poſſe intellexerit, fuiſſe ſuſpicatur paululum humiditatis, in ligno reſiduae, quae, quum per ſuperficiem ligni, quippe oleoſo pigmento circumlitam, penetrare non potuerit, per extremitates perticarum iuxta fibrarum ligni directionem euaſerit, easque ſimul in longum parumper extenderit.

p. 27. 4. Foſſor, 30 annos natus, in loco quodam fodinae lithanthracum inter materiem ruinarum, quas ea ab aquis ex improuiſo irruentibus fecerat, incluſus, per nouem dies ſine omni nutrimento vixit, praeterquam quod ter de illis aquis bibit, licet ſaepius clamore adeo ſe defatigaſſet, vt in ſomnum profundum incidiſſet. Extractus ex carcere ſuo, aerem quidem liberum ſine incommodo tulit, ſed ſomni per ſex dies expers manſit, nec niſi poſt viginti dies debita diaeta recuperauit ſat virium, vt poſſet domum redire, leucae quadrante diſtantem.

p. 29. 5. Meteorum igneum d. 12 Nouembr. anni 1761. paullo poſt horam quartam matutinam Francopoli

copoli in Agro Belloiouienſi, Diuione in Ducatu Burgundiae, Lutetiae Pariſiorum, et Hameti in Picardia ſimul viſum eſt aerem traiicere, forma globi ingentis, vel dolii dimidiati, cum longa cauda ignea. Crepuit hic globus prope Diuionem cum fragore ingenti, qui aedificia quaſſauit; et innumerae ex eo flammulae deciderunt, quibus tamen nihil eſt incenſum.

6. A Rev. BACHELEY, Sacerdote Dioeceſis Lexouienſis, Academia dono accepit collectionem foſſilium, quae olim corpora marina fuerunt. Adſpectus docet, ea fuiſſe primum terra quadam margacea inuoluta, quae deinceps in ſilicem abierit. Fecit hanc collectionem Vir Rev. ſummo ſtudio ad confirmandam ſuam hypotheſin, ſilices omnes naſci ex terra margacea per acidum quoddam, quod in hiſce foſſilibus a corporibus marinis ſuppeditatum eſſe putauit. p. 30.

7. Oblata etiam eſt Academiae copia lignorum petrefactorum, haut procul a Medunta ad Sequanam effoſſorum. p. 31.

8. Et Cl. DE LA CONDAMINE illi monſtrauit Amiantum albiſſimum, in montibus Tarentaſiae repertum.

Obſeruationes anatomicae hic leguntur ſequentes.

1. Quum mulieri fulmine in colli parte poſtica tactae vena poſt horam ſecabatur, proſiluit ſanguis ad dimidium pedis, ſed mox ceſſauit fluere, poſtquam circiter vncia vna effluxerat. p. 53.

2. Virgo, 23 annos nata, ſcorbuto erat tantopere afflicta, vt cancri exulcerati in labiis et ore, maculae violaceae, rubrae, fuſcae in cute, et exoſtoſes in tibia et vlna apparerent, et ſanguis e vena miſſus in pelliculam ſubnigram ſpiſſam, in ſero limpido natantem, abiret. Hanc, quum omnis gene-

p. 55. ris remedia fruſtra eſſent adhibita, eiusque morbus iam ad ſummum gradum perueniſſet, Cl. RAZOUT, Medicus Nemauſienſis, conſilium Cl. SAUVAGES ſecutus, perfecte curauit, ſolo vſus decocto *Solani ſcandentis*, ſeu *Dulcamarae*, quod remedium ille ab Ill. LINNAEO acceperat. Principio quidem peius inde ſe habere videbatur aegra, et poſt quatuordecim dies viſu adeo priuabatur, praegreſſis capitis et oculorum lancinantibus doloribus: ſed, continuato nihilo ſecius decocti huius vſu, poſt ſeptem dies coepit imminui omne morbi ſymptoma, et inde ab hoc tempore per duos menſes haut intermiſſo remedii huius vſu aegra perfecte conualuit. Interea nullum ab eo incommodum ſenſit, praeterquam quod ſemel, vbi illud in nimia doſi ſumſerat, ardorem ventriculi queſta eſt, quem nauſea et vomitus eſt ſecutus; verum, intermiſſo per 24 horas decocti vſu, ſponte ceſſauit hoc incommodum. Notatu etiam dignum eſt, remedium hoc ſuam virtutem exſerere ſine aliqua euacuatione per ſedes, aut per vrinam, aut per ſudorem, adeo vt dici poſſit malum tollere quaſi per exſtinctionem, virus ſcorbuticum in ipſa ſanguinis maſſa penitus deſtruendo. Haec virgo poſtea in febrem continuam ſimplicem incidit, quae breui et facile victa eſt remediis conſuetis; id quod certe non potuiſſet fieri, ſi paululum virus ſcorbutici in ſanguine fuiſſet relictum. Ratio autem propinandi hoc remedium haec fuit. De caule plantae recentis ſumtum eſt quantum pendit drachmam ſemis: id, demtis inde foliis, floribus, et fructibus, minutim conciſum, coctum eſt in aquae fontanae vnciis ſedecim ad dimidiae partis conſumtionem. Cum colatura miſta eſt aequa portio lactis bubuli, ſed cremore ſuo bene priuati; inde hauſtus vnus datus eſt omnibus quatuor horis. Doſis autem plantae paulatim vsque ad drachmas duas aucta eſt.

3. Mu-

3. Mulos etiam pituita contagioſa (*morve*), qui morbus vulgo creditur equis proprius, affici poſſe, exemplo probatur. p. 58.

4. In minori Balearidum inſularum mulier peperit monſtrum cyclopis facie. Fuit enim illi caput ingens, facies plana fere, cum vno tantum oculo magno, in medio ſub fronte poſito; alter oculus in ſumma fronte ſub parte quadam molli, ad inſtar cornu prominente, delituit. Caput capillis longis, et totum corpus pilis fuit obſitum.

5. Puella, quae cum omnibus ſignis externis pubertatis nata erat, quarto menſe exacto, coepit pati menſtrua; ceterum bona valetudine vtitur. p. 59.

6. Continuatur relatio de puella, quae quatuor annis ſine alimentis, praeter aquam frigidam, vixit *). Ab aeſtate anni 1755. quo coepit in menſtruis eſſe, vsque ad annum 1759. ſatis bene quidem valuit, niſi quod ſine grallis vix potuit incedere; ſed veris initio iterum tantos in pedibus dolores ſenſit, vt parentes eam ad fanum quoddam Virginis Deiparae, auxilii cauſſa, deducendi conſilium caperent. Neque ſine auxilio domum reuertit, quod maximam partem, vt ſapienter monet Hiſtoriographus Academiae, ipſis itineris huius moleſtiis tribuendum erat, quum fanum ſit in alto praeruptoque monte, per quem eam genibus nixam aſcendere ac deſcendere oportuerat. Verum etſi nunc pedibus poterat recte incedere, tamen haut tam perfecta fuit haec curatio, vt ſpei parentum omnino reſponderet. Nam ſub initium hiemis vacillauit rurſus puellae valetudo, pedes circa malleolos leuiter intumuerunt, menſtruorum et quantitas et qualitas minus recte ſe habuit, et ventriculus iterum omne nutrimentum, excepto pane et aqua, reiecit. Attamen temporis progreſſu haec incommoda ſine medicina, cuius pertaeſi

*) vid. Comment. noſtr. Vol. XI. p. 388.

taeſi videbantur parentes, ſuperauit natura; et ſub finem anni 1761 puella valetudine vtebatur optima, quae plus quam annuo ſpatio haut interrupta fuerat.

p. 62. Ad *obſeruationes chemicas* progredimur.

1. Cl. HELLOT parauerat butyrum antimonii cum duplo mercurii ſublimati corroſiui. Cuius butyri, in aere liquefacti, drachmis ſeptem cum dimidia affudit octo vncias ſpiritus vini rectificati; ſic nactus eſt mixtum, quod poſt tres horas congelauit, et fere ſolidum euaſit. Exiguo calore idem liquatur.

2. Idem V. Cl. cum Academia communicauit arcanam vernicis compoſitionem, quo Angli argento et orichalco colorem auri inducere dudum ſciuerunt. Fit ex vnciis duabus gummi laccae, vnciis duabus ſuccini flaui, gr 40 ſanguinis draconis in granis, drachma ſemis croci, quae omnia in vnciis 40 ſpiritus vini rectificati digeruntur vulgata ratione. Hunc vernicem metallo inaurando calefacto illinere oportet. Metallum ſic inauratum, vbi aliquid impuritatis contraxit, facile aqua tepida purgatur.

p. 64. 3. Quum Cl. CADET chemice inquiſiuit in naturam materiae, quae ab ardente Veſuuio defluit, inuenit, eam conſtare e ferro, paululo cupri, terra aluminoſa, et terra quadam alia vitrificabili, quae cum acido vitriolico vnita cryſtallos format filamentoſas. Vnde coniicere licet, in viſceribus montis magnam eſſe copiam pyritarum vitriolicorum et aluminoſorum, et multo ſulphure grauidorum; quo per ignis violentiam ſeparato, ferrum, cuprum, illaeque terrae colliquatae fuerint, et vitrum opacum formauerint ope quarzi, quod iſtis iunctum fuiſſe, quaedam veſtigia eius in materia a monte euomita docent. Quod quum ita ſit, cauſſa etiam inuenta eſſe videtur incendii montis: quum ex Hombergia-

no

no experimento conſtet, ferrum cum ſulphure commiſtum, ac parumper humectatum, ſub terra incendi.

Commentarii huius voluminis ſcripta continent vnum et quadraginta.

1. *Abb.* DE LA CAILLE *commentatio de lunae parallaxi.*

2. Cl. BERTIN *deſcriptio planorum muſculoſorum, quibus tunica carnoſa ventriculi in homine conflat.* Auctor in hac tunica, quam antea Anatomici e duo- p. 58.
bus tantum planis fibrarum muſcularium compoſitam eſſe docuerant, tria eiusmodi plana obſeruauit ſemper in homine, ita vt inter interius duorum iſtorum planorum, quod circulares habet fibras, et tunicam neruoſam tertium dari videret, vndique fere expanſum, inde ab orificio ſiniſtro vsque ad curuaturam ventriculi minorem, quam aut nullatenus aut ex parte tantum inueſtit. Ceterum quia deſcriptio tunicae muſculoſae ventriculi, quam Auctor hoc loco propoſuit, non diſcrepat ab ea, quam Ill. HALLERUS iam in *Primis lineis Phyſiologiae* exhibuerat, vt metuenda Auctori videretur ſuſpicio, quaſi alienae inuentionis gloriam ſibi arrogare voluerit: monet, ſe iam anno 1746. quum de ventriculo equino Academiae praelegit commentationem, huius inuentio- p. 63.
nis fuiſſe compotem, eiusque rei teſtem eſſe poſſe Academiam, HALLERUM contra anno demum 1751. inuentum ſuum publicaſſe Quorum illud quemadmodum et Cl. BERTIN, et teſtimonium eius rei perhibenti Academiae Hiſtoriographo (p. 32.) facile credimus: ita, vt ne in HALLERUM cadat ſuſpicio, quam ille a ſe amouere ſtuduit, aequitas exigit, vt viciſſim moneamus lectorem, *Primas lineas*

phyſiologiae iam anno 1747. Gottingae primum fuiſſe editas, et in hac libri editione eandem ſtructurae ventriculi deſcriptionem, atque in altera anno 1751. facta, reperiri, volumen autem commentariorum Academiae Pariſinae, in quo BERTINI commentatio de ventriculo equino legitur, anno demum 1751. in lucem prodiiſſe.

3. *Obſeruatio tranſitus Veneris per diſcum Solis d. 6. Iun. an. 1761. Agendici habita a Cardinale* DE LUYNES.

4. *Alia in Caſtello S. Huberti, praeſente Rege, habita a* Cl. LE MONNIER.

5. *Obſeruatio exitus Veneris e diſco Solis in Obſeruatorio regio habita a* Cl. MARALDI.

6. *Obſeruatio eiusdem tranſitus, ab Abb.* DE LA CAILLE.

7. *Alia a* Cl. DE LA LANDE.

8. *Alia habita in inſula oceani Indici, dicta Roderici inſula, a* Cl. PINGRE'.

9. Cl. LE MONNIER *annotationes ad praecedentem obſeruationem.*

10. Cl. DE LA LANDE *examen parallaxis Solis per minimam diſtantiam limborum Solis et Veneris, tam Lutetiae quam in inſula Roderici obſeruatam.*

11. *Ei. Annotationes ad* Cl. PINGRE' *obſeruationes in inſula Roderici ad parallaxin Solis ſpectantes.*

12. Cl.

12. Cl. DE FOUCHY *obſeruatio tranſitus Veneris ſub Sole.*

13. Cl. LE MONNIER *continuatio annotationum ad obſeruationem* Cl. PINGRE'.

14. Cl. DE LA LANDE *annotationes ad computum tranſitus Veneris, Ephemeridibus,* Connoiſſance des Temps *inſcriptis, ad annum 1761. inſertum.*

15. *Eiusd. Annotationes ad obſeruationem huius tranſitus Tobolii habitam.*

16. *Eiusd. Annotationes ad obſeruationes eiusdem tranſitus, iuſſu Regis Daniae, inſtitutas Hafniae et Nidroſiae.*

17. Cl. TENON *commentatio de quibusdam vitiis viarum vrinalium et partium genitalium maſculini ſexus.* In duobus puerulis, quorum alter duos men- p. 116.
ſes, alter tres vixerat, pro veſica erat protuberantia membranacea, forma mori, extrinſecus conſpicua ſuper oſſe pubis, in qua terminabantur vreteres, et per cuius duo foramina guttatim effluebat vrina. Ibidem erat etiam vmbilicus poſitus. In altero horum infantum coles aderat, ſed monſtroſus et non perforatus; alter carebat cole, ſcroto, proſtatis, et veſiculis ſeminalibus, teſticulos vero habebat inter duas cutis plicas, quae vuluam aliquatenus referebant, poſitos. Parum abſimilem conformationem harum partium reperit etiam Cl. TENON in homine viuo, 37. annos nato. In omnibus his exemplis, monet, apparere hernias, ſed ſingulares. Nam tu- p. 119.
mor, ex quo vrina exſtillat, formatus eſt parte poſtica veſicae, quae nulli ſacco incluſa, nec tegumentis muſculisue tecta eſt, quin potius ipſa, vna cum adiacen-

adiacente peritonaei parte, pro ſacco eſt inteſtinis. Praeterea in homine illo adulto, de quo hic agitur, etiam haec obſeruauit commemoratu digna. Quum ieiunus eſt et quietus, ſpatio duorum minutorum horae ex vretere dextro ſex circiter guttae vrinae, e laeuo ſeptem exeunt; poſtquam autem ambulauit, aut alii corporis exercitio vacauit, ieiunus, plures guttae ex vtroque vretere ſpatio temporis breuiori exſtillant. Semihorio poſt hauſtum vini albi, maiores guttae et celerius effluxerunt (tardius tamen ſemper e dextro vretere quam ex ſiniſtro), et vbi ſecretio maxima fuit, praeſertim tuſſiente homine, radius dimidium pollicem longus proſiluit quinquies minuti horae ſpatio; atque elapſa vna hora cum dimidia, reddiderat per vreteres partim vrinam albam vel ſeroſam vix odoriferam, partim vrinam magis coloratam, cuius vtriusque vrinae quantitas tres quartas partes vini potati exaequauit. Vbi autem aquam biberat, neque tam cito vrinae fluxus, neque tanta vi acceleratus eſt. Certe nouas vrinae vias a ventriculo ad veſicam, quas WILLISIUS et MORINUS commenti ſunt, in hoc homine non dari, manifeſtum eſt. Ceterum barbatus eſt, ac robuſtus, et neutiquam effeminatus, neque vllatenus caſtratis ſimilis, pauci cibi ac potus, ſomni leuis, memoriae excellentis, ingenii acris; et omnibus ſenſibus valet, guſtu excepto, veneris autem ſenſu prorſus caret.

18. Cl. DE LA LANDE *commentatio de interpolationibus, ſeu de vſu differentiarum ſecundarum, tertiarum, cet. in computis aſtronomicis.*

19. *Abb.* DE LA CAILLE *excerpta ex obſeruationibus, quas olim* DE CHAZELLES *in Oriente habuit, vna cum notitia MSctorum huius Academici,*

demici, quae in Bibliotheca Academiae aſſeruantur.

20. Cl. MALOUIN *experimenta ſuper mucoſo morbo equorum*, la Morve *dicto, inſtituta.* Sectione plurium equorum, qui hoc morbo correpti erant, didicit V. Cl. in iis quidem, in quibus morbus recens fuerat, non niſi membranam pituitariam fuiſſe vitiatam, in aliis autem, qui diutius iſto morbo laborauerant, viſcera etiam thoracis et abdominis modo pauciora, modo plura, eſſe affecta, tuberculis et maculis albis, praeſertim in pulmonibus et hepate, apparentibus, ſub quibus erant exigui abſceſſus, pituitae talis, qualis per nares excreta fuerat, pleni. Hinc dubius redditus, ſitne hic morbus localis, an humorum, tres equos hoc morbo vehementer afflictos diuerſa methodo tractandos curauit; duos quidem perforandis ſinubus frontalibus, iniiciendoque liquore vulnerario in membranam pituitariam, glandulis ſublingualibus induratis et tumidis incidendis, internis quoque remediis et ſubinde purgantibus adhibendis, tertium autem, ſine extrinſecus adminiſtrata ope, ſolo eorundem internorum remediorum vſu, et purgationibus alui. Hic equus perfecte conualuiſſe viſus eſt, ceterorum autem curationem imperfectam fuiſſe, eorundem occiſorum diſſectio docuit. Vnde conſequens eſſe videbatur, hunc morbum inter morbos humorum cenſendum eſſe. Sed quum huic ſententiae conſtanter repugnaret LAFOSSE iunior, cuius pater, medicina veterinaria clarus, contrariam ſententiam tuitus erat: Academia, hanc rem vlteriori examine dignam eſſe rata, iuſſit quatuor adhuc equos, pituita contagioſa laborantes, occidi et cultro anatomico ſubiici. Quo facto, nondum omnis dubitatio ſublata eſt; nam quae in omnibus his equis viſcera ſana, neque alibi, quam in ſinubus

p. 173.

p. 51. Hiſt.

bus frontalibus et maxillaribus, glandulisque ſublingualibus, morbi veſtigia deprehenſa ſunt. Interim hoc nunc affirmari poſſe videtur, duplicem eſſe huius morbi cauſſam, alteram externam, quae ſolam membranam pituitariam afficiat, alteram internam, morbum ſcilicet praegreſſum, a quo genitus liquor ſeroſus acris, per nares effluens, pituitariam membranam inflammare poſſit; et morbum, priori cauſſae debitum, ſaepius occurrere altero, immo poſſe in hunc alterum temporis progreſſu degenerare, niſi remediis topicis opportune vincatur. Sed pluribus experimentis atque obſeruationibus opus eſt, vt haec res in apricum perducatur.

21. 22. 23. *Obſeruationes eclipſis lunae totalis d. 18. Maii anni 1761. habitae a* V. Cl. LE MONNIER, MARALDI et DE FOUCHY.

24. Cl. LE MONNIER *comparatio eorum, quae ex obſeruationibus coniunctionis Veneris cum Sole ſequuntur, cum tabulis* HALLEII.

25. Cl. GUETTARD *commentatio de lamellis et granis auri in fluuio Ariega* cet. *). Hunc fluuium, ipſamque, in quam ille influit, *Garumnam*, auri grana et lamellas vehere, dudum fuit notum accolis, qui illa ſummo ſtudio colligunt. Sed nuper vir quidam induſtrius, *Apamiae* degens, terram ipſam, per quam *Ariega* fluit, nec non eam, quae in aliis Occitaniae regionibus quibusdam effoditur, auriferam eſſe, et ſimiles lamellas et grana auri continere animaduertit. Et quoniam arena illorum fluuiorum, in qua granula aurea reperiuntur, ex granis quarzoſis partim rufis, partim albis, conſtat, in terris autem illis auriferis lapilli quarzoſi inueniuntur, qui com-

p. 197.

*) Lecta d. 29. Aug. 1761.

comminuti ſimilem prorſus arenam praebent: ſuſpicatus ille eſt, hoſce lapillos etiam aliquid auri in ſe continere; hinc copiam illorum Academiae miſit, vt eos explorandos curaret. Equidem inſtituta iuſſu Academiae examina chemica et docimaſtica nihil auri in illis lapidibus demonſtrarunt: attamen conſtitit inde, ſubſtantiam metallicam ferrugineam in quibusdam ineſſe, et ferrum inde non absque lucro parari poſſe.

26. Cl. DE LA LANDE *commentatio de nouis methodis vim magneticam ferro conciliandi, et de declinatione magnetis* *). Hae methodi ſunt illae, quas ante aliquot annos Viri clariſſimi TRULLARD et ANTHEAULME inuenerunt. Ille, Academiae Scient. Diuionenſis Sodalis, virgam ex chalybe confectam direxit verſus ſeptemtriones, eiusque poſitionem tam diu variauit, donec ab ea limaturam ferri attrahi videret; in qua poſitione fixam virgam percuſſit, quoad magnam vim magneticam nacta eſſet. Idem aliquot minores virgas ex chalybe affrictu ad illam magneticas redditas colligauit, et cum his duas laminas ex chalybe, ſoleae equinae formam habentes, et ita iuxta ſe inuicem poſitas, vt oualem figuram complerent, perfricuit, extrema virgarum, verticaliter poſitarum, ſuper laminis in circulum ſaepius, ſed vno tenore, ducens; quo facto magnam virtutem magneticam his laminis conciliauit. Alter Vir Cl. cuius ſcriptum de magnetibus artificialibus Academia Scient. Petropolitana praemio ornauit, animaduertit, duas virgas ferreas, in linea recta poſitas ita, vt exiguum inter eas interuallum ſit, ſine omni praeparatione ſponte ſua vim aliquam magneticam ſenſibilem mox acquirere, maximam vero, vbi inclinatae ſint ad planum aequatoris coeleſtis ſub angulo p. 211.

*) Lect. d. 20. Maii 1761.

angulo 29 grad. circiter verſus auſtrum, vel ad horizontem Pariſinum ſub angulo 70 circiter graduum verſus meridiem. Itaque in tali poſitione duas virgas ferreas, quarum longitudo eſt 15 pedum, craſſities duorum pollicum quadratorum, ſuper tabula craſſa quercina fixit, ita, vt earum extremitates dimidium pollicem a ſe inuicem diſtent, et has extremitates laminis chalybeis, vltra ferrum paullum prominentibus, muniuit; iam acum, ſeu virgam ferream minorem, magneticam redditurus, eam oris harum laminarum affricat, ducendo eam prorſum et retrorſum iuxta longitudinem virgarum maiorum, hac tamen cautione, vt neutra extremitas acus vnquam in virgarum interſtitium perueniat. Qua ratione acui vim magneticam impertit maiorem omni, quae alia adhuc cognita methodo ipſi conciliari poteſt. Vtitur etiam hoc modo, qui eodem redit. Virgam chalybeam, ſeu acum, magnetica vi imbuendam ſuper tabula figit, et duas eiusmodi virgas, ſed iam magneticas, ſuper virga fixa ſic ponit, vt poli earum diuerſi nominis ſe inuicem reſpiciant, deinde diaphragmate quodam tenui inter vtramque interpoſito, eleuat ambarum extremitates a ſe inuicem remotiſſimas, vt ipſae virgae ad tabulam inclinatae ſint ſub angulis, in oppoſitas plagas vergentibus, et extremitates earum ſibi inuicem proximas, diaphragmati appreſſas, ducit ſuper virga fixa dextrorſum et ſiniſtrorſum iteratis ſaepius vicibus, lente, et hac lege, ne extrema virgae fixae vnquam attingantur; tandem ſub finem huius frictionis virgas ambas, ad medium virgae fixae reductas, ſubito et ſimul tollit; ſic virga fixa virtutem magneticam inſignem aſſumit. Expoſitis his methodis, Cl. DE LA LANDE porro docet, quibus ratiociniis earum inuentor ad eas peruenerit. Denique obſeruationes aliquot profert, ex quibus colligit declinationem magnetis verſus occiden-

cidentem Lutetiae inde ab anno 1582. quotannis nouem minutis primis gradus praeterpropter vniformiter creuiſſe.

27. Cl. ADANSON *deſcriptio noui generis arborum*, Baobab *dicti, in Senega obſeruati.* Nomen *Baobab* apud PROSPERUM ALPINUM (de plantis Aegypti) occurrit. A SCALIGERO (de Subtilit. L. VI.) eadem arbor *Guanabanus* dicta eſt. Francogalli in *Senega* degentes eam *Calebaſſier* appellant, eiusque fructum *panem ſimiarum.* LINNAEUS eam vocauit *Adanſoniam*, quoniam eius definitionem a Cl. ADANSON accepit, quam Appendici Tomi II. Syſtem. Nat. Edit. X. inſeruit, et quae tam conformis eſt hic exhibitae, vt illi huc tranſcribendae ſuperſedere queamus. Tradita ea definitione, Auctor oſtendere allaborat, hanc arborem nouum eſſe genus, quod multum quidem ſimilitudinis habeat cum maluaceis, ſed tamen ab aliis maluaceis, adhuc cognitis, vere diſtinctum ſit. Quo fine characteres familiae *maluacearum* ſollicite recenſet, ſimulque notat, hanc arborem ab aliis generibus huius familiae diſcrepare partim calice, qui ipſi ſimplex eſt et deciduus, partim ſtaminum copia et ſitu, quippe in faſciculum collectorum, partim fructu lignoſo, in loculos decem vel quatuordecim diuiſo, qui ſemina plurima continent, carne ſicca et quaſi ſpongioſa inuoluta. Denique de cultura eius arboris, morbis, aetate, locis natalibus, et vſibus diſſerit, atque Auctores, qui eius mentionem fecerunt, recenſet. Maximam omnium arborum eam dicendam eſſe iudicat, propterea quod, licet truncus eius non vltra 12 pedes altus fieri ſoleat, tamen diameter trunci fere 25 pedes exaequat, et rami circumcirca ad 60 pedes extenduntur. Iconibus adiectis figuras et totius arboris, et foliorum, et florum, fructuumque

p. 218.

p. 224.

p. 219. 232.

ac ſeminum, optime repraeſentandas Cl. Auctor curauit.

28. Cl. NOLLET *noua experimenta ſuper electricitate, occaſione ſcripti in Anglia nuper a* ROBERTO SYMMER, *Societ. reg. Londin. Sodali, editi capta* *). Repetens Auctor Cl. SYMMERI experimenta circa tibialia ſerica, a nobis alias **) enarrata, varia obſeruauit noua, et valde digna attentione phyſicorum. Nam non modo vidit, eadem experimenta haberi poſſe, licet multo minori ſumtu, in taeniis ſericis,
p. 251. aqua pura et calida elotis, rurſusque ſiccatis; neque calorem animalem neceſſarium eſſe in his experimentis, ſed ea quoque ſuccedere, quum tibialia ni-
p. 248. grum et album, ſibi inuicem inſerta, ſuper prunis charta gryſea, vel panno complicato, fricta fuerint: verum etiam obſeruauit primum illud, quod tibiale nigrum aliud genus electricitatis nanciſcatur, quam album, non eſſe a coloris diuerſitate, quatenus ille eſt lucis modificatio, ſed a materia gallarum, quae tincturam nigram ingreditur. Deinde ex his experi-
p. 250. mentis deduxit hanc propoſitionem generalem: Quum duo corpora, quae per frictionem electrica
p. 252. reddi poſſunt ita, vt alterum electricitatem vitri, alterum electricitatem reſinae nanciſcatur, ſimul fricantur ad ſe inuicem applicata, vis electrica ipſis conciliatur mirifice fortis. Praeterea intellexit, pro
p. 253. generali hactenus habitam legem, qua duo corpora, eodem electricitatis genere praedita, ſe mutuo repellere perhibentur, talem non eſſe, ideoque e mutua attractione duorum corporum electricorum non tuto colligi, ea diuerſis generibus electricitatis praedita eſſe. Vidit enim, telam ſericam albam, ad ſuperficiem vitri applicatam, et vna cum vitro frictam, adhae-

*) Lecta in Conuentu publ. Cal. Apr. 1761.
**) In Vol. X. hor. commentar. p. 499.

adhaerere vitro valide, atque ab eo ſeparatam, ve- p. 254.
lociter ad illud reuerti; item, taenias ſericas nigras, electrificatas frictione, attractas eſſe a vitro non electrificato, eique per horas integras arcte adhaeſiſſe; ſeparari autem inde confeſtim, admoto ipſis alio vitro recens per frictionem electrificato.

29. Cl. DE LA LANDE *commentatio de inaequalitatibus in motu Martis ab actione telluris in reciproca duplicata diſtantiarum ratione effectis.*

30. *Virorum* Cl. DU HAMEL *et* TILLET *commentatio de inſecto grana frumentorum in prouincia Engolismenſi erodente* *). Hoc inſectorum genus, admodum damnoſum, eſt eruca exigua, e cuius chry- p. 296.
ſalide prodit phalaena claſſis ſecundae ſecundum REAUMURII deſcriptionem, a quo etiam hiſtoria huius inſecti iam tradita eſt ſub finem Volum. II. Commentariorum ad Hiſtoriam inſectorum. Et quae magnus ille Vir de hoc inſecto ſcripſerat, neſcius, quam vtilia ea eſſent futura, maximopere ſibi profuiſſe fatentur praedicti Viri clariſſimi in dirigenda inueſtigatione cauſſae calamitatis, quae vniuerſam prouinciam vehementer afflixit. Ipſi autem viciſſim acceptam a REAUMURIO hiſtoriam huius inſecti perfecerunt, deprehenſis per proprias obſeruationes iis, quae illius induſtriam et ſolertiam effugerant. Remedia huic malo inuenerunt duo. Alterum eſt, p. 324.
vt grana frumenti, ab his inſectis infeſtati, torreantur in fornacibus, ad id inſtructis, calore, ſeptuageſimum quintum gradum thermometri Reaumuriani excedente: hoc enim caloris gradu erucae et chryſalides, in granis latentes, enecabuntur. Et remedii huius ſimile quid ruſtici Engolismenſes nonnulli, iam ante Academicorum in prouinciam aduen-

 tum,

*) vid. Comm. hor. Vol. XII. p. 14.

tum, tentauerant, in furnis ſuis, poſtquam panis inde exemtus eſſet, grana frumenti aut nuda ad 4 vel 5 digitorum altitudinem aggerere, aut ſaccis incluſa ponere ſoliti. Verum quum hac ratione germina in granis corrumpantur: vt grana non ſolum cibo, ſed etiam ſementi, idonea ſeruentur, ſuadent aliud remedium, quod in hoc conſiſtit, vt prius calx viua in aqua per cinerem colata maceretur, et limpidum lixiuium in ſcutras transfundatur, in quibus calefieri ad 50 gradum in thermometro Reaumuriano poſſit, et deinde ſic calefacto lixiuio grana corbibus incluſa immittantur. Sed nullo remedio malum vinci poſſe monent, niſi, eodem ſimul vti, publica auctoritate adigantur omnes coloni in tota regione, quae hac calamitate prematur. Nihil enim proficient, qui bonis granis agros ſuos conſerant, ſi vicini in granariis ſuis per hiemem nutriuerint hoſtes illos, qui vere nouo in phalaenas conuerſi euolent in hos agros, ſpeciem ſuam, et cum ea ſimul hocce malum, propagaturi.

31. Cl. LE MONNIER *monita circa obſeruationem diametri Veneris d. 6 Iunii an. 1761 Tobolii habitam.*

32. *Determinatio longitudinis et latitudinis Veneris ſub ſole per obſeruationem huius coniunctionis Holmiae habitam, Auctore* Cl. DE LA LANDE.

33. *Abb.* CHAPPE D' AUTEROCHE *excerpta ex relatione de itinere in Sibiriam, vt Venerem in diſco Solis anno 1761 Tobolii obſeruaret, ſuscepto.*

34. *Eiusd. Additamentum, in quo de annulo lucido et diametro Veneris, Tobolii obſeruatis, agitur.*

35. Cl.

35. Cl. MARALDI *obſeruatio eclipſis quarti ſatellitis Iouis d. 19 Nouembr. anni 1761.*

36. Cl. GUETTARD *commentatio de fodinis ceſpitum ſubterraneorum, ſeu turfae, prope Villam regis in Campania Galliae*, cet. Hae fodinae ſunt in pratis admodum macris, in valle quodam, per quem fluuius, *Eſſona* dictus, procurrit. Os fodinae 12 vel 18 pedum quadratorum, profunditas ad ſummum decem pedum eſſe ſolet; altius enim fodere aqua non permittit. In hac altitudine plura ſtrata ceſpitum habentur, quorum ſingula pedem circiter vnum craſſa ſunt; et horum ſtratorum infima, coloris fuſci et fere nigri, meliora ſuperioribus eſſe putantur. Reperiuntur in illis radices iuncorum, arundinum, cyperoidum, et his ſimilium plantarum, quas prata illa ferunt; nonnumquam etiam trunci ſalicum, populorum, nec non radices harum aliarumque arborum in ſtratis illis repertae ſunt. Porro docet Auctor, quo modo et quibus inſtrumentis aquae ex his fodinis hauriantur, ſtrata ſecentur, et maſſae exſectae egerantur, disponanturque, vt bene exſiccari poſſint; item quomodo ex horum ceſpitum nonnullis carbones fiant in furnis, ad hanc rem exſtructis. Horum autem carbonum aeque ac ceſpitum illorum exſiccatorum vſus et *Corbolii* et *Lutetiae* frequens eſſe coepit apud coquos et opifices. Quo magis hortandos eſſe cenſet populares ſuos, vt etiam in aliis regionibus Galliae turfam quaerant, qua lignorum penuriae, ibi ingraueſcenti, ſubueniatur; et plurima loca nominat, quibus id fieri poſſe ſperat. Denique oſtendere ſtudet, turfam nihil aliud eſſe, niſi materiem ex putrefactione plantarum, in pratis non depaſtis prouenientium, natam.

p. 381.

p. 383.

p. 390.

p. 392.

p. 393.

37. Cl. DE LA LANDE *altera commentatio de motu nodorum planetarum primariorum ſingulorum, qui actionibus ceterorum debetur.*

38. Cl. CASSINI DE THURY *obſeruatio tranſitus Veneris per diſcum Solis, Viennae in Auſtria habita.*

39. Cl. PINGRE' *obſeruationes aſtronomicae in inſula Roderici ob determinandam Solis parallaxin inſtitutae.*

40. *Eiusd. Additamentum ad praecedens ſcriptum.*

41. Cl. DE RATTE *Soc. reg. in Monte Peſſulano Sodalis, obſeruationes cometae, qui menſibus Septembri et Octobri anni 1757 apparuit.*

II.

Della preſervazione della Salute de Letterati, e della gente applicata e ſedentaria, opera poſtûma di GIUSEPPE ANTONIO PUIATI P. P. P. di Medicina Practica nella celebre Univerſitá di Padoua, e data in luce da ANTON-GAETANO ſuo figlio, Dottor di Filoſofia e di Medicina, in Venezia 1762. preſſo Antonio Zatta. in 8vo. 1 Alph. 10. pl.

i. e.

De eruditorum ac ſtudiis vitaeque ſedentariae deditorum hominum valetudine tuenda, opus poſthumum IOSEPHI ANTONII PUIATI,

IATI, editum ab ipſius filio, ANTONIO CAIETANO.

Librum hunc, quem Cl. FUIATI pater maximam partem abſolutum reliquerat, Cl. Editor ita perficere laborauit, loca auctorum in notis laudatorum addendo, lacunasque ſupplendo, vt et patris auctoritatem non minueret, et vtilitatem adferret legentibus. Cum vero hic liber ſcriptus ſit, non ſolum in eruditorum gratiam, ſed etiam in illorum vſum, qui aliis funguntur muneribus, quae ingenii exercitationem et applicationis aſſiduitatem requirunt, lingua vſus eſt Cl. Auctor vernacula. Diſtinxit autem totum hoc opus in tres partes, quarum prima introductoria eſt, altera philoſophica, tertia vero practicas regulas continet. Atque in primo partis primae capite nonnulli Auctores, qui de ſanitate eruditorum tuenda ſcripſerunt, recenſentur, ſecundo vero capite cauſſa morboſa externa, cui eruditi obnoxii ſunt, exponitur. Facilius eruditos cauſſae externae, ob imbecillitatem corporum, quam robuſtiores laedunt, atque pro diuerſa corporis conſtitutione varia quoque incommoda producunt. Maxime tamen ex nimia ſtudiorum contentione tres corporis partes, ventriculus ſcilicet, cerebrum et oculi patiuntur. In tertio capite de ſanitate eiusque cauſſis in vniuerſum disputatur. Proximam ſanitatis cauſſam Cl. Auctor ponit in perfecto conſenſu virium internarum ad ſuſtinendum motum omnium fluidorum corporis noſtri, ſiue ea in vaſis ſint, ſiue extra vaſa haereant. Sanitas laeditur, quotiescunque iſte conſenſus turbatur, licet motus ſanguinis non vitiatus ſit, aut nondum illud vitium appareat. Caput quartum latitudinem ſanitatis explicat. Ea enim minime tam arctis regulis adſtricta eſt, vt incommoda, quae conſenſum, de quo diximus, turbant, non poſſit

p. 1.

p. 7.

p. 12.

p. 23.

homo ſine ſanitatis detrimento perferre. Latitudo autem ſanitatis, cuiuis homini propriae, deduci poſſe videtur ex ſufficiente conſeruatione virium, qua, excretione aliqua imminuta, noua alia producitur, aut conſueta augetur. Hinc illi homines maiore prae aliis gaudent ſanitatis latitudine, in quibus neceſſaria
p. 28. et maxime vtilis euacuatio facilius poterit augeri. Qualis vero illa ſit, Cl. Auctor in capite quinto docet, quod de perſpiratione inſenſibili inſcribitur. Haec, cum ex viribus vitae pendet, optime, vbi eae vegetae ſunt, ſuccedit, mirum in modum vero variat pro varietate rerum extra corpus poſitarum, vel mutationum, quae in ipſo corpore fiunt. Materia perſpirationis omni acrimonia deſtituitur, et retenta, non qualitate, ſed quantitate ſua nocet.

p. 46. Secunda huius operis pars exponit efficaciam et modum agendi cauſſarum primariarum morboſarum, quae cum literatura et ſtudiis aliquem nexum quaſi habent. In capite primo de nimia applicatione ad ſtudia tractatur, qua inprimis ventriculus et vis di-
p. 63. gerendi laeditur. In ſecundo capite Cl. Auctor vigilias et ſomnum conſiderat, et damna, quae ex pro-
p. 84. tractis vigiliis oriuntur, explicat. In tertio capite, quod de motu inſcribitur, demonſtratur neceſſitas motus in vniuerſum, et damna ex nimia quiete ori-
p. 109. unda. Quarto capite de ingreſſu, erecto ſtatu corporis et variis aliis corporis poſitionibus agitur. Ingreſſus ſanguinis motum maxime expedit, et ſaluberrimus eſt, quod minime de ſtatu valet. Sub hoc enim corporis ſitu, illud ipſum ob intenſam multorum muſculorum actionem maxime debilitatur, ſanguinis motus per contractos muſculos laeditur, tandemque ipſa vis concoquendi cibos impeditur, partim ob imminutam muſculorum abdominalium et diaphragmatis in ventriculum actionem, partim ob diſſipationem fluidi neruei, quod ad digeſtionem ciborum

rum rite perficiendam maxime requiritur. Seſſio corpore incuruato tum demum, ſi ventriculus cibis nimis repletus eſt, noxam infert; in vniuerſum autem ſeſſio omnis nimium protracta, iis, qui calculo laborant, nocet, quod etiam de ſitu corporis ſupino valet. Quinto capite Cl. Auctor de ſaltatione et inſtrumentis muſicis, ſexto de equitationis vſu medico fuſius agit. Septimo capite de venatione, octauo de vectione in cymba, nono de declamatione, et lectione clara voce inſtituta diſſerit. Capite decimo aerem conſiderat, atque atmoſphaerae, caloris, frigoris, ventorumque etc. in corpus humanum efficaciam explicat. Simili modo in capite vndecimo de cibo, eiusque variis ſpeciebus, et capite duodecimo de potu potulentisque in Italia vſitatis disputat, tandemque in vltimo ſecundae huius partis capite affectus animi examinat. p. 130. p. 145.

Tertia vero huius libri pars applicationem continet eorum, quae de rebus non naturalibus in vniuerſum in ſecunda parte dicta erant. Hinc in primo capite praecepta circa ſtudiorum contentionem in vniuerſum, in ſecundo capite praecepta de ſomno, et in tertio de motu proponuntur, atque damna, quae ex vita ſedentaria proueniunt, explicantur. Quartum quintumque caput comprehendunt regulas circa aerem, et alimenta. Sexto capite continentur regulae, ab iis obſeruandae, qui, neceſſitate quadam coacti, vltra modum ſe per aliquod tempus ſtudiis applicare debent. Septimo capite disputat Auctor de ſignis laeſae tranſpirationis, ex cuius conſeruatione, vti iam ſupra dictum eſt, Noſter ſanitatem pendere contendit. Vltimum tandem caput docet, qualis eſſe debeat medicus, cui cura ſanitatis hominis literati committenda eſt. Haec ſufficiant de hoc libro dixiſſe, cuius lectio iis, qui medici non p. 393.

ſunt, et tamen praecipuas diaetae regulas noſſe cupiunt, partim ob rerum praeſtantiam, partim ob ſtili elegantiam, omnino commendanda eſt.

III.

Memoire ſur une queſtion anatomique relative a la Iurisprudence; dans lequel on établit les principes pour diſtinguer, à l'inſpection d'un corps trouvé pendu les ſignes du *Suicide* d'avec ceux de l'*Aſſaſſinat*. Par M. LOUIS, Profeſſeur Royal de Chirurgie, Cenſeur Royal, Chirurgien conſultant des Armées du Roy. a Paris chez P. G. Cavelier 1763. 8. pl. 3½.

i. e.

Commentarius ſuper quaeſtione anatomica, quae relationem quandam cum iurisprudentia habet; in quo principia conſtituuntur, ex quibus in inſpectione cadaueris, quod ſuſpenſum reperitur, ſigna *autochiriae* et *homicidii* inter ſe inuicem diſtingui poſſunt. Auctore Cl. LOUIS.

Praelectus eſt hic commentarius a Cl. Auctore in conſeſſu publico Academiae regiae chirurgicae, habito d. 14 April. 1763. atque ſcriptus eſt occaſione triſtiſſimae ſortis familiae *Calas*, omnibus certe lectoribus noſtris ex publicis relationibus cognitae. Cum fere omnes, qui de medicina forenſi ſcripſerunt auctores, ea tantum ſigna proponant, quae oſtendunt, vtrum is, qui ſuſpenſus reperitur, viuus an mortuus ſuſpenſus fuerit, ea vero ſigna negligant, ex quibus dignoſci poteſt, an ſuſpenſus ſe ipſum interfecerit laqueo, vel ab aliis ſtrangulatus fuerit?

fuerit? Cl. LOUIS de hiſce vltimis ſignis in hac diſſertatione agendum ſibi ſumſit. Varia autem experimenta, quae ad huius argumenti vberiorem explicationem faciunt, tum in cadaueribus humanis, tum in animalibus viuis inſtituit, neque ipſos carnifices conſulere neglexit. In initio huius tractationis chirurgos, qui examen corporis, quod ſuſpenſum reperitur, ex magiſtratus auctoritate ſuſcipiunt, admonet, omnem dandam eſſe operam, quo ſuſpenſi, ſi fieri poſſit, ad vitam reuocentur, atque probat, *Calaſii* filium forte vixiſſe adhuc eo tempore, quo familia eum ex fune pendentem inuenit. Deinde agit de ſignis, quae docent, vtrum viuus, an mortuus aliquis ſuſpenſus fuerit, tandemque ad ea accedit, ex quibus iudicari poteſt, vtrum ſtrangulatio voluntaria, an violentiae externae effectus fuerit? Oſtendit vero, ſuſpenſos non ſuffocari, vel ex reſpirationis defectu perire, ſed apoplexia, ſcilicet ex compreſſione venarum iugularium, atque hoc inprimis valere de iis, qui ipſi ſuae mortis auctores fuerint. In iis, qui a carnifice patibulo affiguntur, ſaepe vertebrae colli luxantur, et cartilagines laryngis franguntur, quod nunquam fieri ſolet in iis, qui ſe ipſos interficiunt, quapropter etiam eiusmodi homines facilius, quam ii, quos trucidauit carnifex, ad vitam reuocari poſſunt. Homo quidam, qui bis ſe ipſum ſuſpendit, bis quoque refocillatus eſt, neque aliud inde incommodum ſenſit, praeter vehementes dolores in capite et pedibus, qui orti erant ſine dubio ex impedita ſanguinis circulatione per compreſſionem venarum iugularium. Cum vix poſſibile ſit, vt aliquis, ſine praegreſſa ſtrangulatione, ab alio de laqueo ſuſpendi poſſit, ſemper duplex aderit chordae in collo veſtigium, aut alia in cadauere violentiae externae ſigna. Si autem fuerint aliquando fortaſſe malefici, qui poſt ſuſpenſionem, a carnifice factam, ad vitam

p. 6.

p. 12.

p. 15.

reuoca-

reuocati ſint; haud dubie id carnificis culpa accidit,
p. 27. qui officium ſuum in iis non recte fecerat. Probat hoc Cl. Auctor enarratione methodi, qua carnifices Pariſienſis et Lugdunenſis vtuntur. In iis, qui Pariſiis ſuſpenduntur, fere ſemper colli vertebrae ſuperiores luxantur, ſimulque ac ea luxatio fit, cadauer, quod antea rigidum erat, nunc flexile fit. Pupilla ſemper in ſuſpenſis valde dilatata eſt. Lugduni cartilagines laryngis contra vt plurimum fractae ſunt, cum in anteriore parte laquei, quo ſtrangulantur, nodus ſit fixus, atque carnifex caput eius, de quo ſupplicium ſumitur, magna vi verſus anteriora deprimat. Ex his autem omnibus patet, cadauer, quod ſuſpenſum reperitur, non obiter tantum inſpiciendum, ſed et interiores eius partes ſollicite examinandas eſſe. Qui ſe ipſos laquei ope interficiunt, longe tardius pereunt, quam ii, qui ab aliis ſtrangulantur. Chorda cum veſtigio, quod in collo reperitur, comparanda eſt, atque videndum, vtrum in collo vnicum tantum, an contra duo adſint eiusmodi impreſſionis veſtigia? Haec omnia Cl. LOUIS egregie explicat, atque in fine nonnulla addit de methodo, qua ſuſpenſi ad vitam reuocandi ſunt. Suadet autem ſectionem venae iugularis inſtituere, aerem pulmonibus inflare atque corpus fricare et calore fouere. Si in eo, qui paullulum refocillatus eſt, reſpiratio adeſt laborioſa et ſtertoroſa, materia ſpumoſa bronchia replens euacuanda eſt ope potionis paratae ex oxymelle ſcillitico.

)o(

IV. MAR-

IV.

MARTIN FROBENIUS LEDERMÜLLERS, *Hochfürſtl. Brandenb. Culmbachiſchen Iuſtitzraths, wie auch der Kaiſerl. Academie der Naturforſcher, und der teutſchen Geſellſchaft zu Altdorf Mitglieds, Nachleſe ſeiner mikroſcopiſchen Gemüths und Augenergötzungen. V. Sammlungen beſtehend in funfzig fein illuminirten Kupfertafeln, ſammt deren Erklärung, und einer getreuen Anweiſung, wie man alle Arten Mikroſcope geſchickt, leicht und nützlich gebrauchen ſolle, verlegt, und in Kupfer gebracht von* Adam Wolfgang Winterſchmied, *Kupferſtecher in Nürnberg, gedruckt, auf Koſten des Verlegers, von* Chriſtian de Launoy 1762. 4. mai. 15 pl. cum ep. dedic. et praef. L. tab. aen.

i. e.

MARTINI FROBENII LEDERMÜLLERI ſpicilegium microſcopicarum oculorum atque animi oblectationum ſuarum aeri inciſarum et viuis coloribus pictarum.

Poſtquam in detegendis naturae arcanis occupatus Cl. LEDERMÜLLERUS centuriam microſcopicarum ſuarum obſeruationum ante ſex hos annos ediderat, multisque hunc librum non ingratum eſſe animaduertebat, cogitabat de ſpicilegio quodam per vices edendo, ita, vt decem ſemper tabulas, ſine temporis tamen termino conſtituto, ſe publicaturum fore promitteret. Cuius ſpicilegii et nos ſuperius iamiam mentionem fecimus *). Nunc vero, cum

* vid. Commentar. Vol. X. P. III. p. 423.

cum illud abſolutum in manibus noſtris verſetur, non ingratum lectoribus noſtris fore arbitramur, ſi potiora eius momenta breuiter excerpamus, quantoque cum ſtudio Cl. Auctor in continuandis microſcopicis obſeruationibus verſatus fuerit, ſignificemus.

Praeter egregias itaque, variasque nouiter inſtitutas obſeruationes, praecipue quoque in hoc volumine operam dedit LEDERMÜLLERUS Noſter, vt fida inſtructione doceat, quomodo vnusquisque ſingulis microſcopiis commode vti debeat, quem in finem hiſtoriam microſcopiorum dedit, primam eorum originem ex gutta aquae, vel globuli vitrei factam exponit, ſucceſſiuam emendationem ex mutata eorundem fabrica declarat, icones eorum, quibus olim vſi fuerunt, communicat, quo exinde adpareat, ad quantum praeſtantiae gradum recentiorum inuenta peruenerunt. Ea propter non ſolum nouiſſima et optima microſcopia ſecundum ordinem dignitatum ſuarum recenſet, compoſitionis rationem exponit, modumque adhibendi docet, verum etiam non nulla eorum, v. c. microſcopium ſolare Cuſſianum Tab. I. et II. vniuerſale illud illuſtris DE GLEICHEN, tanquam maxime compoſitum, Tab. XI. XII. XIII. XIV. et XV. Lieberkühnianum, pro circulatione ſanguinis contemplanda, Tab. XXIII et XXIV. depinxit. Cum itaque tantam microſcopiorum peritiam, et in recto eorundem vſu dexteritatem acquiſiuerit, praetereaque de ſelectiſſimis ſibi comparandis ſemper ſollicitus fuerit Cl. Auctor, quilibet facile praeuidet, obſeruationes, ope microſcopiorum factas, et in hoc volumine eodem cum ſtudio eſſe conſignatas, quo antecedentes microſcopicae oblectationes ſeſe commendarunt. Cum vero limites non permittant, vt ſingulas ſpicilegii huius obſeruationes commemorare poſſimus, ſatis fore

ſpera-

ſperamus, ſi ſpeciminis loco quaedam ſaltim phaenomena, Auctori in contemplandis corporibus obuia, indicamus.

Delineantur itaque Tab. VII pulices aquatici; in his microſcopii auxilio detexit Noſter, praeter ſex pedes ordinarios, duo alia adhuc corpora, pedibus quoad faciem externam ſimilia, quae vero interius cauam fiſtulam ſiſtunt, ex qua eo tempore, quo pulex ſuper aquam ſaltare tentat, albicantem quendam et oleoſum humorem promanare Noſter obſeruauit, qui ſuper aquam paruum quaſi globulum format, quem baſin forte eſſe, in quam pulex ſaltatorios pedes firmat, Cl. Auctor opinatur. Arborem coffeam ab omnibus inſectis ſemper eſſe liberrimam, Cl. olim Gedanenſium KLEINIUS in manuſcripto quodam, de incremento coffeae, affirmauit. Contrarium vero ſe reperiſſe teſtatur Noſter Tab. IX. quae pediculos in arbore coffea habitantes repraeſentat. Animalculum hoc latum eſt, et tenuiſſima quadam lana obductum. Animaduertuntur in eo quindecim annuli vel ſegmenta, quae in mucrones terminantur mobiles, et mediantibus quibus ouula ſua craſſo ſatis tomento obducere poteſt. Ponit ſua ouula in rimas veterani rami, et vtplurimum in cacumine arboris animalcula haec habitant. Hac occaſione Tab. X. delineauit Noſter modum creſcendi coffeae. Has figuras KLEINIUS dedit, quas etiam LEDERMÜLLERUS immutatas repraeſentat. Ex iconibus huius tabulae praecipue attentionem noſtram mouet puluis antherarum coffeae. Hic enim, microſcopii ope contemplatus, fiſtit corpuſcula ſeminibus tritici haud abſimilia, quae vero, ſi aqua, vel ſpiritu vini humectantur, rotundam figuram acquirunt, et ſenſim ſenſimque ſubſtantiam quandam oleoſam vaporis ad inſtar emittunt. Ex variis animalium pilis, Tab. XVII. delineatis, commemo-

memoratione dignum iudicamus pilum talpae; hic enim, innumeris annulis vndiquaque obſeſſus, aeque ſatis a reliquorum animalium pilis ſeſe diſtinguit, ac pilus Cerui Capreoli Tab. XLIX. repraeſentatus, ſquamis ſexangularibus vndique tectus, a reliquis ſtatim internoſcitur.

In Tab. XXXIII. depictam vidimus aegagropilam, ex ventriculo agni ſimul cum quatuordecim aliis deſumtam. Haec exterius duriſſimo quodam cortice obtecta erat, interius autem ſubſtantiam reperit Noſter, operi coactili ſimillimam. Cum internam hanc ſubſtantiam microſcopii ope diſquiſiuerit, detexit, eam ex meris particulis laneis conſiſtere, quae, ſicuti pili, ex canalibus medullaribus compoſitae, et externe minutiſſimis quaſi ſquamis obtectae erant. Sequenti Tabula XXXIV. repraeſentauit Noſter membrum virile muſcae. Hoc ex tribus ſegmentis conſiſtit, quorum duo inferiora innumeris papillis, et peculiari quadam protuberantia annulari, obſeſſa ſunt. Paſſim occurrunt pili, et in ſuprema parte conſpicitur foramen quoddam ouale, per quod corpuſcula, pro animalculis feminalibus habita, exire vidit Cl. Auctor. Sed cum errare humanum ſit, ita etiam LEDERMÜLLERUS noſter, ſe in denominanda hac parte quendam commiſiſſe errorem, ipſe fatetur in defenſione nonnullorum dubiorum, contra microſcopicas ſuas obſeruationes factorum, huicque ſpecilegio adiecta. Mouit enim Ill. DE GLEICHEN praeter alia dubia etiam hoc, quod Cl. Auctor figuram Tab. XXXIV. datam, membrum virile muſcae nominet, cum tamen aliae obſeruationes edocuerint, hanc partem neutiquam membrum virile, ſed tubulum eſſe, per quem ouula ponit foemina muſca. Veritatem huius rei perſpiciens Noſter, hunc ſuum errorem in defenſione hac indicauit, ſententiam mutauit, et deſcriptionem Tab. XXXIV. ſub nomine tubuli

tubuli, per quem ouula ponit foemina muſca, eſſe aſſumendam, ſcripſit. Pollinem antherarum tulipae Tab. XLVIII. repraeſentat. In hoc detexit Noſter globulos diuerſi coloris, quorum alii lutei, alii purpuraſcentes fuerunt. Quando iis vnica guttula aquae adſperſa eſt, mox ex iis ſubſtantia quaedam promanauit, guttulam aquae tot coloribus impraegnans, quot antea pollen ipſum imbutum erat. Tab. L. continet figuras ſalis cuiusdam compoſiti, coeruleſcentis, et ſalis eſſentialis acetoſellae. Saepius dubitauit Cl. Auctor, num ope artis coeruleum quoddam ſal produci poſſet, cuius cryſtalli colorem ſuum, propter pelluciditatem, ſub microſcopio adhuc conſpiciendum praeberent. Contigit ei, ab amico quodam compoſitionem eiusmodi ſalis acquirere. Quando nimirum ſalis volatilis cornu cerui drachma ſemis, et laminae cupri in paruas fruſtulas conciſae grana 15. in vitro bene obturato ſimul reſeruantur, et hiſce inter ſe coniunctis 6 - 8. guttae ſpiritus ſalis ammoniaci vinoſi adſperguntur, mixtumque hoc in leniſſimum calorem caute reponitur, ne volatile ſal in auras abeat: tunc vnica guttula huius mixturae ſub microſcopio ſiſtit egregias cryſtallos azurei coloris, vtplurimum octangulae figurae. Sal acetoſellae, in eadem tabula repraeſentatum, cryſtallos diuerſiſſimae figurae ſiſtit, quarum aliae ramorum arboris ad inſtar inter ſe combinatae ſunt, aliae vero ſexangularia et multangularia corpora repraeſentant.

Adiecta ſunt huic volumini duo alia additamenta, quorum prius reſponſiones Cl. Auctoris ad dubia nonnulla Ill. DE GLEICHEN continet *); poſterius

*) Cuius titulus eſt: MARTIN FROBENIUS LEDERMÜLLERS *abgenöthigte Vertheidigung, als einen*

ſterius vero deſcriptionem iconemque muſcae, permultis paruis inſectis refertae, et a Cl. WINTERSCHMIEDT obſeruatae, ſiſtit. Nos vero ex iis, quas indicauimus, obſeruationibus microſcopicis, induſtriam Auctoris ſatis conſtare arbitramur. Quas vero in poſterum obſeruationes, circa ſpecialiora quaedam corpora inſtituendas, edere promittit, de his iuſto tempore ad lectores noſtros erimus relaturi.

V.

The vegetable Syſtem, or the internal Structure and the Life of Plants etc. By IOHN HILL, M. D. Vol. V. Containing the entire Claſſ of Aggregate or Cluſterheaded Plants, London. Solded by R. Baldwin 1763. fol. pl. 18. Tabb. aen. 53. Vol. VI. Containing the whole Claſſ of Vmbrell'd or Vmbelliferous Plants. London. 1764. fol. pl. 18. Tabb. aen. 62.

i. e.

Syſtema vegetabile, ſiue explicatio internae ſtructurae et vitae plantarum etc. Auctore IOANNE HILL, M. D. Vol. V. VI.

In ea, quam iam exponere cepimus *), Cl. Auctoris methodo nunc ſic pergimus, vt aggregatas atque

Anhang ſeiner mikroſcopiſchen Gemüths und Augenergötzungen, wider einige von dem vornehmen Hr Verfaſſer des neueſten aus dem Reiche der Pflanzen, und der Geſchichte der Stubenfliege, in dieſen beyden Schriften geäuſſerte Zweifel und Vorwürfe, nebſt einer Beylage des Verlegers Adam Wolfgang Winterſchmids, welche die Abbildung einer mit vielen ſehr kleinen Inſekten geplagten ganzen und vergröſſerten Stubenfliege enthält; mit Kupfern.

*) vid. Comment. Noſtr. Vol. XIII. P. II. p. 296.

que vmbelliferas plantas ſimul eadem ratione recenſeamus, qua in prioribus vſi ſumus voluminibus.

Quod de compoſitis egerat plantis Cl. Auctor, Vol. V.
nunc prius multis probare nititur argumentis, aggregatas, iam conſiderandas plantas, inter illas compoſitas et vmbelliferas medium mereri locum, etſi cum vtrisque aliqua communia habeant. Hinc protinus ea, quae plerumque adſumitur, inter vmbellam ſimplicem atque compoſitam differentia concidit, et aggregatae flores perfectos, in capitulum p. 5.
collectos, communi calyce exceptos, ſingulo tamen flore proprio calyci inſidente et ſuo etiam pedunculo excepto. In vmbellis contra communis pedunculus diuiſus ex centro in plures, ſingulum denuo et ſecunda vice diuiſum oſtendit. Deſcribit porro ſingulas aggregatarum plantarum fructificationis partes atque delineat, et quod in ſingulis communis ille calyx folioſus eſt, nec commodas ſatis diſtinctionis notas ſuggerit, nunc ex proprio ſinguli floris calyce eiusque forma et diuiſione, ſquamarumque numero definitiones ordinum deſumit, eorumque in aggregatis ſeptem ſequentes deſcribit, ſtamina vero florum non ſunt coalita.

Ordo I. recenſet plantas, calyce particulari mo- p. 11.
nophyllo, et in margine integro, inſtructas: capitulo florum ouali, calyce communi floribus longiore, *Dipſacus;* capitulo rotundo, calyce communi breuiore, *Virga*, dipſacus piloſus; capitulo obtuſe conico, calyce communi floribus longitudine aequali, *Xanthium;* occaſione huius Xanthii, quod in Europa aeque ac America occurrit, de ſententia ea, ſingulis locis ſingulares plantas conceſſas fuiſſe, diſſerit, eamque negando hoc et aliis exemplis confirmat, in magnitudine tamen earum nonnunquam differentias occurrere. Capitulo plano. ex quinque floribus compoſito, calyce communi integro, cylin-

 drico,

drico, apice dentato, *Knautia* *); capitulo et calyce eodem tres tantum flores comprehendente, *Alſionia;* capitulo plano, multos flores continente, calyce communi integro, plano, margine indiuiſo, *Dorſtenia;* capitulo rotundo, calyce communi, tetraphyllo, foliolis acutis, floribus ſingulis breuiter pedunculatis, *Hydrocotyle;* capitulo lato, plano, calyce communi polyphyllo, foliolis breuibus acutis, floribus ſingulis pedunculo longo inſidentibus, pentapetalis, incurùatis, *Panax.* *Ordo II.* calyce proprio, integro, apice plicato. Capitulo globoſo, multifloro, calyce communi ſquamato, flore pentapetalo, calyce proprio apice membranaceo, *Statice.* *Ordo III.* calyce proprio ſimplici, ſeu in vnicam ſeriem ſegmentorum diuiſo. Capitulo globoſo, multifloro; calyce communi floribus aequali: corolla ſingula tubuloſa quadrifida, ſuperiore ſegmento breui, recuruo, tribus reliquis longioribus, acutis, *Globularia.* Capitulo conuexo multifloro, calyce communi, floribus longiore, corolla pentapetala, leuiter inciſa, reflexa, *Aſtrantia;* capitulo plano libero, calyce flores multum ſuperante, integro, apice leuiter quinquedentato, *Agroſtana;* capitulo plano, multifloro, calyce communi capitulo longiore, integro, in quatuor partes apice ſpinoſas ſecto, *Arctopus;* capitulo plano, floribus ſeſſilibus, calyce communi floribus longiore, monophyllo, apice lato, irregulariter ſexfido, *Echinophora;* capitulo oblongo, communi calyce folioſo, capitulo breuiori, circulo perfectorum foliorum cincto, *Gundelia;* capitulo globoſo, calyce communi duplicis ſeriei, altera erecta, altera recurua, *Iaſione.* *Ordo IV.* calyce proprio duplici, ex duabus ſegmentorum ſeriebus compoſito: capitulo conuexo, calyce communi ex pluribus ſeriebus foliolorum

p. 26.

p. 28.

p. 37.

*) Per errorem hanc plantam aliquoties *Knautiam* appellari obſeruamus.

liolorum, *Scabioſa;* capitulo conuexo, calyce communi ſimplici, foliolis acute ſpinoſis, *Acura.* *Ordo V.* p. 55. calyce proprio diuiſo vel plurium ſegmentorum ſeriebus: capitulo globoſo, calyce communi ſimplici in plura ſegmenta fiſſo, flore minore, flore ſingulo laciniato, apice reflexo, *Echinops;* capitulo cylindrico, denſo, calyce communi folioſo duorum ſegmentorum, floſculo ſingulo quinquifido, *Ruthrum;* capitulo ex ouali globoſo, communi duplicis ſeriei pennatae, proprio triplicis ſeriei externaeque trifidae, mediae trifidae, interioris bifidae, corollis pentapetalis apice diuiſis, *Lagoecia.* *Ordo VI.* calyce proprio p. 58. monophyllo, foliolo cauo ouali: capitulo plano, paucorum florum, calyce communi floribus longiore pentaphyllo vnius ſeriei, floſculis tubuloſis, quinquifidis, externis planis, trifidis, *Sigesbeckia.* *Ordo* p. 59. *VII.* calyce proprio polyphyllo foliolis concauis: capitulo ouali, calyce communi duplicis ſeriei, foliolis acutis, floſculis tubuloſis, leuiter quinquifidis, *Stoebe;* capitulo conuexo, calyce communi hemiſphaerico, ex pluribus ſquamis diuerſarum ſerierum compoſito, corollis pentapetalis, baſi anguſtis, apice diuiſis, *Brunia;* capitulo ouali, calyce communi floribus longiore, ſpinoſo-folioſo, flore pentapetalo, apice recuruo, *Eryngium.*

Non ſolum vero omnium hic recenſitarum ſpecierum icones, atque generum characteres aeri inciſi occurrunt, ſed aliquae etiam nouae delineationes proponuntur, vt *Knautiae occidentalis,* quae fo- p. 18. liis lanceolatis dentatis, pedunculis diuiſis et corollarum colore coeruleo differt a nota ſpecie. Porro inter Scabioſas duas nondum deſcriptas ſpecies reperimus, *lanatam*, foliis ouatis tomentoſis inſtru- p. 46. ctam, floſculi luteoli coloris ſunt atque ſaepe proliferi, et *triandram*, cuius folia radicalia ſunt oualia atque ſerrata, caulina vero in multas teneras lacinias

ſecta, multifida: corollae ſunt trifidae, tribus etiam, quod vtique ſingulare eſt, ſtaminibus inſtructae, nouum tamen genus Cl. Auctor exinde efformare noluit, quod conſpectus protinus externus ſcabioſam
p. 27. referat. In generibus etiam a Statice Limonium iterum ſeparauit ob dispoſitionem florum; in Scabioſis ad corollae diuiſiones ob inconſtantiam non re-
p. 32. ſpexit: noua ſunt *Agroſtana*, quae eſt Perfoliata Alpina anguſtifolia media; *Ruthrum*, quo comprehenduntur Echinopi ſpecies floſculis diuerſis. Tandem
p. 52. quoque hybrida planta ſub *Acurae* nomine depingitur, de qua, quod ipſe HILLIUS dubitat, eam perpetuam eſſe futuram, melius ad varietates referri debuiſſet. Arbitratur autem, illam ex Scabioſa atque Eryngio plano compoſitam fuiſſe, dataque hac occaſione de plantis hybridis diſſerit, quae vero iam ab aliis accuratius tractatae ſunt.

Vol. VI. Iam in vmbellis disquirendis verſatur Cl. Auctor, quibus, vt diximus, eas complectitur plantas, quae ex pedunculis, ex vno centro prodeuntibus, eorumque centris iterum nouos pedunculos producunt, itidem ex centro, quorum etiam ſingulo flos inſidet. Expoſitis itaque variis notionibus, ad cognitionem horum florum pertinentibus, ab inuolucris potiſſimum diſtinctiones deſumit, et omnes vmbellas in duos tribus diſpeſcitur, hos in ordines et familias.

p. 4. *Tribus I.* Inuolucro folioſo: vmbella vniuerſali parum conuexa, partiali plana et denſa, *Ammi*; vmbella vniuerſali concaua, partiali parum, inuolucro vniuerſali folioſo foliolis profunde pinnatifidis, partiali breuibus, ſeminibus oblongis ab vno latere conuexis, *Daucus*; vmbella vniuerſali irregulari, partiali conuexa, ſeminibus oualibus, ab vno latere ſtriatis, *Apium*; vmbella vniuerſali laxa parum conuexa, partiali irregulari, inuolucro vniuerſali et partiali

tiali tetraphyllo, ſeminibus ſtriatis, *Cuminum;* vmbella vniuerſali laxa inaequali, partiali denſa conuexa, inuolucro vniuerſali pentaphyllo ſerrato, partiali dentato, ſeminibus hispidis, *Sanicula;* vmbella vniuerſali plana, partiali paulum concaua, inuolucro vniuerſali decaphyllo, foliolis trifidis, partiali triphyllo pennato, ſeminibus tuberculatis, *Artedia.*

Tribus II. Inuolucro membranaceo: *Familia I.* p. 10. inuolucro vniuerſali et partiali. *Ordo I.* inuolucro vniuerſali tantum vnica membranula conſtante: vmbella vniuerſali conuexa, partiali irregulari, inuolucro partiali, variis membranulis, floribus regularibus in centro, irregularibus in ambitu, ſeminibus ellipticis, ſtriatis margine ſetaceis, *Tribula; Ordo II.* inuolucro vniuerſali ex quatuor membranulis: vmbella vtraque inaequali, partiali pluribus radiis, floribus regularibus, ſeminibus ouatis ſtriatis, *Siſon; Ordo III.* inuolucro vniuerſali ex quinque membranulis: vmbella vniuerſali ſubrotunda, denſa, partiali globoſa, inuolucro partiali octofido, ſeminibus tribus ſtriis, margine membranaceis, *Angelica;* vmbella vniuerſali irregulari, conuexa, denſa, partiali denſa plana, inuolucro partiali plerumque ſexfido, ſeminibus ſtriatis villoſis, *Bubon;* vmbella vniuerſali inaequali, partiali radiis exterioribus longioribus, inuolucro partiali aequali, floribus irregularibus, ſeminibus ſtriatis, hispidis, *Caucalis;* vmbella vniuerſali laxa, partiali itidem parum conuexa, inuolucro partiali quinquifido floribus regularibus, ſeminibus oualibus, glabris, ab vno latere ſtriatis, *Bupleurum; Ordo IV.* inuolucro vniuerſali ex pluribus membranulis confecto: vmbella vniuerſali laxa ſubconuexa, partiali irregulari denſa, inuolucro partiali ex variis membranulis compoſito, ſeminibus oualibus ex vno latere planis, *Bunium;* vmbella vniuerſali irregulari, depreſſa, partiali parum conuexa, inuolucro partiali

linearibus ex membranulis, ſeminibus ſpongioſis, ſtriatis, *Cachrys;* vmbella vniuerſali denſa, ſubconuexa, partiali denſa, plana, inuolucro partiali paucis linearibus foliolis conſtante, ſeminibus tumidis ſtriatis, *Conium;* vmbella vniuerſali plana, ſubconuexa, partiali depreſſa, inuolucro partiali anguſtis membranulis conſtante, ſeminibus ouatis, ſtriatis, *Athamanta;* vmbella vniuerſali ſubconuexa, paucorum radiorum, partiali inaequali, inuolucro partiali paucorum foliolorum, ſeminibus ellipticis tribus ſtriis inſignitis, *Peucedanum;* vmbella vniuerſali conuexa, paucorum radiorum, partiali irregulari conuexa, inuolucro partiali ex foliolis linearibus, radiis aequalibus conſtructo, ſeminibus ellipticis, planiuſculis, dorſo ſtriatis, *Crithmum;* vmbella vniuerſali plana, partiali inaequali, plana, inuolucro partiali paucarum membranularum, ſeminibus oblongis, quatuor membranaceis alis, *Laſerpitium;* vmbella vniuerſali irregulariter conuexa, partiali plana, inuolucro partiali tribus vel quatuor foliolis conſtante, ſeminibus oblongis, quinque ſtriis, *Liguſticum*; vmbella vniuerſali laxa, inaequali, partiali plana et lata, inuolucro partiali foliolis anguſtis, ſeminibus ſubrotundis, turgidis, ſtriatis, *Sium*; vmbella vniuerſali conuexa, partiali globoſa, inuolucro partiali numeroſis breuibus foliolis, ſeminibus ellipticis planis, tribus ſtriis notatis, *Ferula.*

Quum in prioribus flores regulares ſint, nunc
p. 38. ſequuntur vmbellae, inuolucro vniuerſali multorum foliolorum floribus irregularibus: vmbella vniuerſali irregulari, concaua, partiali plana, inuolucro partiali diuiſo, radiis longiore, ſeminibus rotundis, planis, margine dentatis, *Tordylium*; vmbella vniuerſali plana, magna, ſubconuexa, partiali magna, plana, inuolucro partiali foliolis anguſtis, patentibus, ſeminibus ellipticis, planis, ſtriatis, margine membranaceis, *Selinum*; vmbella vniuerſali magna, plana, partiali

tiali plana, aequali, inuolucro partiali diuiſo, foliolis inaequalibus, ſeminibus oualibus, planis, margine membranaceis, *Heracleum*; vmbella vniuerſali irregulari conuexa, partiali compacta, inuolucro partiali foliolis anguſtis, ſeminibus oualibus, planis, ſtriatis, apice coronatis, *Oenanthe*.

Familia II. inuolucro partiali tantum: *Ordo I.* p. 45. inuolucro partiali trium foliolorum, vmbella vniuerſali irregulari plana, partiali eadem, ſeminibus hemiſphaericis, cauis, *Coriandrum*; *Ordo II.* inuolucro partiali quinque foliolorum: vmbella vniuerſali concaua, partiali plana, ſeminibus rotundis, ſtriatis et planis, *Aethuſa*; vmbella vniuerſali laxa, plana, partiali irregulari, concaua, ſeminibus oualibus, margine membranaceis, *Imperatoria*; floribus irregularibus: vmbella vniuerſali plana, laxa, partiali plurium radiorum, plana, ſeminibus oblongis, baſi latis apice acutis, *Scandix*; p. 47. *Ordo III.* inuolucro partiali plurium foliolorum, floribus regularibus: vmbella vniuerſali rotunda, partialique, ſeminibus oualibus, ſtriatis, *Cicuta*; vmbella vniuerſali irregulari plana, partiali denſa, rotunda, ſeminibus oualibus, profunde ſtriatis, *Seſeli*; floribus irregularibus: vmbella vniuerſali irregulariter conuexa, partiali rotunda, denſa, ſeminibus oualibus denticulis calycinis coronatis, *Phellandrium*; vmbella vniuerſali expanſa, irregulari, parum conuexa, partiali rotunda, denſa, ſeminibus oblongis, verſus apicem extenuatis, *Chaerophyllum*.

Tribus III. inuolucro nullo. *Ordo I.* vmbella p. 56. laxa, paucorum radiorum: vmbella vniuerſali inaequali, partiali denſa, paene plana, ſeminibus oblongo ouatis, ſtriatis, *Carum*. *Ordo II.* vmbella denſa, ſeu plurium radiorum: vmbella vniuerſali conuexa, ampla, partiali denſa, planiuſcula, ſeminibus magnis,

oblongis, conuexis, apice acutis, margine membrana lata auctis, *Thapſia*; vmbella vniuerſali magna, plana, partiali denſa, paulum conuexa, ſeminibus ellipticis planis, a latere membranaceis, *Paſtinaca*; vmbella vniuerſali irregulari et inaequali, partiali parum conuexa, ſeminibus gibbis, incuruatis tribus ſtriis notatis, *Smyrnium*; vmbella vniuerſali ampla, plana, partiali denſa et plana, ſeminibus oualibus, ſtriatis, margine membranaceis, *Anethum*; vmbella vniuerſali et partiali paulum conuexis, ſeminibus oblongo ouatis, dorſo tumidis, ſtriatis, nudis, *Foeniculum*; vmbella vniuerſali paulum conuexa, partiali planiuſcula, ſeminibus oblongis, acuminatis, dorſo conuexis, ſtriatis, *Pimpinella*; vmbella vniuerſali et partiali conuexa, ſeminibus oblongis, conuexis, ſtriatis, *Aegopodium*.

Omnia quidem tum ratione deſcriptionum, tum ratione iconum, cum prioribus tomis conueniunt, in nominibus tamen generum nomina anglica tantum adhibita fuiſſe miramur, nos, quod adducere illa non poteramus, Linnaeana, quae ſpeciebus adponuntur, retinuimus. Priora enim non facile intelligerentur, ſic v. c. *Hedge - Parsley* Tordylium, *Fools Parsley* Aethuſa eſt, *Alexanders* Smyrnium ſignificat, cet.

p. 10. Vnicum genus nouum *Tribula* eſt, ex ſpeciebus Caucalis Mauritanica et Seſeli Turbith compoſitum;

p. 24. Athamanta omnes ſpecies Linnaeanas recenſet, ſine reſpectu ad diuerſitatem ſeminum, etſi Anethum et Foeniculum ob hanc cauſſam a ſe iterum diuellit

p. 38. Cl. Auctor, et Bubon Macedonicum, ſeminibus villoſis, ad Tordylium ſeminibus ambitu dentatis retulit. Valent etiam de hac vmbellas disponendi ratione, quae contra inuolucrorum inconſtantiam in foliolorum numero ab aliis monita fuerunt.

VI. Oe-

VI.

Oeconomical and Medical Obſervations in two Parts. From the Year 1758 to the Year 1763 incluſive, tending to the Improvements of Military Hoſpitals and to the Cure of Camp Diſeaſes incident to Soldiers. To which is ſubjoined an Appendix, containing a curious Account of the Climate and Diſeaſes in Africa upon the great River Senegal etc. In a Letter from Mr. BOONE. By RICHARD BROCKLESBY Phyſ. to the Army, Fellow of the Coll. of Phyſ. and of the R. S. London, printed for T. Becket and P. A. de Hondt, 1764. 8. pl. 21.

h. e.

Obſeruationes oeconomicae et medicae, in duas partes diuiſae, ab anno 1758 vsque ad annum 1763 incluſiue, ſuper emendatione noſocomiorum militarium et curatione morborum caſtrenſium. Quibus adnexa eſt appendix, continens relationem de climate et morbis regionis ad flumen Senegal in Africa ſitae, in literis Cl. BOONE. Auctore RICHARD BROCKLESBY.

Libri huius, profecti a longa ſatis experientia et profunda meditatione Cl. Auctoris, cuius candorem amoremque in patriam abunde teſtatur, prima pars continet animaduerſiones miſcellaneas tum de conſeruanda ſanitate militum in vniuerſum, tum praecipue de modo inſtituendi et dirigendi noſocomia militaria. Cum vero eae conſcriptae ſint potiſſimum

tiſſimum in vſum conciuium Auctoris, et proprie ad rem medicam parum ſpectent, eas breuiter indicaſſe ſufficiat. Commendat autem inprimis exſtructionem tuguriorum militarium in locis ſiccis, non paludoſis, aegrosque belli tempore non in conclauibus anguſtis collocandos, ſed, ſi non aliter fieri poteſt, eiusmodi tuguriis raptim exſtructis immittendos eſſe, ſedulo monet. Quantum enim anguſta eiusmodi conclauia, inprimis ſi ea maligno aliquo contagio inquinata ſunt, obſint militum ſanitati, triſtia loquuntur exempla. p. 62. Ex his Cl. Auctor vnum adducit, vbi quinque milites, ſucceſſiue immiſſi conclaui anguſto, in quo aeger, angina maligna laborans, diem obierat, ſimili morbo correpti ſunt, licet conclaue ſaepius et magna cum cura purgatum eſſet. Negare autem non poſſumus, Cl. BROCKLESBY in hac prima obſeruationum parte vſum eſſe dicendi genere nonnunquam ſatis acerbo, tantum non iniurio, quod ſatis teſtantur, quae contra chirurgos Anglos, noſocomia militaria Germanorum, noſtrumque populum in vniuerſum, tandemque contra medicos Gallos dicit.

p. 105. Secunda pars, quae magis ad nos ſpectat, obſeruationes comprehendit, a Cl. Auctore ab anno 1758 ad annum 1763. in Anglia ſuper morbis militum factas. In vniuerſum milites pluribus et grauioribus morbis obnoxii ſunt, quam alii homines, qui vero ipſi morbi ratione anni temporis, climatis et diaetae ordinem quendam ſeruant, ſecundum quem milites ex hibernaculis egreſſos caſtraque petentes inuadunt. Atque ad hunc ordinem Cl. BROCKLESBY ſuas de ſingulis morbis obſeruationes ita diſpoſuit, vt non omnem morbi hiſtoriam explicet, ſed ea tantum proponat, quae ei vel in morbo vel in methodo medendi praecipue attentione digna viſa ſunt.

Agit

Agit autem primum de tuſſi, qui morbus, quam- p. 109.
quam per ſe nullum adfert periculum, tamen eo maiorem medici caſtrenſis curam requirit, quo periculoſiores morbi ſint, ad quos ex eius neglectu milites facillime deducuntur. Hinc ſtatim Noſter venam ſecat, decoctumque auenae excorticatae cum magna nitri in eo ſoluti copia porrigit, aegrumque ab omni victu animali et potu ſpirituoſo arcet. Atque ſimili p. 111.
fere methodo vtitur quoque in rheumatiſmo acuto ſiue inflammatorio, qui ex perſpiratione ſuppreſſa oritur, quae non modo obſtructionem partialem in vaſis ſubcutaneis producit, ſed et vniuerſalem febrem excitat. In hoc aegris ſuis nitrum, in infuſo aliquo tepido ſolutum, tam copioſe exhibet, vt illi haud raro in viginti quatuor horis decem drachmas nitri ſumſerint. Neque tanta ſalis huius copia, ſi modo in potu calido ſumitur, vllam moleſtiam ventriculo creat, cum vis eius refrigerans, vti Cl. BROCKLES- p. 124.
BY experimenta thermometrica hoc probant, momentanea tantum ſit, doloresque nitri vſu in ventriculo excitati hauſto iuſculo calido ſtatim conſopiantur. In rheumatiſmo chronico purgantibus et p. 126.
decocto corticis Peruuiani addito ſale ammoniaco magis confidit. In arthritide vaga veſicatoria dorſo vel lateri affecto imponit, nitrum cum ſalibus alcalinis volatilibus praeſcribit, neque opiata paroxyſmi tempore, et inter paroxyſmos laxantia et corticem, negligit. Laudat quoque in rheumatiſmo frigido infuſum herbae trifolii fibrini, cui tincturam guaiaci volatilem addit, *puluereмque* ſic dictum *ſudoriferum* DOUERI, qui ex opio et ipecacuanha componitur, cuius vſus nunc Anglis maxime ſollennis eſt. Opium enim ipecacuanha coniunctum nullam narcoticam vim habere contendit, vt aliquot eius grana ſine omni noxa, vt potentiſſimum diaphoreticum, ſumi poſſint. Nonnunquam tartaro emetico, quem omnibus

bus reliquis praeparatis ex antimonio palmam prae-
p. 138. ripere putat, in refracta doſi vtitur. In eryſipelate, quod anno 1760 et 1761 aeſtiuo tempore graſſabatur, quarto vel quinto morbi die, tumore faciei et colli ſubſidente, integumenta ſcroti adeo celeriter haud raro intumeſcebant, vt ſaepius aegrotis gangrae-
p. 145. nae periculum inſtaret. Poſt venae ſectiones in febre ſimplici inflammatoria ſcarificationibus ſummo cum fructu vſus eſt, monet tamen ſedulo, omnes euacuationes ſanguineas in iis febribus plerumque nocere, quae poſt menſem auguſtum milites inuadunt, cum eae fere omnes putridam indolem pro-
p. 155. dant. In pleuritide et peripneumonia nitrum in longe minori copia, quam in aliis inflammatoriis morbis, exhibet, cum in iis ſaepius ſtimulo ſuo corporibus maxime noceat. Vtitur vero potiſſimum in iis tinctura antimonii Cl. HUXHAM, cuius guttas 30 vel 40 poſt quartam venaeſectionem exhibet, veſicatoria porro lateri dolenti imponit et ſcarificationes inſtituit. Aluum, ſi tinctura antimonii non ſoluitur, clyſmatibus liberam reddit.

p. 166. Iam ad autumnales morbos procedit, qui non antiphlogiſticis, ſed antiſepticis magis remediis debellandi ſunt. Inter eos primum locum occupat febris bilioſa autumnalis, quae ſingulis annis in caſtris magnam cladem edit. In ea vero aegri torporem ſentiunt, ingratamque in ventriculo nauſeam. Accedit mox horror, quem calor intenſus excipit, quem vel exterius manus adſtantis, hypochondriis admota, percipere poteſt. Sitis clamoſa, pulſus vero plenus et durus eſt, lingua humida cruſta flaua tegitur. Sequitur maior nauſea et irriti conatus vomendi, quos, hypochondrio dextro maxime diſtento, vomitus et crebriores alui deiectiones excipiunt, per multos dies durantes, cholera morbo exorto. In nonnullis aegris morbus ſatis cito ſoluitur, protrahitur in aliis

per

per plures ſeptimanas, aegrique vt plurimum pluribus recidiuis obnoxii eſſe ſolent. In aliis in dyſenteriam mutatur. Cadauerum diſſectiones ſemper inflammationem inteſtinorum oſtendunt, quae vel in iis, ſed in parte tantum adeſt, qui morbo iam per ſatis longum tempus affecti fuerunt. In curatione huius morbi duae tantum venaeſectiones, ante quintum morbi diem inſtitutae, ſufficiunt, poſt hunc diem nocent. Conducunt inprimis emetica ex ipecacuanha, licet nonnunquam ventriculus et inteſtina tam parum irritabilia ſint, vt maximae huius remedii doſes vix vomitum aut deiectionem aluinam producant. Proſunt porro hauſtus ſalini medii, ex ſalibus vegetabilibus compoſiti, et purgantia lubricantia, rhabarbarum vero nocet. Imminuta febris violentia, adſtringentibus Cl BROCKLESBY vtitur, vt cortice quercus et granati, atque radice tormentillae. Adhibet quoque corticem Peruuianum, cuius decocto philonium romanum addit. Aliis opii grana duo cum tribus granis ipecacuanhae, aliis rhabarbarum cum ſapone, aliis ipſum colcothar vitrioli cum philonio porrigit. Corticis ſimaroubae vires vehementer extollit, illumque cortici *Tilicherry* dicto (eſt ex *Codaga Pala* Hort. Mal.) praefert. Huius enim vires haud ſuperant virtutem aliorum aromaticorum calidorum, ſaepeque ille narcotica ſua qualitate adeo nocet, vt Noſter viderit ſpaſmum cynicum ab eius vſu excitatum. Commendat quoque vt optimum roborans vinum Luſitanicum rubrum, Anglis *Red Port* dictum.

Inter morbos contagioſos primum occurrit fe- p. 199.
bris petechialis, cuius ſignum inſignis ſtupor et anxietas cum lingua nigra eſt. Diarrhoea in ea frequenter accedit, qua oborta petechiae euaneſcunt. In non nullis aegris ex ipſis maculis rubris petechiarum ſtriae diuergentes eiusdem coloris ad reliquam cutis

cutis ſuperficiem producuntur, quod inſignis putredinis ſignum eſt. In aliis extremitates gangraena occupat, ſed hi vt plurimum conualeſcunt. Quam primum aeger hoc morbo affectus in noſocomium defertur, corpus eius aqua et aceto tepido lauandum eſt. Omnes euacuationes ſanguineae in hoc morbo alienae ſunt, atque haud raro veſicatoria quoque nocent, cum ſaepius cutem gangraenoſam reddant, inprimis ſi ea multas petechias aut lineas illas ex petechiis diuergentes ſupra deſcriptas oſtendit. Hinc veſicatoriorum vſus tantum in leuiori huius morbi gradu concedendus eſt. Multum autem Cl. Auctor vomitoriorum vſum extollit, quae, ſi oris cauum muco nigro obtegitur, vel octauo aut nono morbi die exhibet. Putat enim, per illa languentem ſecretionem fluidorum lymphaticorum in vniuerſum excitari. Commendat quoque acidiuſculum potum, cardiaca, radicem ſerpentariae et camphoram, atque, ſi putredinis ſigna plura adſunt, decoctum corticis Peruuiani, cui acetum addit. Atque tam parum veretur, ne aceti vſus diarrhoeam excitet, vt vel in putrida diarrhoea oborta illud denuo praeſcribat. Cardiaci loco vinum Luſitanicum rubrum, vel decoctum corticis additis aromatibus adhibet.

p. 231. Ex iis, qui in exercitu Anglico variolis naturalibus corripiuntur, quarta pars perit, ex 130 inoculatis vnicus tantum. Ante eruptionem in variolis venaeſectione rarius, vomitorio vero vel purgante ſemper in militibus vtitur. In ſaliuatione ſuppreſſa ſpermati ceti et oleo oliuarum vinum addit ipecacuanhae. In malignis et confluentibus corticem Peruuianum et ſpiritum vitrioli adhibet, atque, ſi aegri corticem reſpuunt, ſpiritu vitrioli fortiore aqua diluto in tanta copia vtitur, vt aeger aliquis vltra vnciam vnam eiusdem quouis die ſumſerit. Purgantia, nimis frequenter poſt variolas ſuperatas exhibita, atque

atque intempeſtiuam opii in omnibus huius morbi ſtadiis exhibitionem, damnat. In omnibus vero his morbis aeris renouationem ita commendat, vt ei plus ſaepe in ſanandis morbis, quam medicamentis, tribuat.

Supereſt, vt breuiter de chronicis morbis diſpi- p. 250.
ciamus. In febribus autumnalibus intermittentibus ſemper euacuantibus ante corticis vſum opus eſt, cum cortex ſaepe hac cautione neglecta noceat. Si breuiſſimae tantum ſunt, inter paroxyſmorum interualla, corticis decocto myrrham vel ſerpentariam addit. Calculi biliarii, qui in vna eademque veſicula p. 258.
includuntur, ſemper ſibi forma et figura ſimiles ſunt. Diarrhoea, quae icterum in frigidis regionibus comitatur, minime reprimenda eſt, hoc tamen fieri debet in ea icteri ſpecie, quae in calidis regionibus accedit. Saepius et vtiliter in ictero vomitoria adhibuit. In hydrope corticem ebuli inſignem exſerere vim, repetita experientia Cl. Auctorem docuit. Ex anthelminticis filamenta ſtanni contra taeniam, atque ad vermes in vniuerſum, eorumque reliquias expellendas, *Caryophyllum americanum anthelminticum* ſiue *Anthelmiam* extollit. Cum ſcabiem ab inſectis tantum deriuet, nullis remediis internis, ſed ſolo vnguento cum ſulphure vtitur. In gonorrhoea inte- p. 289.
rius nulla mercurialia exhibet, audat autem iniectiones cum mercurio ſublimato, aut cum calomel et gummi Arabico, cui parua vitrioli albi copia additur. Inter omnes praeparationes mercuriales maximum vſum Cl. Auctori attulerunt pillulae Plumerianae, et Swieteniana mercurii ſublimati corroſiui ſolutio. In morbis venereis, cum febre hectica coniunctis, quartam partem grani vnius mercurii ſublimati corroſiui in decocto ſaturato radicis ſaſſaparillae cum lacte diluto porrigit. In ſcorbuto tandem p. 301.
nihil magis prodeſt, quam corticis Peruuiani vſus.

p. 312. Atque huius diuini remedii vires multis quoque decorantur laudibus in epiſtola Cl. BOONE, quae huic libro adnexa eſt. In febribus enim bilioſis et putridis, quae in inſula Senega inſaluberrima tanta malignitate graſſantur, vt intra tres annos 2500 Angli ibi hinc perierint, vnicum remedium, quod reliquos ſeruauit, cortex fuit, quem tanta in copia aſſumſerunt, vt illis cibi quaſi loco eſſet. In hiſce febribus venaeſectiones plane alienae ſunt, concedit tamen Cl. BOONE, ſi dolores capitis nimis frequentes ſunt, ſcarificationes. In dyſenteria, quae febribus bilioſis conquieſcentibus ſe oſtendit, opiatorum frequentior vſus, quam in Europa, requiritur. In ſcorbuto ſanando pariter cortex magnam vim habet.

VII.

An Account of the Diſeaſes, which were moſt frequent in the British Military Hoſpitals in Germany, from January 1761 to the Return of the Troops to England in March 1763. To which is added an Eſſay on the Means of Preſerving the Health of Soldiers and conducting Military Hoſpitals. By DONALD MONRO M. D. Phyſ. to the Army, and to St. George's Hoſpital. London printed for A. Millar, D. Wilſon etc. 1764. 8. 1 Alph. 3½ pl.

i. e.

Relatio de morbis maxime frequentibus in noſocomiis Anglicis militaribus in Germania, a menſe 1761 vsque ad reditum exercitus Anglici in Angliam menſe Martio 1763. Cui additum

additum eſt tentamen ſuper mediis praeſeruandi militum ſanitatem et methodo dirigendi noſocomia militaria. Auctore DONALD MONRO.

Cl. DONALD MONRO, qui ſuo de hydrope libello *) iam inclaruit, atque temporibus vltimi belli munere medici caſtrenſis apud exercitum Britannicum in Germania functus eſt, proponit hic ſuas obſeruationes ſuper iis morbis, qui ei illo ipſo tempore maxime in praxi ſua militari occurrerunt. Ita vero in ea re verſatur, vt primo ſingulorum morborum hiſtoriam deſcribat, per omne tempus, quo noſocomia direxit, addat occaſionales eorum cauſſas, atque ſubiungat tandem methodum iis medendi, tum ſuam, tum aliorum celeberrimorum practicorum. Cum vero hic liber inſignem copiam obſeruationum contineat, atque ſpatii anguſtia haud permittat, omnem Cl. Auctoris methodum explicare; ſufficiat morbos, de quibus agit, nominaſſe, atque adiunxiſſe obſeruationes quasdam, ſpeciminis loco ex toto opere excerptas.

Initium facit a febre maligna et petechiali. Nunquam in hoc morbo miliarem eruptionem vna cum petechiis obſeruauit, licet non neget, id fieri quandoque poſſe. Venaeſectionem in primo morbi ſtadio adminiſtrauit, rarius tamen eam repetiit niſi vrgentibus ſymptomatibus. Saepe hic morbus in initio inflammatoriam habebat indolem. Contra Cl. DE HAEN cardiacorum vſum in hoc morbo confirmat, ita vt ea cortici Peruuiano haud raro addi debeant. Veſicatoria ei non tantum vſum attulerunt, quantum ab iis exſpectauit. Corticis autem vires multum extollit. Pro varia indicatione ei varia addidit p. 1.

*) vid. Comment. hor. Vol. VI. P. IV. p. 688.

remedia, vt cardiaca, oxymel ſquilliticum, opiata et ſpiritum MINDERERI. Quodſi poſt petechiarum eruptionem ſigna aderant plethorae, conſilium Cl. HASENOEHRL ſecutus, venaeſectionem optimo cum ſucceſſu adminiſtrauit. In ea tamen cautionem adhibendam eſſe monet, ne aegri vires nimium imminuantur, quapropter ſtatim poſt eam corticem in larga doſi vult porrigi. De vſu ſalium alcalinorum volatilium ita ſentit, vt putet, ea omnino, ſi pulſus debilis eſt, et lipothymiis aegri ſubiecti ſunt, vt cardiaca adhibenda eſſe. Attamen acida ſimul, ad acrimoniam alcalinam corrigendam, dari debere, et ſimul ac aegri paullulum conualuerunt, alcalinorum vſum plane intermittendum eſſe, cum illa ſalia in corpore humano, licet carnem a putredine praeſeruent, tamen putredinoſam reſolutionem excitare valeant. Gangraena, qua aegri, febre petechiali laborantes, nonnunquam in extremitatibus afficiuntur, vt plurimum oritur ex cubilibus nimis frigidis, in quibus aegri aeris iniuriae nimis ſunt expoſiti. Quodſi veſicatoria in initio, quando vires nondum deiectae ſunt, adhibentur, tunc vlcera gangraenoſa haud fiunt. Si vermes aderant, rhabarbarum cum calomel Noſter adhibebat.

p. 57. Sequitur dyſenteria, in qua inteſtinum rectum ſaepe inflammatum eſt, verumque pus per aluum excernitur. Si aegri, qui in noſocomium deferuntur, recenti dyſenteria laborant, tunc vt plurimum curatio ex voto ſuccedit, contrarium euenit in iis, in quibus morbus iam aliquantum durauit. Rhabarbarum in initio morbi Noſter non laudat, ſed eius loco vtitur hauſtu ex manna, oleo amygdalarum et ſale amaro parato; ſi tormina ſumma adſunt et teneſmus, nonnulli medici cum fructu emulſionem ex cera et ſapone paratam adhibere ſolent. Ex adſtringentibus cortice Peruuiano cum aliis adſtringentibus et opiatis,

opiatis, ac potiſſimum decocto ſimaroubae, in cholera vero diluentibus ad acrimoniam obtundendam, cardiacis, fomentis et leuioribus opiatis Cl. MONRO vtitur. p. 97.

Sequuntur morbi inflammatorii. In febre inflammatoria poſt euacuationes puluerem antimoniatum, qui ex tartaro emetico et terreo paratur, ſaepe cum inſigni fructu in refracta doſi dedit. Porro de angina loquitur et pleuritide, in qua venaeſectiones ad lipothymiam vsque inſtituit. In aegris, qui peripneumonia obierunt, pulmones vehementer inflammati et in iis maculae gangraenoſae, in aliis abſceſſus erant; nonnunquam pulmones tanta copia ſanguinis repleti deprehendebantur, vt aquae immiſſi ad fundum vaſis deſcenderent, pleura ipſa non multum affecta. In iis e contrario, quos pleuritis ſuſtulerat, pleura et intercoſtales muſculi vehementer inflammati erant, atque hinc inde gangraenoſas maculas oſtendebant, parua tantum parte in pulmonibus contiguis vitiata. p. 104. p. 111. p. 116. 123.

Accedit porro ad tuſſim et phthiſin. In hac ſi obſtructiones confirmatae ſunt, et expectoratio haud bene ſuccedit, corticis Peruuiani vſus noxius eſt, cum hoc medicamentum febris impetum augeat vel excitet. Idem de balſamo Peruuiano et de copaiua valet. Quodſi autem vera adeſt vomica, atque aeger tuſſi purulentam materiam reiicit, tunc cortex egregios praeſtat effectus. Saepius Cl. Auctori in praxi ſua ſetacea et fonticuli, propius ad partem dolentem applicati, inſignem vſum attulerunt. In conſummata phthiſi vſum opiatorum cum oxymelle ſquillitico commendat. Adnectit porro Noſter tractationem de febre epidemica catarrhali, *influenza* dicta, quae anno 1762 menſe aprili per totam fere Europam graſſata eſt, ex qua tamen pauci tantum perierunt. In ea rheumatiſmi ſpecie, quae cum febre p. 124. p. 141.

bre eſt, Cl. Auctor diaphoretica, ſub initium morbi data, noxia deprehendit, in chronico vero mercurialia nullam opem attulerunt, licet ſaliuatio nonnunquam
p. 154. eorum vſu excitaretur. In febre autumnali intermittente cutis ſaepe tantam, quantam in ictero ſolet, flauedinem oſtendit. Nullam Cl. MONRO in hoc morbo regularem criſin obſeruauit, praeter ſudores; atque febris haec in iis aegris, qui ex ea pereunt, ſemper in continuam tranſit. Poſt venaeſectionem, vomitorium et purgans, Cl. Auctor refrigerantibus et leuioribus diaphoreticis, in aliis vero puluere antimoniato, ſuperius a nobis indicato, vtebatur. Contra hunc morbum vires corticis Peruuiani nullae erant, licet haud raro ille in febrem remittentem mutatus eſſet.
p. 174. In febribus intermittentibus, ſi aegri ſanguine abundant, venaeſectio ſemper ante corticis exhibitionem inſtituenda eſt; hac enim cautela neglecta, medicamentum hoc febrem haud raro non minuit, ſed potius accendit. Si febris ob aegri debilitatem mox in initio ſupprimenda eſt, nullis praegreſſis euacuationibus, tunc cortici rhabarbarum ſuaſu Cl. Auctoris admiſceri debet. Si ventriculus nimis debilis corticem vomitu reiicit, is clyſmatum ope ingeri poteſt; quod et de infantibus valet, qui omnem vſum corticis, ob nauſeoſam eius amaritiem reſpuunt. Minime hoc quoque medicamentum nocet, ſi icteritius in aegro eſt habitus, cum cortex icterum non augeat, ſed potius ſoluat. Nam in vniuerſum ex Noſtri ſententia ii caſus, in quibus cortex Peruuianus nocuit, aut obſtructionibus gignendis anſam praebuit, magis adſcribendi ſunt vi et pertinaciae
p. 206. morbi, quam vſui corticis. In ictero vomitoria vtiliſſima ſaepe eſſe, variis hic exemplis confirmatur.
p. 216. Nonnunquam balneorum in hoc morbo vſus reliquorum medicamentorum actionem inſigniter auget. Vernali tempore an. 1761 multi ex aegris, qui hieme antece-

antecedente in nosocomiis fuerant, tumoribus in exteriore pectoris parte adficiebantur. Hi lente et nunquam plenarie in suppurationem abibant, sed remanebat semper tumor durus, atque aegri tandem, sterno et costis carios redditis, abscessu nonnunquam ad interiora pectoris penetrante peribant.

Transit porro Cl. Auctor ad paralysin, et vrinae incontinentiam, quem morbum milites saepe mentiuntur, tandemque ad retentionem vrinae. Epilepsia raro in nosocomiis militaribus curatur, licet ea inter milites, qui aestiuo tempore longis itineribus defatigati in humido solo cubant, frequens sit. In variolis etiam Cl. Auctor iis aegris, in quibus deglutitio laesa erat, corticem Peruuianum in clysmatibus dedit. Scorbutus verus tempore vltimi belli in exercitu Anglico tantum 1762 Bremae grassabatur. Contra scabiem Cl. MONRO vtitur solo decocto aut vnguento radicis hellebori albi. Cum vero hoc medicamentum ob acrimoniam suam saepe inflammationem excitet, magis commendat vsum sulphuris, cui, cum perspirationem supprimat, purgantia quoque subiungit. Mercurialium vsus in omni scabie, quae non venerea est, reiicitur.

p. 220.
p. 237.
p. 243.
p. 265.

Sequitur breuis *Pharmacopoeia in vsum nosocomii regii militaris Britannici.* Hanc excipit *tentamen de mediis praeseruandi sanitatem militum in vniuersum*, aliudque *de ratione dirigendi nosocomia militaria.* Cum vero regulae hic propositae vel ex aliis scriptoribus sumtae, vel eiusmodi sint naturae, vt commode in compendium redigi nequeant, finem hic faciamus, persuasi, Lectores nostros satis ex iis, quae protulimus, intellecturos esse, quanta sit huic Cl. Auctoris instituto laus tribuenda.

p. 275.
p. 307.
p. 355.

)o(

VIII.

Obſervations on the Diſeaſes of the Army, by IOHN PRINGLE, Phyſ. in ordinary to her Majeſty. The fifth edition corrected. London printed for A. Millar, D. Wilſon etc. 1765. 4. 2 Alph. 15 pl.

i. e.

Obſeruationes de morbis militum. Auctore IO. PRINGLE. Editio quinta.

Retulimus quidem de egregio hocce libro iam eo tempore ad Lectores noſtros, quo prima eiusdem editio in publicum prodierat *), ſed ſperamus tamen, non inutilem nos operam ſuſcepturos eſſe, aut rem ingratam praeſtituros lectoribus, dum etiam de noua hac editione exponimus. Nam in vniuerſum ea, quae Cl. Auctor tum ex propriis tum aliorum obſeruationibus correxit et addidit, ita augent huius libri praeſtantiam, vt ad huius editionis commendationem non opus ſit commemorare externam eiusdem elegantiam et nitorem, etſi ſummus ſit. Pauca tantum in duabus prioribus huius operis partibus mutata ſunt, longe vero plura augmenta et additamenta in tertia occurrunt. Ex quibus emendationibus, cum ſingulas, quod in animo habebamus, recenſere, ſpatium non permittat, ſequentes tantum, vt praecipuas, ſpeciminis loco adnotaſſe ſufficiat.

p. 127. Inter ſigna, quae felicem exitum in omni *morbo inflammatorio* promittunt, animi deliquia potiſſimum
p. 129. ab Auctore numerantur. Pulueres ex terreo, radice contrayeruae et nitro compoſitos, quibus antea Noſter vſus erat, plane nunc reiicit, cum omni vi ca-
p. 130. reant. Veſicatoriis, nunc tantum in cephalalgia et

*) vid. Comment. horum Vol. II. pag. 393 ſqq.

et morbis pectoris inflammatoriis, non vero amplius in omni inflammatorio morbo, vtitur. Opiata in hiſce febribus conducere putat tantum in eo caſu, quando poſt febres ſuperatas ex debilitate vigiliae remanent. Attamen tunc temporis ſemper quoque aluus enematum ope libera ſeruanda eſt. In *phrenitide*, nullo veſicatorio capiti impoſito, ſaepe ſola capillorum abraſio profuit. Laudat quoque Cl. PRINGLE efficaciam ſalis ſedatiui HOMBERGII, quam aliquoties in hoc morbo expertus eſt. Pedibus fomenta, ex aqua et aceto compoſita, eodem fere, quo WHYTTIUS, modo, inſigni cum fructu applicauit. Agnoſcit nunc gargariſmatum ex infuſo ſaluiae et oxymelle compoſitorum virtutem in *angina*, ſi ſyringis ope ea iniiciuntur, ſique in hoc morbo abſceſſus adeo quidem profunde in collo formatur, vt eum ſcalpellum non attingere poſſit, illum emetici ope rumpere iubet. p. 134. p. 138.

Pleuritidem et *peripneumoniam* Cl. Auctor nunc vt vnum eundemque morbum conſiderat, licet in peripneumonia ſaepe ſoli pulmones, in pleuritide vero ſemper vna cum pleura pulmones quoque inflammati ſint. Parti, vbi intus dolor et punctiones ſentiuntur, veſicatorium applicat, quodſi vero oppreſſorius tantum ſenſus in pectore eſt, veſicatorium primo inter ſcapulas, deinde in latus dextrum vel ſiniſtrum ponit. Ea enim eſt veſicatoriorum in hoc morbo efficacia, vt, vel extremitatibus applicata, tamen morbum leuiorem reddant, et expectorationem promoueant. Interius adhibet Cl. PRINGLE pectoralia, aliaque, quae materiae eiectionem adiuuant. Linctui, ex ſyrupo et ſpermate ceti parato, aliquot grana ſalis cornu cerui addit. Laudat quoque vaporem aquae et aceti per os hauſtum. p. 142.

Caput, quod *de inflammatione ventriculi et inteſtinorum* inſcribitur, etiam inſigniter in hac editione au- p. 147.

ctum deprehendimus. Veteres omnem inteſtinorum inflammationem ileum dixiſſe, obſeruat. SYDENHAMUM porro taxat, quod, de hoc morbo ſub nomine colicae bilioſae agens, venaeſectionem non commendauerit, cui tamen Cl. PRINGLE in impediendo progreſſu inflammationis et gangraenae multum tribuit. Multum quoque proficere contendit, ſi veſicatoria abdomini dolenti imponantur, cum ſaepe antiſpaſmodica ſua vi ventrem ſoluant. Ex remediis, interne porrigendis, multum laudat laxantia, maxime vero ſolutionem ſalis cathartici aquoſam. Cum ventriculus, qui omnia alia reiicit, ſaepe eiusmodi ſolutionem retineat, ſuſpicio nata eſt Cl. Auctori, ſalia media forte ſedatiuam quandam vim obtinere. In vomitu pertinaciſſimo ſaepe, MEADIUM ſecutus, purgantia cum opiatis coniunxit, neque enemata in omni huius morbi cura neglexit, quae tamen ex mente Noſtri ſola ſua ſtimulante virtute
p. 153. agunt. Magnum quoque in hoc morbo praeſidium poſitum eſt in vſu mixturae RIVERII, ex ſale abſinthii et acido citri compoſitae, et ſub ipſa efferueſcentia hauſtae. Nonnunquam latens in corpore arthritica materia ilei ex noſtri obſeruatione cauſſa eſt, qui ſuccedente podagrico inſultu ſoluitur. Magna cautione opus eſſe monet, ne in diagnoſi inflammationis inteſtinorum erremus. Saepe enim, obſeruante hoc iam SWIETENIO, in eiusmodi morbis parua tantum febris adeſt.

p. 160. In *rheumatiſmo* chronico ſolutionem gummi guaiaci, cui pauxillum ſalis volatilis additur, commendat; morbi vero impetu ſublato, corticem peruuianum in auxilium vocat. Adhibuit quoque Noſter in rheumatiſmo pertinaciore DOUERI puluerem. Sudores
p. 165. colliquatiuos in *phthiſi* compeſcit vſu aquae calcis vel elixirii vitrioli, reiicit vero nunc in hoc morbo omnia balſama. E contrario in phthiſicis paruas venaeſectio-

ſectiones ſaepius repetitas inſtituit, diaetam lacteam et vegetabilem, ſetacei adplicationem, equitationem et aerem liberiorem commendat. Concedit quoque infuſum corticis Peruuiani, cum id, ex eius obſeruatione, nullum calorem in aegro excitet.

Cauſſam remotam et externam *febrium remittentium et intermittentium*, quae in caſtri graſſantur, ponit Noſter in calida et humida atmoſphaerae diſpoſitione, internam vero et praedisponentem in laxitate ſolidarum partium, et putredinoſa diſpoſitione humorum, quae ex aeris conſtitutione orta eſt. Occaſionales tandem cauſſae vt plurimum omnia illa diaetae vitia ſunt, quae ſanguinis motum vehementer excitant, vel perſpirationem ſupprimunt, quae quidem ſuppreſſio eo magis nocet, quo maior eſt corruptio, qua humores iam antea vitiati ſunt. Proximam vero cauſſam harum febrium definire Cl. Auctor non audet, cum, vti in omni, ita etiam in hoc morbo, multa adhuc obſcura ſint. A veteribus febres hae ideo bilioſae dicebantur, quia bilis vitium pro cauſſa horum malorum habebant. Bilis tamen corruptio magis effectus eſt, quam cauſſa morbi, licet non negandum ſit, bilis deprauationem, ex febre ortam, ſecundam cauſſam irritationis et malorum ab irritatione pendentium eſſe poſſe. Relationi porro de hoc morbo Cl. PRINGLE in hac editione ſubiunxit relationem Cl. HUCK de febre bilioſa Indiae occidentalis. Ex ea patet, febrem flauam (*the yellow fever*) a remittente vel intermittente bilioſa gradu tantum differre. In cura febrium caſtrenſium nunc Cl. PRINGLE poſt venaeſectionem ſtatim purgans dat, et poſt illud quartam partem grani tartari emetici ter vel quater de die porrigit, cum in vſu huius remedii maius praeſidium, quam in vſu ipecacuanhae, poſitum ſit. Vix vnquam febres illae, niſi in veras tertianas vel quartanas iam mutatae

p. 183.

p. 197.

p. 201.

ſint,

ſint, corticis ope tuto ſupprimuntur, quo medicamento in vniuerſum in huius morbi medela vix opus
p. 210. eſt. Si vermes adſunt, qui ſaepe multa ſymptomata in hoc morbo excitant, citius illi expellendi ſunt purgantis ope ex rhabarbaro, cui calomel additum eſt. Communicantur quoque obſeruationes Cl. DE MONCHY, medici Roterodamenſis, de hoc morbo. Hic vomitorium tres vel quatuor horas ante paroxyſmum dat, deinde eccoproticis aluum per omnem morbum laxam ſeruat, atque hac methodo quotannis magnam aegrotorum copiam autumnali tempore curat.

p. 219. Tractationi *de dyſenteria* pariter quoque multa in noua hac editione ab Ill. Auctore addita ſunt. Huc pertinent primo ea, quae de ſignificatione vocis
p. 222. *dyſenteriae* in vniuerſum profert. Porro tam ex ſuis, quam ex aliorum medicorum obſeruationibus, contra SYDENHAMUM probat, minime tot dyſenteriae ſpecies dari, quot variolarum, medendique methodum vix adeo diuerſam requiri. Negat quoque contra eundem, dyſenteriam reperiri, in qua nullae ſint deiectiones, atque in curatione non ſemper requiri euacuantia, ſed quandoque omnem curam laudani ope abſolui poſſe. Ipſa quoque morbi huius deſcriptio, eaque, quam SYDENHAMUS dedit, multum auctae hic deprehenduntur. Corpuſcula pinguia ſiue carunculae, quae ſaepe cum excrementis in dyſenteria eiiciuntur, ex Noſtri obſeruatione caſei naturam habent. Quaenam partes inteſtinorum in dyſenterico adfectae ſint, difficulter, nec aliter, quam ex obſeruap. 246. tione ſymptomatum, definiri poteſt. In diſſecto cadauere dyſenterici Cl. Auctor puſtulas variolarum ſimiles in craſſis inteſtinis inuenit. Harum ſedes in celluloſa, quae villoſae ſubiicitur, erat, villoſa vero ipſa illaeſa. Simile quid alii quoque obſeruarunt, licet id ignorare videantur BONNETUS et MORGAGNUS.

Cauſſa

Cauſſa dyſenteriae remota eadem eſt, quae febrium bilioſarum, exacte quoque praedisponentes et occaſionales vtriusque morbi inter ſe conueniunt. Differt tamen vterque morbus in eo, quod dyſenteria contagioſa ſit, contagio per excrementa inprimis propagato. p. 251.

Cauſſa dyſenteriae proxima a Cl. Auctore non amplius in putrido fermento ponitur, ſed accedit magis ad LINNARI opinionem, qui eam in diſſ. *exanthemata viua*, animalculis quibusdam adſcripſit. p. 256.

Licet Cl. Auctor, veteres ſequutus, dyſenteriam ad bilioſos morbos retulerit, tamen bilis, quamuis in initio morbi corrupta eſſe poſſit, vbi morbus iam adoleuit, nullo manifeſto vitio laborat, neque ipſum hepar aut veſicula fellea afficiuntur.

Vitri antimonii cerati vſum, licet de praeſtantia huius remedii perſuaſus ſit, nunc plane neglegit. p. 260.

Vtitur vero ipecacuanha, cui pauxillum tartari emetici addit, ſique purgante opus eſt, rhabarbarum cum calomel iunctum exhibet. Opiatis in hoc primo ſtadio parum confidit. Adducuntur quoque Cl. HUCK de dyſenteria obſeruationes, qui etiam ipecacuanha cum pauxillo tartari emetici iuncta in refracta doſi vſus eſt, et methodus Cl. MONRO, qui, vti ex eius libro notum eſt, purgans ex manna, ſale et oleo compoſitum exhibet.

In ſecunda periodo Noſter laxantia et ſal amarum dat. Clyſmata quoque, addito iis laudano, commendat, et hac methodo opium in dyſenteria optime exhiberi poſſe, contendit. Si acida in ventriculo adeſt acrimonia torminaque excitat, terrea commendantur, ſi vero nullum acidum praeſens eſt, mucilaginoſis acrimonia inuoluenda eſt. Adhiberi quoque poteſt ſolutio cerae cum ſapone, a Cl. MONRO iam laudata. Si pulſus debilis ſit, et aphthae, ſingultus, anxietas praecordiorum aliaque mala ſymptomata accedunt, corticem cum ſerpentaria porrigit, qua methodo etiam Cl. WHYTT in p. 270.

praxi

praxi ſua vſus eſt. Cl. HUCK, ſi inteſtina inflammata ſunt, et gangraenae metus eſt, clyſmata ex deco-
p. 277. cto corticis vel aliis adſtringentibus iniicit. Cum in graui morbo ventriculus ſolam fere aquam calidam retineat, forte ea ſola ad dyſenteriae curam ſufficere poſſet. Probant hoc obſeruationes Noſtro ab Ill. SENAC communicatae. Hic poſt venaeſectionem et emeticum, neglectis omnibus medicamentis aliis et alimentis, iuſculum tantum tenuiſſimum exhibet, in cuius menſura vna granum vnum tartari emetici ſolutum eſt, ſique tormina adſunt vehementiſſima, ad ea ſopienda ſyrupo papaueris albi vtitur.
p. 279. Tertium morbi ſtadium Cl. Auctor ponit in teneſmo, aegro poſt morbum ſuperatum adhuc moleſto, vel in debilitate inteſtinorum ex morbo relicta. Si teneſmus oritur ex faecibus induratis, conducit vncia vna ſalis amari, in menſura vna aquae ſoluta, per hauſtus ſumenda. Si ex vlcere prouenit, opiata exhibenda ſunt, vel ſebum veruecinum in lacte coctum, cui amylum addi poteſt. In recidiua adſtringentia curam abſoluunt. Simarouba non multum laudatur, atque Cl. HUCK, eam tantum in ſtadio tertio vtilem eſſe, inuenit. Inprimis vero ſub vſu roborantium diaetae ratio in hoc ſtadio habenda eſt, cum in ſola lactea vel vegetabili diaeta maius ſaepe auxilium ſit, quam in medicamentis.
p. 287. Ex iis, quae Cl. Auctor de *febre carcerum* vel noſocomiorum maligna habet, ſequentia notaſſe ſuffi-
p. 290. ciat. Vnicum fere ſignum pathognomonicum, ex quo in initio a reliquis febribus diſtinguuntur, manuum
p. 297. tremores ſunt. Ex Cl. CLEPHAN obſeruatione morbus die decimo ſeptimo potiſſimum in melius mutatur. Quodſi aeger, in quo morbus iam adoleuit, de nauſea conqueritur, magnum periculum ei imminet. In aliis febribus, contra idem hoc ſymptoma Cl. Auctor Riuerianam mixturam vtilem deprehendit.

hendit. Analepticorum vſus nunquam criſin acce- p. 315.
lerat, quae raro ante decimum quartum diem morbum ſoluit. Veſicatoriorum loco, ſi periculum phrenitidis imminet, fomenta ex aqua et aceto, ſupra iam laudata, hic quoque vtiliſſima dicit. Tumores metaſtatici ſaepe cataplaſmatum vſu, ſi ea frigefacta ſunt, materia per frigus retropreſſa, deſidunt, hinc ſaepius mutanda, vel eorum loco emplaſtra gummoſa adplicanda ſunt. Poſt morbum ſuperatum vel criſin factam cortex optimos effectus habet, mor- p. 318.
bique reditum impedit.

Supereſt, vt de iis, quibus appendix aucta eſt, breuiter dicamus. Pertinent vero ea partim ad Cl. Auctoris cum Cl. DE HAEN controuerſiam, partim ad ea, quae Cl. GABER contra Noſtri experimentum adduxit. Contra Cl. DE HAEN libellum *de febrium* p. 94.
diuiſione Cl. PRINGLE varia monet. Negat primum, ſe aliquid in libro ſuo de morbis militum de febre miliari protuliſſe, aſſeritque, ſe nunquam febrem miliarem et malignam noſocomiorum pro ſimili morbo habuiſſe. Neque maligna febris Noſtri cum febre petechiali a Cl. DE HAEN deſcripta eadem eſt, cum in febre carcerum, petechiae non ſem- p. 97.
per adſint, petechialis contra ſemper ſit cum petechiis. Contendit porro, petechias, prout eas Cl. DE HAEN deſcripſit, non conuenire cum maculis a ſe obſeruatis. In Anglia in vniuerſum rariſſime occurrunt, neque cutis variegationes, a Cl. PRINGLE obſeruatae, reſponderunt deſcriptionibus petechiarum ab aliis traditis. Maculae vero hae, quibus p. 100.
aegri corpus variegatum eſt, oriuntur ex effuſione ſeri et ſanguinis per putredinem reſoluti in ipſius cutis cellulas. Hinc rariſſime in facie occurrunt, cum ibi cutaneus habitus longe ſtrictior ſit, quam in reliquo corpore. Vibices vero ſiue ſtriae purpureae, quae non nunquam obſeruantur, oriuntur ex

disru-

disruptione vaſorum cutaneorum, a putredine quodammodo ſolutorum, per digitos aegri corpus ſcalpentis. Errat Cl. DE HAEN, dum ſedem petechiarum in cuticulam vel telam celluloſam, quae inter cutem et cuticulam eſt, ponit, neque ſub cute in pinguedine vel muſculis ſedent. Credit Noſter, Cl. DE HAEN nunquam petechias vidiſſe. Vix enim, ſi vidiſſet, eas ad eruptiones miliares referret, cum quibus non magis, quam cum variolis, conueniunt.

p. 107. Defendit porro medicos Anglos, oſtenditque, illos minime regimine calidiore miliarium generationi anſam praebere. Saepe enim, vel optima antiphlogiſtica methodo adhibita, tamen miliaria erumpunt, et critica ſunt, nam ſymptomata tollunt. Neque in maligna febre calidioris regiminis effectus petechiae ſunt. Cum enim illae maculae a putredine oriantur, tunc tantum proueniunt, quando vitalis indicatio nimium neglecta fuit, aut vires depreſſae ſunt. Interim, licet Cl. PRINGLE miliarem febrem non attigerit, neque petechialis febris Cl. DE HAEN idem ſit morbus cum febre maligna Noſtri, tamen methodum ſuam ita defendit, vt doceat, ſe non nimium aegros calefacere, atque cardiaca tantum porrigere, vbi vires aegri nimium depreſſae ſunt, in quo caſu optimum effectum habere ſolent. Hinc optat Noſter, vt Cl. DE HAEN non theoreticis argumentis, ſed experientia, contrarium probare velit.

p. 110. Secunda controuerſia, quae Noſtro cum Cl. DE HAEN intercedit, eſt de vſu camphorae. Aſſerit vero Cl. PRINGLE, ſe camphora tantum vti ad ſpaſmos leniendos, vbi delirium imminet, et ad blandam diaphoreſin excitandam, nunquam vero ſe illam vt paregoricum vel analepticum adhibere. Ter-

p. 112. tia eſt de vi antiſeptica alcalinorum fixorum. Volatilis odor, quam Cl. DE HAEN poſt admixtionem alcali fixi in vrina obſeruauit, ortus eſt ex alcalina volati-

volatili parte vrinae, quam aleali fixum expulſit, neque putredinis ſignum fuit.

Cl. GABER in miſcellaneis Taurinenſibus *) probauit, omnino humores noſtros, dum corrumpuntur, alcalinos fieri, quod Cl. PRINGLE antea negauerat. Concedit nunc Cl. PRINGLE, in putrefactione omnino eſſe aliquod tempus, vbi partes animales putrefactae cum acidis efferueſcant. Ipſe enim Noſter bilem ex icterico ſumtam cum acidis efferueſcere vidit. Expulſo vero et difflato alcali hoc, putrefacta corpora nullum amplius efferueſcentiae ſignum dare ſolent. p. 117.

IX.

Principia medicinae. Auctore FRANCISCO HOME, Medico Regio, et Collegii Medicorum Edinburgi Socio. Editio ſecunda. Edinburgi impenſis A. Millar etc. 1762. 8vo. pl. 20.

Cl. Auctor in compendium hoc praecipua medicinae practicae principia ita redigere conatus eſt, vt hiſtorias morborum depingeret, curationesque vſu confirmatas breuiter et ſuccincte traderet. Vſus vero eſt praecipue HOFFMANNO ex recentioribus, addidit tamen tum aliorum celeberrimorum practicorum, tum ſuas quoque hinc inde obſeruationes.

Diuiſum autem eſt totumhoc opus, praelectionibus academicis accommodatum, in tres libros, quorum primus *de ſanitate et morbis* in genere, ſecundus *de morbis febrilibus*, et tertius *de morbis non febrilibus* agit. Traditur itaque in primo libro hygieine, pathologia et therapia generalis breuiſſime. p. 1.

In

*) vid. Comment. Vol. VIII. pag. 594.

p. 51. In libri ſecundi parte prima Cl. Auctor de diuerſis morborum diuiſionibus disputat, febreque in
p. 63. vniuerſum. Calor febrilis non tantum ab attritu, ſed etiam, cum neque in morboſo, neque in ſano homine calor exacte quadret augmento vel diminutioni motus, a continua humorum in putredinem procliuitate prouenit, praecipue in putridis. Putredinem enim ſemper calor ſequitur; quo maior eſt putredo, eo maior quoque calor eſt; calor per dies aliquot poſt mortem durat, putreſcentibusque in hydrope humoribus calor ſuperuenit. Calorem ad gradum 167 thermometri Farenheitiani Cl. HOME adſcendere, ſine vllo periculo inſequente, obſer-
p. 70. uauit. Pars ſecunda de febribus, quae in totis corporibus conſiſtere videntur, inſcribitur. Inter eas prima eſt inflammatoria, altera lenta neruoſa, tertia putrida, quam febris intermittens, febris remittens, tandemque febris hectica ſeu maraſmus excipiunt. Cum frigus certa perceptio in animo ſit, caloris abſentiam non denotat. Nam tum aliorum, tum Cl. Auctoris experimentis conſtat, maiorem in frigore febrili iam inchoato adeſſe calorem, quam in eodem corpore ſano. Cruſta alba inflammatoria in ſanguine hominis, qui febre inflammatoria laborat, oritur a volatili aliqua et ſeptica materia, particulas ſeroſas eleuante et coniungente, forte a materia perſpirabili retenta. In febre neruoſa lenta ſurditas, quam alii bonum ſignum eſſe contendunt, inter
p. 96. mala habetur. Pars tertia de febribus, quae in parte quadam oriuntur, agit, atque in ea primum disputatur de inflammatione eiusque vario exitu in genere, deinde de phrenitide, ophthalmia, angina, tuſſi, peripneumonia, pleuritide, paraphrenitide, phthiſi pulmonali et tabe, inflammatione ventriculi, dyſenteria, diarrhoea et lienteria, colica, cholera, ileo, hepatitide, nephritide et ſtranguria. In ophthalmia

ſcro-

ſcrophuloſa cortex Peruuianus, et aquae minerales ferrugineae purgantes, in angina vero inflammatoria gummi guaiacum, poſt praegreſſas euacuationes, vt ſpecificum laudatur. Tuſſis conuulſiua non ex ventriculo oritur, amara enim pulmonibus quoque proſunt, neque per conſenſum affici videntur pulmones, quia tuſſi ſaeuiente ſaepe ventriculus non irritatur. Putat itaque Cl. HOME, prouenire hanc tuſſim a maiore partium in catarrho communi affectarum irritatione, et maiore laxitate et irritabilitate tum corporis in vniuerſum, tum inprimis ventriculi. Cl. Auctor vidit tuſſim remittentem, quae periodice definita hora adueniebat, et per horam vnam vel alteram inſtar conuulſiuae aegram agitabat. Haec, omnibus pectoralibus fruſtra applicatis, ſpatio viginti quatuor horarum cortice Peruuiano feliciter profligabatur. In dyſenteria radix ipecacuanhae, ad grana quinque ſexta quaque hora data, vtiliſſima eſt. Monet tamen Cl. Auctor, paucos aegros nauſeam continuam perferre poſſe. Vitro antimonii cerato, ad minuendam draſticam eius vim, et materiam morbificam ab inteſtinis ad cutem determinandam, opium addit. In parte quarta morbi explicantur, qui primo in toto corpore, deinde in parte quadam ſunt. Huc pertinent arthritis, rheumatiſmus, febris purpurata ſeu miliaris, febris ſcarlatina, eryſipelas, variolae, et morbilli. Obſeruauit Cl. Auctor lumbaginem rheumaticam epidemice graſſantem, cuius cauſſa in inflammatione ligamentorum vertebralium poſita eſt, et qui venaeſectioni, medicamentisque topicis, vt vnguentis calidiſſimis penetrantibus, et emplaſtris epiſpaſticis ceſſit. Speciem illam eryſipelatis, quam SYDENHAMUS iam deſcripſit, durante conſtitutione varioloſa Cl. Auctor quoque obſeruauit. Scilicet febri, tertio vel quarto morbi die, eruptio puſtularum ſuperueniebat, p. 158.

quae humorem flaueſcentem continebant, febremque mitigabant. Disparebant poſt quatuor dies, et facillime venaeſectioni et purgantibus cedebant. Putat Cl. Auctor, febrem variolarum ſecundariam omnino tolli poſſe pure e puſtulis inſitione educto. Morbillos Cl. HOME per inſitionem feliciſſimo cum ſucceſſu communicaſſe, iam alibi a nobis adnotatum eſt *).

p. 187. In libri tertii, qui de morbis non febrilibus inſcribitur, prima parte, proponuntur morbi totius corporis, ſcilicet ſcorbutus, hydrops, ſcrophula ſeu ſtrumae et ſcirrhus, tandemque carcinoma vel cancer. In ſcorbuto febrem ideo putrefactis humoribus non adeſſe, ſuſpicatur Cl. Auctor, quia natura putredini ſe gradatim aſſuefacit. Scrophulis aciditas, ſanguinem coagulans, haud originem praebet, cum acidi veſtigia guſtu aut chemico examine detegi nequeant, et acida tumorem diſcutiant, qua propter magis viſciditas ſeri et lymphae peccat. In cancro faciei naſique ſaepe mercurius ſublimatus methodo Swieteniana adhibitus, in carcinomate vero mamma-

p. 207. rum ſolani infuſio vtilis eſt. Pars ſecunda agit de cerebri neruorumque morbis, vt apoplexia, morbis ſoporoſis, paralyſi, epilepſia aliisque morbis conuulſiuis, malo hyſterico et hypochondriaco, inſania et odontalgia. Tetanum, omnibus aliis remediis fru-

p. 231. ſtra tentatis, opium extemplo ſanauit. Tertia pars continet morbos, qui in partibus oriuntur. Huc vero refert haemoptyſin, aſthma, imbecillitatem ventriculi et inteſtinorum, haemorrhoides, icterum, calculum cyſticum, diabeten, incontinentiam vrinae,

p. 255. tandemque calculum renum et veſicae. Quarta pars morbos genitalium et vteri comprehendit, morbos ſcilicet venereos, obſtructionem menſium, nimiam menſium profuſionem, fluorem album, furorem

*) vid. Comment. noſtr. Vol. IX. p. 504 ſq.

rem vterinum, et qui eandem cauſſam et curationem habeant, ſatyriaſin et priapiſmum, ſterilitatem in vtroque ſexu, denique grauidarum et puerperarum morbos. Gonorrhoea non virulenta, quam Angli *the Gleet* dicunt, nunquam a ſola laxitate ductuum excretoriorum, vel proſtatis aut veſiculis ſeminalibus prouenit, ſed oritur ab vlcere paruo, calloſo, haud venereo, quod in ipſo glandulae emiſſario ab vlcere gonorrhoeae remanſit, eandemque ſedem habet. Quinta tandem, quae vltima pars eſt, p. 300. morbos infantum et puerorum enarrat. Praecipui ſunt morbi ab acido, aphthae, vermes, varii motus conuulſiui, cutanei, ani procidentia, atrophia et rhachitis.

X.

Diſſertazione epiſtolare di ANTONIO LIZZARI Medico, ad un' amico, relativa a due obſervazioni in iſtampa recentemente publicate, in cui coll' autorità di alcune antiche, e moderne dottrine, e oſſervazioni ſi accredita l' operatione ceruſica detta paracenteſi nell' idropiſie aſcitiche, ciſtiche e tel peritoneo. Si tocca ancora di paſſaggio l' altra operazione ceruſica detta nefrotomia. In Venezia 1761. preſſo Antonio Zatta. 8vo. 10½. pl.

i. e.

ANTONII LIZZARI diſſ. epiſtolica ad amicum, quae pertinet ad obſeruationes duas nuper in lucem editas, in qua auctoritate variarum veterum et recentiorum doctrinarum, et obſeruationum operationis chirurgicae, quae paracenteſis dicitur, vſus in hy-

drope etc. ſtabilitur. Subiicitur etiam breuis de nephrotomia tractatio.

Occaſionem ſcribendae huius diſſertationis Cl. Auctori dederunt binae rariorum morborum hiſtoriae, quas an. 1761 edidit, et de quibus iam alio loco ad Lectores noſtros retulimus *). Praemiſſa vero eſt tractationi de paracenteſi breuis diſputatio de hydrope in vniuerſum eiusque variis ſpeciebus.
p. 20. Diſtinguit Cl. Auctor hunc morbum, ſecutus hac in re veteres, in acutum et lentum, in eum, qui cum febre, et illum, qui ſine febre eſt, in idiopathicum porro et ſymptomaticum, in vniuerſalem et particularem, tandemque in externum et internum. In hydrope acuto et calido, qui ex ſubitanea omnium humorum colliquatione, et ſolidorum motu nimium aucto prouenit, calida omnia nocent, quapropter multi quoque in huius morbi medela methodo refrigerante vſi ſunt, et ipſam frigidam aegris propinare haud dubitarunt. Externus vero hydrops, qui proprie a Graecis ὕδερωψ dicitur, vel ſecundum venas eſt, vbi oedema appellatur, vel ſecundum carnes, vbi anaſarca vocatur. Haec ſpecies, vt plurimum, vt Galli loqui amant, ex infiltratione (*par infiltration*) oritur, atque in ea ſcarificationis praecipuus vſus eſt. Internus contra, quem Graeci ὕδερος vocant, ex diffuſione aquarum (*par epanchement*) maxime prouenit, cuius ſpecies ſecundum partes et cauitates, in quibus aquae contrahuntur, variis quoque nominibus inſigniri ſolent. Pertinent etiam huc hydatides. Cum vero in interno potiſſimum hydrope paracenteſis locum habeat, ad eam ipſam
p. 47. Noſter accedit. Colligimus vero ex vniuerſa Cl. LIZZARI tractatione, hanc operationem hodie non in eo honore haberi apud Italos, in quo inter alios populos

*) vid. Comment. noſtr. Vol. XIII. Part. III. p. 503.

populos esse solet ; sed illam in suspicionem potius venisse, ac si periculum contraheret aegroto, illumque praecipitet. Quae res Cl. LIZZARI permouit, vt veterum pariter ac recentiorum testimonia bene multa conquireret, quo praestantiam illius operationis commendet. Ostendit vero, illam ex antiquissimis esse operationibus, forteque primum ad naturae imitationem institutam fuisse, quae scilicet nonnunquam hydropicos sine vllo alio remedio interno adhibito sanauit, apertura in cute exorta, et aquis per hanc aperturam effluentibus. Exercebatur olim haec operatio a peculiari chirurgorum genere, quos exinde paracentistas vocabant. Veteres vero ex aegroti corpore non vna vice, sed vice plus vna, aquas emittebant, vt Cel. MEAD, vti ex loco dedicationis, quam IAC. DOUGLASSIUS libro de peritonaeo praefixit, patet, primus fuerit, qui auderet, vnica operatione, omni tamen necessaria cautione prius adhibita, aquas emittere. Ex omnibus vero obseruationibus et testimoniis collectis Cl. Auctor concludit, hanc operationem, si tempestiue instituitur, vtilissimam esse ; prodesse tamen illam quoque haud raro in morbo, qui diu iam durauerit, et cuius plenaria curatio vix possibilis videatur. Respondit simul ad duas obiectiones, quarum prima sumta est a difficultate definiendi temporis, vbi neglectis medicamentis internis ad operationem confugiendum sit. Altera depromitur ab impossibilitate formandae prognoseos, de exitu et effectu operationis. In fine pauca de nephrotomia adduntur, vbi docetur, si pus in renibus contrahitur, abscessum omnino aperiendum esse.

p. 47.

p. 87.

p. 139.

p. 162.

)o(

XI.

Journal de Medecine, Chirurgie, Pharmacie, etc. par Mr. A. ROUX, Docteur Regent de la Faculté de Medecine de Paris, Membre de l' Academie Royale des Belles-Lettres, Sciences et Arts de Bordeaux, et de la Societé Royale d' Agriculture de la Generalité de Paris, Tome XIX. a Paris 1763. chez Vincent. 8. Alph. 1. pl. 13. Tome XX. 1764. Alph. 1. pl. 13.

i. e.

Diarium ad artem ſalutarem, chirurgiam, pharmaciam, etc. pertinens. Auctore Cl. A. ROUX. Tomus XIX et XX.

T. XIX. In menſe Iulio 1763 haec inprimis recenſeri merentur.

p. 21. 2. *Obſeruationes de ſpecie colicae, quae colicae pictonum ſimilis eſt, et in Abbatia* Sauigny *ſaeuit;* auctore Cl. MARTEAU DE GRAND VILLIERS. Dolores ventriculi leues, et digeſtio difficilis praecedunt, accedit obſtructio alui, ardor ventriculi, vehementiſſimi dolores inteſtinorum, ſpaſmi inſignes extremitatum, quae poſtea moueri non poſſunt, dyſuria, interdum febris plerumque maligna, per viginti dies cum delirio continuans. Iuniores ab hoc morbo inprimis afficiuntur, quibus ſaepe lethalis eſt. Clyſmata, balnea emollientia, et antiſpaſmodica maxime profuerunt.

p. 41. 4. *Obſeruatio de pernicioſo effectu ſeminum hyoſcyami.* Auctore Cl PLANCHON. Medicaſter duos ſcrupulos horum ſeminum, vt ſpecifici in calculo et haemorrhoidibus, pro doſi dedit. Cum imperitus, his

his morbis non laborans, nouem doſes intra tres dies ſumſerat, ſenſit vertigines ac dolores inſignes capitis, ſomnolentiam, motus conuulſiuos, proſtrationem virium, tandemque incidit in maniam et epilepſiam. Attamen venaeſectiones, euacuantia, veſicatoria, et inprimis acidorum, roborantiumque vſus aegrum tandem in ſanitatem reſtituerunt.

7. *Obſeruatio de retentione vrinae, complicata cum prolapſu magnae partis inteſtini recti.* Auctore Cl. LEAUTAUD. Puero octenni magna pars inteſtini recti, alias ſponte recedens, nunc, ob retentam per quatuor dies vrinam, ano incarcerata propendebat. Poſt venaeſectionem, balneum calidum, et fomenta emollientia, tandem reductum eſt inteſtinum rectum, atque aeger, vrina catheteris ope educta, conualuit, et ſpongia, imbuta ſolutione ſacchari ſaturni et aluminisque, per ſex menſes ano applicata, prolapſus inteſtini recti plane curatus eſt. p. 70.

Menſe Auguſto.

5. *Obſeruatio* Cl. LEAUTAUD *de corpore peregrino, per 18 menſes in vulnere, ſine vllo incommodo, relicto.* Quinquagenarius lapſu laeſus eſt iunco, qui cutem perfodiens in gluteo ſiniſtro iuxta os ſacrum haemorrhagiam excitabat. Specillo nihil peregrini in vulnere detectum eſt, quod tandem, cum aeger eius dilatationem recuſaret, coaluit, nec intra 18 menſes doluit. Tandem, ob inſignes dolores ibi ſentitos, cicatricis inciſio, quatuor pollicum longitudine, facta eſt, ex qua pars iunci, longitudine duorum pollicum et craſſitie quatuor linearum extrahebatur, ac vulnus poſtea breui tempore curatum eſt. p. 171.

Menſe Septembri.

6. *Obſeruationes de vſu alcalium volatilium in paralyſi.* Auctore Cl. IAHAN DE LA CHESNE. p. 260.

Obſ. 1. Feminae 71 annorum, hemiplegia dextri lateris laboranti, dedit omni bihorio ſex guttas alcali volatilis aromatici in ptiſana, quo ſudor excitatus et quarto die omnis morbus ſuperatus eſt. Obſ. 2. Alia 18 annorum, per quinque dies paralyſi affecta, ſumſit, poſt vomitorium, octo guttas ſpiritus volatilis cornu cerui, eiusque vſu per tres dies adhito motum membrorum recuperauit.

Menſe Octobri.

p. 347. 5. *Obſeruationes de hemeralopia et nyctalopia.* Auctore Cl. DUIARDIN. Obſ. 1. Puella ſeptennis poſt rubeolos lucem diurnam perferre non poterat, verſus veſperam vero viſu vtebatur. Cum Auctor clauſas eius palpebras aperiret, ſenſit puella grauem dolorem, ac emanarunt lacrymae acres, corroſiuae. Suaſit venaeſectionem, vomitorium et veſicatorium nuchae, ad deriuandam hanc acrimoniam, ſed ſucceſſum horum remediorum non amplius obſeruare potuit. Obſ. 2. Iuuenis, octodecim annorum, poſt ſuppreſſam excretionem pituitae, alias matutino tempore factam, incidit in nyctalopiam, vt veſpera debili viſu, noctu coecitate laboraret, interdiu vero viſu perfecto gaudens; cui Cl. Auctor poſt venaeſectionem praeſcripſit purgans e puluere de tribus, regimen accuratum et potum decocti rad. chinae, tandem veſicatorium poſt aures, ac intra menſem aeger viſum perfectum recepit.

p. 351. 6. *Obſeruatio de gangraena totius inteſtini recti;* a Cl. PASQUIER. Tricenarius, per octo dies diarrhoea ſeroſa vexatus, contraxit procidentiam inteſtini recti, quod, cum non repoſitum fuiſſet, ac forte contracto ſphincterе incarceratum, gangraena tactum eſt. Diſſecuit Cl. Auctor corruptam partem, et huic canali immiſit turundam, vnguento digeſtiuo imbutam, quam poſt deligationem rurſus eduxit, vt

vt canalem elongaret, ac vicinis partibus applicaret, ſtrictaque diaeta ſuppuratio bene ſucceſſit, et aeger paulo poſt plane ſanatus eſt.

7. *Obſeruatio* Cl. MARTIN *de neglecta operatione empyematis.* Puer 15 annorum, poſt lapſum in dextrum latus thoracis, ſtatim ibi ſenſit dolorem acutum cum febre inſigni, et quarto die ibi perceptus eſt tumor oedematoſus. Die decimo quinto Cl. Auctor accerſitus propoſuit operationem empyematis, qua recuſata aeger tandem mortuus eſt. In cadaueris disquiſitione latus affectum thoracis tribus menſuris puris albi repletum inueniebatur, et pleura plurimis granulis albis erat referta; patet igitur, operationem empyematis, ſi 15 vel 20 die facta eſſet, aegrum forte ſaluaſſe. p. 352.

8. *Obſeruatio* Cl. LE ROUX *de vulnere, granulis plumbeis exploſis facto.* Tricenarius, tubum ſclopeti manu tenens, eius exploſione improuiſa laeſus eſt in hypochondrio dextro, inter tertiam quartamque coſtam ſpuriam. Vulnus, altero demum die disquiſitum, erat magnum, ac multae coſtae ſimul fractae. Cl. Auctor e dilatato vulnere multa eduxit grana plumbi, corpora peregrina, et fractas partes coſtae tertiae et quartae ſpuriae, atque dilatato peritonaeo laeſo, vulnus transuerſale, trium pollicum longitudine, ſemi pollicis latitudine, in lobo magno hepatis detexit, vnde extraxit granula plumbi, ac denique hoc accurate deligato et caute tractato, omnia bonum euentum praedicebant. Attamen poſt menſem ſenſit aeger tumorem ſub angulo inferiori ſcapulae, quo aperto effluxit pus cum corporibus peregrinis, et ex inciſo tumore, ſub muſculo dorſali magno haerente, exiit particula corporis vnius poll. longitudine ac duarum linearum latitudine, et pus e pluribus ſinubus, a granulis plumbeis factis, emanauit; aeger vero inter duos menſes cum dimidio plane ſanatus eſt. p. 355.

9. *Ob-*

p. 361. 9. *Obſeruationes* Cl. PET. GUYARD *de exſtirpatione duorum tumorum magnorum.* Obſ. 1. Quadragenaria laborabat tumore cancroſo palati, ad radicem dentium inciſoriorum maxillae ſuperioris, qui totum fere os occupabat, et pugni magnitudinis inſtar ex hoc propendebat. Eius baſis dura, ſubſtantia cartilaginea, oſſi palati firmiter adhaeſit. Ad quem tumorem exſtirpandum chirurgus eum incidit ad radicem alueolorum, atque ter a copioſo ſanguinis effluxu in hac operatione interruptus eſt. Tumoris pondus nouem vncias aequauit; vulneri applicabatur puluillus, cum puluere ſperniolae CROLLII conſperſus, atque cicatrix intra octo dies coaluit, ſalua aegrota.

Obſ. 2. Alia, 34 annorum, conqueſta eſt de tumore magno ad inferiorem partem lateralem dextram ventris, qui magnitudinem lagenae duarum menſurarum ſuperabat, et pedunculo, pugni craſſitie, adhaerebat, quem, cum ligatura parum efficeret, Cl. Auctor vna inciſura diſſecuit, ac multum ſanguinis ex hoc vulnere, tres pollices amplo, effluxit, aegra vero intra menſem conualuit. Pondus tumoris, qui interius ex carne ac vaſis varicoſis conſtabat, quatuor libras ſuperabat.

p. 365. 10. *Obſeruatio* Cl. DENIS *de exſtirpato et ſanato tumore fungoſo oris*, quo laborabat ruſticus, cui, ad dentes molares ſiniſtros ortus, totum latus oris obtegebat, ac maſticatos cibos ſanguine inquinabat, nec, ob adhaeſionem cum lingua et fundo oris, ligaturam permittebat. Euulſit igitur Cl. Auctor dentem, inter dentes alterius lateris ſuber poſuit, atque tumorem poſtea exſtirpauit et aegrum ſanauit.

Menſe Nouembri.

p. 410. 2. *Epiſtola* Cl. PHILIP, *continens obſeruationem de colica metallica, ope emetici et draſticorum curata.*

Typo-

Typotheca, ex consuetudine typos saepe ore tenens, subito incidit in colicam vehementissimam, conuulsiones, affectum comatosum, alui obstructionem pertinacissimam, cet. cui Cl. Auctor, reliquis iam frustra tentatis, dedit clysma cum colocynth. gr. 18. et hieraepicrae drachma vna, ac potum ex aqua card. benedict. canell. confect. hyacynth. et sex granis tartari emetici, cuius dosis sequenti die duplicata est, postea aeger aliquot purgantia sumsit, et plane conualuit.

3. *Obseruatio de morbo venereo inueterato pertinaci, secundum nouam methodum tractato.* Auctore Cl. PASSERAT DE LA CHAPELLE. Vir, qui ante nouem annos gonorrhoea laborauerat, incidit in luem veneream, cum vlcere glandis ac phimosi, et post largum vsum mercurii copiosa saliuatione creberrimaque alui deiectione maxime debilitatus est. Postea paululum restitutus maculas rubras cutis sensit, quae tandem in vlcera mutabantur, saliuatio copiosa denuo irrupit vna cum febre, accessit ophthalmia pertinax, quae visum dextri oculi plane auferrebat, sinistri maxime imminuebat; sed vsu medicamentorum amarorum, balneorum et frictione mercuriali symptomata haec cedebant, ac vlcera paulo post hinc illinc denuo exorta eadem remedia requirebant. Pessimis tandem symptomatibus venereis rursus affectum aegrum subiecit Cl. Auctor methodo medendi KEYSERI, et successiuum augmentum trochiscorum, venaesectionum ac purgantium, quod ille commendat, tam prospero cum euentu adhibuit, vt aeger breui tempore visum, motum membrorum, et plenariam sanitatem recuperaret. p. 414.

6. *Tres obseruationes* 1. *de medela polypi mucosi;* 2. *de transsudatione lymphatica;* 3. *de phaenomeno peculiari, quod post vulnus abdominale occurrit.* Auctore Cl. DUMONT, fil. Obs. 1. Sexagenaria gerebat p. 453.

rebat in cauitate narium ſiniſtra polypum, conſiſtentia gelatinae carnis, colore rufeſcente. Huic cauitati immiſit Cl. Auctor vltra menſis ſpatium turundam, ſolutione ſaturni imbutam, ſed fruſtra; poſtea aegra ex conſilio medicaſtri ibi applicauit turundam ſebo liquido immerſam, ac intra duos menſes polypus hinc ſenſim decreſcens plane diſſipatus eſt.

Obſ. 2. Tornator contundens tibiam, ei applicauit ſpiritum vini, maximamque irritationem doloroſam effecit, et poſt vſum cataplaſmatum emollientium ſub aponeuroſi ortus eſt abſceſſus, quo inciſo effluxit libra vna puris, et vulnus intra duos menſes coaluit. Poſtea e ſuperficie cutis, cataplaſmatibus tractatae, exſudabat ros lymphaticus, ſiue potius ſeroſus, cutem arrodens, nec, niſi puluillis, ſolutione ex aluminis ʒij et praecipitati rubri ʒß imbutis, cedens.

Obſ. 3. Quadragenaria cultro laeſa eſt in ventre, tres vel quatuor pollices ab inſertione inferiori muſculi quadrati lumborum; parum ſanguinis effluxit e vulnere, idque intra octo dies coaluit. Hora quinta poſt acceptum vulnus aegra minxit ſedecim vncias ſanguinis, rediitque hic mictus cruentus per quatuor dies, ſenſim in minori copia ac ſine dolore. Aegra debilitata ſumſit clyſmata aquae frigidae, conſtrinxit ventrem faſciis, lecto ſe detinuit, et victu refrigerante vſa eſt; ſic ceſſauit hic mictus cruentus, ac die decimo vrina pura reddita eſt. Cum vero lectum citius reliquiſſet, denuo per tres dies ſanguinem minxit, ſed eodem regimine, et ſeruata quiete in lecto per tres hebdomadas, ac vſu tandem lactis, nullus amplius ſanguis ex vrethra eiectus eſt. Videtur acumen cultri peluim renis tranſiiſſe, ibique vas laeſiſſe.

P. 458. 7. *Obſeruationes peculiares:* 1. *de verme cum vrina eiecto, ex epiſtola* Cl. RAISIN ad Cl. ALLEAUME. Quin-

Quinquagenarius colica nephritica vehementi, cum vrina cruenta et nigreſcente, laborauit, quae ſaepe rediit, tandem vero, iecto vna cum vrina verme, trium pollicum longitudine, plane ceſſauit.

Obſ. 2. *De homine myope in ſiniſtro oculo, et presbyta in altero*, ex litteris Cl. STRACK. Vir, 50 annorum, hoc vitio oculorum affectus eſt, cui, ad hoc leuandum, Cl. Auctor commendauit perſpicillum vitro conuexo, ad vſum oculi dextri, ſimileque vitro concauo, ad oculi ſiniſtri adminiculum.

Menſe Decembri.

2. Epiſtola Cl. DUPUY DE LA PORCHERIE, *de morte feminae, quae poſt abortum doſin pulueris* D'AILHAUD *ſumſerat.* Haec, 28 annorum, ab abortu nondum ſatis refecta, ab hoc puluere maxima tormina ſenſit, et intra octo horas periit, in cuius ſectione multum ſeri ſanguinolenti ex aperto abdomine effluxit, viſcera vero nihil morboſi oſtenderunt, praeter dilacerationem meſocoli duodecim linearum; attamen cauitas peluis erat repleta ſanguine nigro coagulato, quatuor librarum pondere, qui ex ramo venae hypogaſtricae, ad finem curuaturae magnae coli, proſiliit. Viſcera thoracis perfecte ſana erant, praeter ecchymoſin trium pollicum in dextra parte ſuperiori diaphragmatis; curuatura magna et cardia ventriculi tumida, inteſtina vero tenuia, praeter maculas nigras pulueris D'AILHAUD hinc illinc diſperſas ſana inueniebantur; anus erat excoriatus et inflammatus; vterus a ſtatu naturali non recedebat. Hinc patet, puluerem D'AILHAUD excitaſſe tormina vehementiſſima et rupturam vaſis, ex cuius extrauaſato ſanguine praematura mors orta eſt. p. 502.

Adiecta eſt *alia obſeruatio eiusdem generis, communicata a* Cl. ROUSSIN. Vir, 38 annorum, inſultibus podagricis vexatus, ſumſit doſin pulueris D'AILHAUD p. 518.

HAUD, qui mox copioſas excitabat deiectiones alui, dolores vehementes ac ardorem abdominis; deiectiones, poſt viginti quatuor horas ceſſantes, ſequuta eſt febris irregularis, difficilis reſpiratio, haemoptoe, ac decimo quarto demum die progreſſus morbi aptis remediis coercitus eſt, et aeger lente recuperauit ſanitatem, crebriori afflictus inſultu podagrico et vitiligine.

In Tomo XX haec prae reliquis indicanda ſunt.

Menſe Ianuario 1764.

Tom. XX. p. 15. 2. *De methodo curatoria colicae pictonum vegetabilis* *). Auctore Cl. BONTE'. Hanc in quatuor ſectionibus propoſuit, quarum 1) docet medelam, in prima huius morbi periodo, ſiue initio, adhibendam; 2) eam, quae in eius ſecunda periodo, ſiue progreſſu, requiritur; 3) illam, quae in eius tertia periodo, ſiue fine, neceſſaria eſt; 4) prophylaxin, ſiue methodum praeſeruatoriam indicat.

p. 18. Sect. 1. *Medela in prima periodo.* In ſubiecto iuniore plethorico requiritur initio morbi venaeſectio, ſed rarius ſanguinei et plethorici hac colica laborant, crebrius cholerici et melancholici, quibus venaeſectio nocet; in regreſſu morbi non ſuadeatur, multo minus feminis hyſtericis; in robuſtis et iunioribus, vbi podagra huic morbo iungitur, iuuat venaeſectio, ſenibus nocet; ſi ſcorbutus accedit, minime concedatur; ſemper itaque eſt prophylacticum remedium et praeparatio ad reliqua medicamenta. Si venaeſectio neceſſaria inuenitur, ſtatim detur vomitorium ex granis 2 vel 3 tart. emet. in aqua tepida, vel cum manna; in feminis hyſtericis ſufficit granum vnum tart. emetici. Si vomitus vltra

*) De hoc morbo iam alias diximus, in Commentar. hor. Vol. XII. P. IV. p. 651. 657. 660.

tra modum continuantur, vel virideſcentes ſunt, exhibeantur temperantia, vt ſuccus citri, laudanum liquidum SYDENHAMI, narcotica, et ipſa veſpera, poſt ſumtum emeticum, granum ſemis opii cum theriaca mixti. Clyſmata ſaepe dentur, primo emollientia, poſtea purgantia. Si interdum retineantur: clyſmata ſalina requiruntur; ſi non ſufficiant: adiiciatur decocto emollienti aqua benedicta, vel vinum emeticum, et poſtea ſumatur clyſma emolliens oleoſum; ſi ſpaſmus coli ingreſſum clyſmatis impedit: iniiciatur oleum. Praeterea ſimul euacuentur inteſtina purgantibus, et quidem in robuſtis, draſticis opio mitigatis, v. c. pillulis cochiis, cum grano vno opii pro doſi. Tutius adhibentur purgantia leniora, v. c. potio ex ſenna, manna, caſſia, hiera picra, cet. quorum operatio ſuſtineatur clyſmatibus crebrioribus. Ad imminuendam acrimoniam humorum dentur diluentia et relaxantia, decoctum graminis atque glycyrrhizae, infuſum florum maluae et violae, inprimis chamomillae, iuſculum tenue; interdum ſumatur cochlear olei, ſi nauſea non adſit. His remediis retardatur progreſſus morbi, nec vltra ſeptimum diem perdurat. Quod ſymptomata primae periodi huius colicae attinet, vt plurimum, ſopitis doloribus, ſentitur per duos dies inſultus febrilis, cum articulorum ſtupore, qui, aucta tranſpiratione vel ſudore, facile cedit. Languida digeſtio carminatiuis tollatur; color flauus cutis aperientibus lenibus et aquis martialibus remoueatur, vel ſero lactis cum fumaria. Saepe initio morbi accedunt conuulſiones epilepticae, inprimis in hyſtericis, quae coerceantur narcoticis cum antiſpaſmodicis mixtis. Saepe podagrici in hoc malum incidunt, atque tum requiritur venaeſectio pedis, poſtea lene purgans, ſinapiſmi vel veſicatoria pedum, vt materies podagrica huc deducatur. Non raro ad articulos defer-

tur, ac tum perſpiratio augeatur. In variis artificibus, v. c. in iis, qui plumbum, cuprum, cet. tractant, colica mineralis et vegetabilis complicantur, atque tum omittatur initio venaeſectio, et potius oleoſa ſuadeantur.

p. 57. 4. *Obſeruatio* Cl. DE LA BROUSSE, *de ſphacelo, ex terrore orto.* Puella triennis ab adſpectu ſanguinis, e vulnerato naſo effluentis, tantopere perterrita eſt, vt in animi deliquium incideret, ac poſt quinque horas extremitas naſi, buccae, manus, pedes et nates intumeſcerent, liueſcerent, et paulo poſt, gangraena cum ſphacelo acceſſis, aegra decimo die moriretur.

p. 61. 5. *Obſeruatio de abolitione memoriae peculiari, poſt apoplexiam virginis non menſtruatae exorta.* Auctore Cl. GUILLEMEAU. Haec, temperamenti phlegmatici, quae nunquam paſſa eſt menſtrua, anno 25 aetatis febre periculoſa, quae caput inprimis petebat, ac eius inſignes dolores excitabat, afflicta eſt, atque per octo dies in vero ſtatu apoplexiae fuit, donec ſenſim conualuit. Sed hinc amiſerat omnem facultatem memoriae, vt neminem, praeter matrem, agnoſceret, pauca verba eaque confuſe produceret, magna cum difficultate legere diſceret, et lecta vix pronunciare poſſet.

p. 66. 6. *Obſeruatio* Cl. MIOLLIS, *quae docet, quam neceſſarium ſit, vt celeriter aperiantur abſceſſus, poſt variolas confluentes exorti.* Vir 27. annorum a refrigerio variolas in ſtatu inflammationis repreſſit, quae aptis remediis reſtitutae paulo tardius ſuppurabant. Die duodecimo febris aucta delirium phreniticum produxit, quo tempore aeger leuiter obtectus noctu campos obambulabat, donec delirans et conuulſione afflictus vi ad lectum delatus eſt. Denuo aptis auxiliis reſtituebantur variolae depreſſae, earumque ſuppuratio, adeoque deſquamatio

bene

bene peractae sunt. Die vicesimo tres oriebantur abscessus metastatici dolorosi, magnitudine oui gallinacei, in regione lumbari dextra, in parte media posteriori dextri femoris, et in parte media posteriori dextra thoracis, quibus incisis materia foetida exiit. Cum aeger celasset eiusmodi abscessum cubiti sinistri, is maxime increuit, et apertus materiam corrosiuam emisit, ac intra septem dies triginta duo abscessus metastatici exorti sunt, quos semper aperiendos esse iudicat, et abstergendos leuiterque deligandos; natura enim horum coalitionem facile adiuuat, etenim aeger hoc modo tractatus rursum conualuit.

Mense Februario

2. *Continuatio methodi curatoriae colicae pictonum vegetabilis.* Auctore Cl. BONTE. Sectio 2. *Medela in secunda periodo adhibenda.* Haec periodus incipit septimo die morbi, et interdum vsque ad 14 interdum ad 40 vsque diem continuatur, ac febris continua semper adest. Mitigentur spasmi et dolores, euacuentur primae viae, liberetur massa sanguinis a miasmate morboso; id, quod fiat relaxantibus, emollientibus, diluentibus, demulcentibus, narcoticis, purgantibus. Aegro, prius non euacuato, conuenit ptisana purgans, dilutum cassiae cum manna, clysmata purgantia; si febris magna sit, et dolor acutus, purgantia nocent, in morbi regressu vero prosunt. Melius compescuntur dolores intestinorum relaxantibus et demulcentibus, inprimis clysmatibus, fomentis, balneis, semicupiis ex aqua tepida, vel decocto emolliente. His adiiciantur remedia interna, v. c. serum lactis, infusa demulcentia, iuscula tenuia. Optima via eiiciendae materiae malignae est aluus, quae moueatur crebriore purgante leni, ex sero lactis cum tart. emet. vel manna, p. 106.

vel oleo amygd. dulc. Ob vrgentes dolores medicus interdum anceps eſt, vtrum febris a ſtimulo materiae morboſae, an ab inflammatione inteſtinorum excitetur? Haec tamen, niſi prior cauſſa delirium excitat, venaeſectione non ſupprimatur, apoſteriori orta febris, ſemper periculoſa, ea vna cum relaxantibus adhibitis coerceatur. Paſſio iliaca interdum accedens opiata et lenientia requirit. Debilioribus narcotica nocent, et ſaepe, vti non raro ipſa opiata faciunt, paralyſin accelerant. Melius adhibetur opium cum caſtoreo iunctum, vel liqv. anodynus HOFFM. cum laudano liquido SYDENHAMI. Proſunt ſudorifera, ſi ſuppreſſa perſpiratio vel podagra irregularis hanc colicam produxit. Interdum ſymptomata vrgent, inprimis dolores renum, e quibus non raro oritur phrenitis, conuulſio epileptica, coecitas, cet. quae venaeſectione brachii, ſemicupiis, cataplaſmatibus regioni renum applicatis, remoueantur. Dyſuria vel ſtranguria, interdum accedens, relaxantibus coerceatur; haemorrhagia narium, ſi magna eſt, critica dicenda, ſi parca, venaeſectione brachii iuuanda eſt. Catamenia ſuſtineantur pediluuiis, clyſmatibus emollientibus; purgantia tum nocent, narcotica vero cum emmenagogis maxime proſunt. Delirium, febri accedens, requirit narcotica refrigerantia, v. c. ſyrup. diacod. cum aquis deſtillatis; ſin grauius redditur, venaeſectionem. Conuulſiones epilepticae, maxime periculoſae, coerceantur narcoticis cum antiſpaſmodicis, inprimis balſamo Peruuiano, venaeſectione, relaxantibus, ac, ſi fieri poteſt, ſumantur aliquot grana tart. emet. cum oleo amygd. dulcium; deinde ſuris applicentur veſicatoria, inprimis, ſi ſopor accedit; febris, poſt conuulſiones occurrens, bonum eſt ſignum. Soporoſi affectus magnum periculum praedicunt, et venaeſectione ac veſicatoriis tractentur. Coecitas vel gutta ſerena metaſtatica

rarius

rarius occurrit, et ſimili modo remoueatur. Sedatis ſymptomatibus, ſi noui dolores gignuntur, clyſmata carminatiua requiruntur.

3. *Obſeruatio* Cl. BERTRAND, *de morbo aurium, cum ſymptomatibus malignis.* Virgo, 15 annorum, ante quatuor annos amiſerat facultatem audiendi in aure ſiniſtra, poſt eius dolorem inſignem cum febre et effluxu puris, qui ſingulo tertio menſe ſuppreſſus, eundem morbum reuocabat. Paulo poſt acceſſit ſurditas auris dextrae, quae tamen poſt duos annos ſublata eſt. Tandem, cum ſub dio obdormiiſſet, quinque vermes, conica figura, craſſitie calami ſcriptorii, octo linearum longitudine, aurem ſiniſtram ingreſſi ſunt, et ſenſim excitarunt maximos dolores, febrem, delirium, conuulſiones, haemorrhagiam auris, iisque poſtea eductis, caries canalis auditorii detecta eſt, quae tamen intra ſex menſes plane curata eſt, relicta plenaria ſurditate. p. 150.

6. *Obſeruatio* Cl. CELLIEZ, *de pene infantis nonimeſtris, quem canis comedit.* Infans, in cunis ac conclaui ſolus relictus, a catulo ad genitalia ita vulneratus eſt, vt penis vna cum dimidia parte ſcroti plane deuoraretur, ac funiculus ſpermaticus dextri lateris denudaretur, et vas deferens ab epididymide diſſecaretur. Cl. Auctor diſſecuit partes dilaceratas, et vulnus, linteo carpto deligatum, intra 40 dies coaluit. Vſum tubuli, quem, ad cauendam vrethrae corrugationem, plurimi chirurgi in hoc caſu commendant, plane diſſuadet, ac noxium putat, cum vrethra ſatis firma ac facile expandenda, et a muco ſuperficiei ſatis flexilis ſit, vt vix corrugetur. In amputatione penis tubulus nocet, cum nimis premat margines vulneris, eosque calloſos reddat. p. 169.

Menſe Martio.

p. 204. 2. *Continuatio methodi curatoriae colicae pictonum vegetabilis.* Auctore Cl. BONTE'. Sect. III. *Medela periodi tertiae.* Tum paralyſis creberrime occurrit, ac difficillime curatur. Lente accedit; etenim incipit ſtupore membrorum, et ventris dolores imminuti tum in extremitatibus ſentiuntur, maxime acuti, etiamſi motus iam amiſſus ſit; pars enim materiae morbi neruis paralyſin inducit, praegreſſis doloribus ventris. Quae quidem paralyſis, a communi valde diuerſa, peculiarem etiam medelam poſtulat. Sudorifera, in eius initio data, minime ſint calida, potius leniſſima; in confirmata paralyſi calidiora proſunt. Balſama, inprimis Peruuianus, et pillulae ex gummi reſinoſis, nimis calidae ſunt. Frictiones cum panno aſpero, in decocto emolliente immerſo, ſuadendae ſunt, vt et emplaſtra gummi ferulacea, abdomini imponenda. Haec paralyſis tempore vernali facilius curatur, vbi balnea, embrocationes thermarum, balnea frigida in aqua marina, et aquae minerales plerumque felici cum ſucceſſu adhibentur. Vt ad haec praeparatio fiat, ſumantur diaphoretica, cum frictionibus; membra affecta per 14 dies ſanguini animalis recens mactati immergantur; digiti ſaepe extendantur, ne rigidi maneant. Balneorum ex aqua marina vſus in dies augeatur, et aeger ſudorem in lecto exſpectet. Balneum frigidum, inprimis aquae marinae, excitat tremorem conuulſiuum vniuerſalem, qui ſoluit obſtructiones vaſorum ac neruorum. Aquae martiales in quacunque huius morbi periodo proſunt. Conualeſcentes plerumque maraſmo, febre lenta, acrimonia humorum, obſtructione meſenterii, phthiſi neruoſa, laborant. Febrem lentam compeſcunt diluentia, demulcentia, analeptica; lac optime nutrit, vel ſerum lactis, inprimis lac aſininum cum infuſo ſtomachi-

machico vel aquis martialibus bibendum. Phthiſis pulmonalis, praeter bechica demulcentia, vſu lactis tractetur. Strepor articulorum, poſt curatam paralyſin relictus, fomentis emollientibus et reſoluentibus tollatur, minime vero ſpirituoſis, ne rigor accedat. Hydrops, colicam hanc ſubſequens, plerumque lethalis eſt; duplex eſſe ſolet, vel tympanitis, vel aſcites, interdum ex vtroque complicatus. Priori, quae crebrius occurrit, aperientibus carminatiuis ſuccurratur; alter rarior, in iis, qui ſpirituoſa amant, vt plurimum lethalis, hydragogis lenioribus tractetur, minime emeticis et draſticis; proſunt etiam diuretica aperientia, v. c. ſucci cerefolii, fumariae, parietariae, tandem tonica. Mania, interdum occurrens, tonicis et neruinis cephalicis curetur, ac imminuta memoriae facultas eadem requirit auxilia. Qui ſaepe hac colica afflicti fuerunt, conuulſiones epilepticas patiuntur, quas ſubſequitur epilepſia, plerumque non curanda et haereditaria.

Sect. IV. *Curatio prophylactica.* Haec vel praecaueat regreſſum morbi, vel eius impetui proſpiciat. Qui colicam hanc iam paſſi ſunt, diu fugiant potum vini pomacei, potius vino bono aqua diluto, aqua pura, infuſo canellae aut coriandri, vtantur. Ne vinum pomaceum noceat, paretur ex fructibus maturis, eique initio fermentationis planta amara admiſceatur; ſaltim non niſi recens bibenum eſt. Ob debilitata viſcera digeſtionis ſit victus leuis, parcus; inprimis iuſcula conueniunt; flatulenta ſemper omittantur; conualeſcentes iuuat aer ruralis, nocet iis pluuioſus et nocturnus: vitentur loca vliginoſa ac ſubterranea; ſaepe mutetur aer conclauium, inprimis culinarum, vbi ſaepe vapores cupri ſoluti abundant; corpus motu exercitetur, praeſertim equitatione; abſit triſtitia, ſuſtineatur hilaritas, ac ſomno magis indulgeatur, quam vigiliis. p. 227.

p. 238. 3. *Epiſtola* Cl. PLANCHON, *de morte hominis, cuius iam mentio facta eſt menſe Iulio 1763. p. 41.* Hic praeterlapſo anno incidit in febrem tertianam pertinacem, ac neglectis remediis, in conuulſiones, pauloque poſt epilepticus periit, in cuius ſectione inteſtinum ieiunum multis lumbricis viuis repletum et gangraenoſum apparuit.

p. 243. 4. *Obſeruatio* Cl. VAUNIER, *de colica pictorum.* Femina, tapetes ſericeos texens, colica habituali per duos menſes laborauit, quae, ſumto iuſculo tenui per octo dies, aucta eſt, ac poſt vſum antiſpaſmodicorum vlterius increuit, attamen poſt emeticum crebrius adhibitum, vna cum purgantibus crebrioribus, bolis narcoticis, ptiſanis ſudoriferis et ſemicupiis plantarum aromaticarum, plane ceſſauit.

p. 246. 5. *Epiſtola* Cl. MARTIN ad Cl. ROUX, *ſiſtens hiſtoriam polypi vteri.* Femina, 45 annorum, tumorem habuit per quinque annos, e vagina propendentem, pyriformem, pedunculo molli, quem annulus circularis circumdabat, totus vero tumor in vaginam reponi poterat. Poſt annum accidit, vt pedunculus ab annulo conſtringeretur, et tumor gangraena afficeretur. Ligato itaque pedunculo, abſcidit Cl. Auctor tumorem, et vaginam detergentibus iniectis tractauit, nihilominus tamen poſtea a reſorpta ſanie abſceſſus externae partis femoris dextri oriebatur. Subſtantia tumoris ex plurimis ſtratis membranarum conſtabat, quae ſubſtantiam adipoſam continebant, et fibris ligamentoſis cohaerebant; haec maſſa cordiformis quatuor libras aequauit. Hinc patet: 1. nonnullos polypos vteri, vti vterum inuerſum, reponi poſſe; 2. citius ligari debere; 3. non ſtatim ad inuerſionem vteri concludendum eſſe, etiamſi collum vteri vix a polypo diſtingui poſſit.

p. 251. 6. *Obſeruatio* Cl. BAURIENNE, *de vulnere contuſo, quod in ſphacelum ſcroti tranſiit.* Lanio, 45 annorum,

norum, a boue duabus contuſionibus laeſus eſt, ab oſſis pubis dextri parte inferiore vsque ad perinaeum, et ad ſuperiorem partem internam femoris ſiniſtri. Poſt quatuor dies acceſſit febris vehemens, alui obſtructio pertinax, et gangraena ſcroti, cuius partes corruptas abſcidit Cl. Auctor, vna cum teſticulo dextro, ac ſiniſtrum plane denudauit, qui tandem rite tractatus ſponte nouis integumentis obtectus eſt, et aeger intra duos menſes conualuit.

7. Cl. TERLIER *obſeruatio herniae cruralis cum gangraena.* Vicenaria in quarto grauiditatis menſe, poſt inſignem dolorem, in plica femoris ſiniſtri percepit tumorem, quem ſecuta eſt colica, ac vomitu foeces reiiciebantur. Septimo die tumor inciſus oſtendit, inteſtinum exulceratum quidem reductum eſſe, ſed peritonaeo adhaerere, nec annulum hac ex cauſſa dilatari poſſe. Ad euacuandam materiam in abdomine effuſam, vulneri iniecit vinum calidum, ac decocta vulneraria cum aqua calcis, quae cum pure in apto ſitu corporis e vulnere rurſus effluebant. Primo menſe foeces partim e vulnere, partim ex ano emanabant, ſed ſenſim vulnus coaluit, ac aegra reſtituta poſtea iuſto tempore peperit. p. 256.

8. Cl. BOURGEOIS *obſeruatio de agno monſtroſo.* Habuit quatuor aures, duas in ſitu naturali, duas ſibi adhaerentes in medio oſſis occipitis ſitas, quarum ductus cartilaginei os penetrabant. Collum erat duplex arcte coniunctum, ſpina dorſi duplex ab occipite vsque ad caudas, coſtae duplici ſterno adhaerebant, trunci duplices vsque ad vmbilicum inter ſe cohaerebant, reliqua vtriusque pars ab altero ſeparata erat; extremitates aderant quatuor ſuperiores, totidemque inferiores. Aperto abdomine conſpiciebantur duae venae vmbilicales, in duplex hepar inſertae, reliqua viſcera duplicia erant, excepto ventriculo et canali inteſtinorum, qui in duo inteſtina p. 264.

ſtina recta finiebatur; genitalia duplicia; leuato duplici ſterno, ſub quolibet viſum eſt cor, pulmones ac thymus; cerebrum et cerebellum non receſſit a ſtatu naturali, praeter ſpinalem medullam, quae diuiſa per duo foramina occipitis in duplicem ſpinam dorſi deſcendit.

Menſe Aprili.

p. 335. 3. *Obſeruatio* Cl. CONNELL *de morbo conuulſiuo.* Vir 27 ann. vlcere cruris afflictus, et ob vitae genus ſemper pedibus inſiſtere coactus, ſubito tactus eſt tetano cum alui obſtructione, veſicae conſtrictione, motu conuulſiuo maxillae inferioris, deglutitione difficili, doloribus nephriticis. Cum omnia remedia parum efficerent, ad ſoluendum tetanum, id tandem praeſtarunt ſanguiſugae, hypochondriis applicatae, ac balnea continuata vna cum purgantibus mitioribus aegrum intra 27 dies ſanum reddiderunt.

p. 342. 4. *Obſeruatio* Cl. HAZON, *de bono effectu chinae chinae in variolis gangraenoſis.* Infans quinquennis, variolis confluentibus laborans, ac 16 die a purgante nimis agitatus, die 18 a medico accerſito inueniebatur debillimus, cum conuulſionibus faciei, et variolis gangraenoſis, adhibito vero infuſo vinoſo cort. Peruv. et veſicatoriis, conuulſiones ceſſarunt, cruſtae ſecedebant, et latus dextrum paralyticum paulo poſt reſtitutum eſt.

p. 346. 5. *Epiſtola* Cl. FABRE, *ſiſtens obſeruationem de amauroſi, a colica producta, et emetico ſublata.* Quadragenarius poſt colicam vehementem mox coecus factus eſt, cui Cl. Auctor praeſcripſit 4 gr. tart. emet. altero die potionem laxantem, tertio 4 gr. tart. emet. eandemque doſin per 9 dies, poſtea ptiſanam ſudoriferam, et ad oculos applicauit vaporem ſpir. vini et caffeae, quibus remediis aeger poſt 20 dies plane viſum recuperauit.

6. Cl.

6. Cl. SAULQUIN *obſeruatio peculiaris, de puella elingui, quae loquitur, cantat, cet.* Huic, 14 annorum, tertio aetatis anno, cum vix verbâ exprimere poterat, a variolis malignis lingua gangraena deſtructa eſt, ſed ſenſim didicit maxime neceſſaria petere, et nunc diſtincte loquitur atque cantat, quamuis parua portio linguae ei relicta ſit. Cum vero baſi linguae relictae adhaereant muſculi externi, et niſus loquendi horum actionem faciliorem reddiderit: facultas loquendi hinc euidentior fit. Varia eiusmodi exempla ex variis auctoribus hic afferuntur. p. 348.

7. *Obſeruatio* Cl. LOTTINGER, *de hernia incarcerata gangraenoſa, vi naturae curata.* Octogenariam hoc malo affectam clyſmatibus tractauit, ſed paulo poſt tumor inguinalis inflammatus ſe aperuit, vt anus artificialis oriretur. Aegra vulneri nihil, praeter emollientia, applicauit, idque tandem ſponte coaluit. p. 352.

8. Cl. LEAUTAUD *obſeruatio de contuſionibus maxime doloroſis, quibus iuuenis in abdomine laeſus eſt.* In rixa vnus alterum per crebros ictus in abdomen in terram proiecit. Febris vehemens, dolores, hepatis tumor, abdominisque tenſio nullis remediis cedebant, poſt tres tandem hebdomadas Cl. Auctor diluentia, aperientia lenia, et ſemicupia proſpero cum effectu adhibuit, et aeger, eiecto per aluum copioſo ſanguine putrido et vermibus, conualuit. p. 355.

Menſe Maio.

3. *Obſeruationes* Cl. POSTEL DE FRANCIERE, *de catalepſi.* Eſt affectio cerebri acutiſſima, quae ſubito aegrum loquela, motu et ſenſu priuat, oculis fixis apertis, effluit ſalina viſcida ex ore, et finitur plerumque apoplexia vel caro lethali, quod tribus obſeruationibus confirmatur. 1. Quadragenarius, repreſſa ſcabie ſicca inueterata, incidit in catalepſin, et p. 407.

et ſenſum quidem, poſt emeticum et venaeſectionem, ad leue tempus recepit, ſed poſtea apoplexia periit. 2. Alius, eadem aetate, curis confectus, in catalepſi iisdem remediis vſus eſt, ſed breui tempore poſt apoplexia mortuus eſt. 3. Alius 22. ann. valde defatigatus, eodem morbo correptus eſt, cui Cl. Auctor venas extremitatum et iugulares crebrius ſecuit, eumque, poſt vſum clyſmatum, purgantium ac diluentium, plane ſanauit.

p. 430. 5. Cl. DARLUC *obſeruationes de hydrope peritonaei.* Quadragenaria per 4 annos hydrope laborans, tandem paracenteſi a quindecim menſuris ſeri fuſci, ſpiſſi, turbidi, liberata eſt, ſed poſtea diaetae erroribus in priorem morbum rurſus incidit, vbi, abdomine acu pertuſo, corpus durum ſeri effluxum retardabat, et ex altero latere acu pertuſo parum ſeri turbidi, nigri, emanabat, ac aegra paulo poſt periit, in cuius abdomine diſſecto ſub muſculis transuerſis apparuit ſaccus liuidus, ſpiſſus, carnoſus, ab vmbilico ad oſſa pubis deſcendens, cuius membrana ſuperior erat mollis, ſanioſa, inferior ſpiſſior, multisque glandulis ſcirrhoſis obſita, fundus aliquot menſuris ſaniei repletus. A ſuprema parte ſiniſtra huius ſacci pendebat tumor ſteatomatoſus, decem librarum pondere, qui vicinas partes maxime compreſſerat, et epiploon ſiſtere videbatur, vti ſaccus ipſum peritonaeum. Ouaria maxime tumida et ſcirrhoſa, inteſtina valde conſtricta, hepar iuſto maius, ac hydatidibus refertum erat.

p. 445. 6. *Obſeruatio* Cl. CONSOLIN, *de vermibus cucurbitaceis.* Vir, 45 annorum, poſt leuem diarrhoeam et eiectionem vermium cucurbitaceorum, ſubito incidit in motus epilepticos, ſed ſumto purgante amaro et granis 20. merc. dulc. eademque eius doſi per 10 dies continuata, plurimos eiusmodi vermes aluo eiecit atque conualuit. Hinc patet, hos

hos vermes non ſemper praeſentiam taeniae indicare, ac mercurio dulci et reliquis anthelminticis cedere.

8. *Obſeruatio* Cl. DE GLATIGNY, *de ſarcomate tenui virginis, quod ab inferiori parte dextra regionis pubis ad genu vsque dependebat.* Haec 35 annorum acum intrudit in regionem pubis, vnde enata eſt excreſcentia carnoſa pedis vnius longitudine, quinque linearum latitudine, piſtillo ſimilis, et ex pluribus quaſi filis membranaceis ſpiraliter contorta, quam Cl. Auctor filo ſericeo ligauit, ac ſine haemorrhagia ſecuit. p. 453.

Menſe Iunio.

2. Cl. LARROUTURE *obſeruatio de cancro naſi, complicato cum tuberculis ſcirrhoſis ac vlceribus pulmonum, extracto cicutae, ad* STOERKII *methodum praeparato, curato.* Virgo 24 ann. laborauit cancro naſi aperto; efluxu ſaniei a medicaſtro repreſſo, incidit in febrem, ac tuſſim phthiſicam, cui Cl. Auctor dedit pillulas cicutae, quarum doſis, bis ſingulo die adhibita, et ſenſim a grano vno vsque ad 12 gr. adaucta, febrim et tuſſim auxit, atque, cum aegra ſponte cicutae vſum per 14 dies omiſiſſet, omnia in peius mutabantur, donec tandem Cl. Auctor cicutae doſin ad 3ß auctam bis ſingulo die praeſcripſit, qua ſenſim cancrum hunc plane curauit. p. 502.

3. Cl. PLANCHON *obſeruatio, de colica pertinaci, purgantibus ſublata.* Tricenaria colica laborabat et alui obſtructione pertinaci, praegreſſa eius tarditate per 6 hebdomadas. Manna quidem et oleum amygd. dulc. cum rhabarbaro aluum ſoluebant, et colicam mitigabant, ſed vomitu reiecta ab aegra vlterius non ſumebantur. Auctis poſtea ſymptomatibus, ei propinauit ſex grana kermes miner. in oleo amygd. dulc. et ſyrupo altheae, quo aluus aperta eſt, p. 520.

eſt, ac repetitis potionibus purgantibus aegra ſenſim conualuit.

p. 551. 6. Cl. ICART *obſeruatio de tumore ſcirrhoſo, molis inſignis, exſtirpato.* Quinquagenarius per octodecim annos geſſit tumorem, pondere 42½ librarum, qui vertebris colli adhaerens, ſuper ſcapulas expanſus, ad nates vsque deſcendebat; inferius erat rotundus, craſſus, non dolens, nec niſi pondere moleſtus, colore cutis naturali, maculis nigris, cicatricibus variolarum ſimilibus, obſitus. In eius exſtirpatione ſex librae circiter ſanguinis e duabus arteriis magnis effundebantur, ac vulnus poſtea breui tempore coaluit.

p. 553. 7. Cl. VOLAIRE *obſeruatio, de globo plumbeo, per duos annos in ſubſtantia cerebri militis, ſine vllo ſymptomate, relicto, tandem eius mortem excitante.* Ab ictu ſclopeti vulneratus eſt aeger ad partem ſuperiorem oſſis temporum dextri, vnde chirurgi vndecim fragmenta oſſea intra 40 dies extraxerunt, donec conualuit. Poſt duos vero annos hic ſubito ex vehementiſſimo dolore capitis mortuus eſt, in cuius ſectione apparuit, dimidiam partem globi plumbei ipſi ſubſtantiae cerebri inhaeſiſſe.

p. 554. 8. *Obſeruatio* Cl. MUTEAU DE ROQVEMONT *de duobus tumoribus et vlcere ſcrophuloſo, ope pillularum cicutae curatis.* Parotides et glandulae maxillares pueri ſexennis erant ſcirrhoſae, atque vlcus ad articulum brachii dextri deprehendebatur, cui per ſex menſes exhibuit pillulas cicutae, ad drachmam ſemis vsque ſingulo die ſenſim in doſi adſcendens; praeterea applicauit cataplaſma cicutae, ac omni duodecimo die aegrum purgauit octo granis *paſtae alexiteriae de Rotrou*, quibus tandem remediis puer plane eſt reſtitutus.

XII. AN-

XII.

ANTONII GOUAN, Doct. Med. Monſpel. Reg. Societ. Scient. Socii etc. Flora Monspeliaca, ſiſtens plantas no. 1850. ad ſua genera relatas, et hybrida methodo digeſtas; adiectis nominibus ſpecificis, triuialibusque, ſynonymis ſelectis, habitationibus plurium in agro Monſpelienſi nuper detectarum, et earum, quae in vſus medicos veniunt nominibus pharmaceuticis, virtutibusque pharmaceuticis. Lugduni, ſumptibus Bened. Duplain 1765. 8vo. Alph. 1. pl. 12. tab. aen. 3.

Qui alio tempore a nobis excitatus laudatusque fuit Cl. GOUAN, denuo commemorari nunc debet. Licet enim hortus Monſpelienſis *) ab eodem editus indigenas quoque plantas contineat, easdem tamen et alio ordine diſpoſitas, et multis modis illuſtratas, numeroque auctas, in hoc volumine accepimus, hinc etiam de eodem quaedam nunc annotare, non iniucundum fore exiſtimamus. Et de ordine quidem, ſecundum quem Cl. Auctor hasce diſpoſuit plantas, quaedam primo moneamus. Hybridam dixit methodum, eſtque eadem partim Riuiniana, partim Linnaeana, et in multis cum ea conuenit, quam Cl. LUDWIGIUS condidit, in nonnullis autem ab huius diſpoſitione recedit. Claſſes itaque ex Riuiniano ſyſtemate, ordines vero a Linnaeanis claſſibus deſumſit, cum, vt ipſe monuit, facilius in flore detegantur petalorum numerus, proportio, inſertio, aequalitas, quam ſexuum affectiones; et ſic ex numero et regularitate petalorum duodecim con-

*) Eius recenſio legitur in Comment. Vol. XI. Part. I. p. 154.

conſtruxit claſſes, quas ſequuntur flores compoſiti, ex corollulis regularibus, irregularibus, et ex vtrisque; agmen tandem claudunt apetalae, vbi etiam nonnulli nudi flores, vt *Ruppia*, *Hippuris*, occurrunt, tandemque cryptanthemae. Et ſic ſeptemdecim claſſibus tota coercetur methodus, in qua ad diuerſorum florum ſexum nullibi reſpexit, vbique imperfectos miſcuit cum perfectis, et *Iuglandem* e. g. *Poterium*, *Momordicam*, *Bryoniam*, ad monopetalas, *Cannabim*, et *Humulum* ad apetalas reduxit; in compoſitis ſyngeneſiae LINNAEI genera modo retinuit, eorumque ordines eadem methodo ſecundum polygamiam aequalem et ſ. p. diſpoſuit, aggregatosque vt *Scabioſam*, *Dipſacum*, ad ſimplices amandauit. Porro quoque cum certi inter calycem et corollam limites nondum inuenti ſint, calycem ſaepius pro corolla aſſumſit, easdemque plantas, vt *Polygonum*, *Theſium*, ad petaloideas retulit. Multa quoque cum ſint genera, quorum ſpecies corolla diuerſa inſtruantur, aut ſtaminum numero, vel ſexu discrepent, eas vbique a ſe inuicem ſeparauit, immo plantas monoecias et dioecias, vbi in maſculo et foemineo flore aliquid, ratione corollae, animadpertitur discrimen, in diuerſis claſſibus repetiit, genusque idem et ſpeciem bis nominauit, vt in loco, quem ſibi quilibet flos vindicabat. Quo haec clarius adpareant, nonnulla excitemus exempla. *Scabioſae* aliae ad regulares, aliae ad irregulares monopetalas, *Crucianellae* ad monopetalas tetrandrias, digynias, maritima vero ad pentandrias, monogynias, *Conuallaria bifolia* ad tetrandrias, reliquae ad hexandrias, *Gentianae* quaedam ad monopetalas tetrandrias, monogynias, aliae ad digynias, *Polygoni* aliae ſpecies ad monopetalas pentandrias, digynias, aliae ad hexandrias digynias, aliaeque ad octandrias trigynias amandantur; ſic etiam in tetrapetalis regularibus

bus diandriis *Lepidii, Sisymbrii, Lythri* ſpecies recenſentur. *Xanthium* et *Naias* mas in monopetalis, femina in apetalis, *Buxus* mas in dipetalis, femina in tripetalis collocantur; immo vbi flores in vna planta variant, eadem in duplici loco recenſetur, ſic *Adoxa* inter monopetalas octandrias, item et inter decandrias occurrit. Monemus porro, vmbelliferas partim ad regulares, partim ad irregulares pentapetalas, *Orchides* omnes ad pentapetalas irregulares, *Euphorbium* et *Polygalam* ad tetrapetalas irregulares, et Gramina pleraque ad dipetalas irregulares, attamen *Alopecurum* ad monopetalas irregulares, *Anthoxanthum* vero ad dipetalas regulares, Cl. Auctorem reduxiſſe, et ſic vbique leges methodi artificialis ſtricte obſeruaſſe. Cur vero *Ficaria* polypetala cum *Ranunculis* pentapetalis coniunctim propoſita?

Licet autem Cl. Auctor in ſyſtemate claſſibusque a LINNAEO multum receſſerit, in ordinibus tamen ſaepiſſime, in generibus vero et ſpeciebus vbique eundem preſſe ſecutus eſt. Ita antheras et ſtylos numerando, monandria, monogynia et ſ. p. dixit, in monopetalis regularibus, poſt decandrias, monadelphiae, monoeciae, dioeciae, in irregularibus, poſt pentandrias didynamiae, diadelphiae, vbi et *Fumariae*, et *Trifolii* ſpecies occurrunt, dein et gynandriae character, contra vegetationis regulas aſſumtus, et in tetrapetalis regularibus, poſt polyandrias, tetradynamiae, etiam in pentapetalis, gynandriae ſeorſim collocantur. Generum characteres, in Syſtemate Naturae LINNAEI traditos, compendioſos, ſaepe vt nobis videtur, inſufficientes, immutatos plerumque repetiit, aliquando eosdem locupletauit, vbique vero illos notis ſecundariis auxit, ſolis graminibus exceptis, vbi ſolummodo efflorescentiam, nullas vero alias notas addidit, monuitque ipſe: aſſignent alii notam ſecundariam eſſen-

tialem, qua differunt inter ſe plantae, gramina dictae; ſic quoque nomina triuialia et ſpecifica plerumque retinuit, in varietatibus conſtituendis eiusdem veſtigia preſſit, earumque, quae in vſus medicos veniunt, virtutes vtplurimum ex eodem repetiit, immo vbi ipſe Cl. Auctor qualitates nouas notauit, a LINNAEO primum inuentas, nouas quaſi medicas voces retinuit. Dabimus et aliqua huius rei exempla. *Gallio vero* antidyſenterica, antiepileptica, *Aſperulae odoratae* diluens et antiexanthematica, *Cynogloſſae* antiphtiriaca et adſtringens, *Borragini* expectorans, antipleuritica, *Conuoluulo aruenſi* reſoluens et ſubanodina, *Lyſimachiae Nummulariae* antileucorrhoica, *Vincae* ſophiſticans, *Solano nigro* antiproctalgica, *Gratiolae* mochlica, *Eupatorio Cannabino* antihydrocelica, *Iuglandi* anticolicalis, *Menthae gentili* ſterilitans, *Burſae paſtoris* antidiarrhoica, antihaematurica, antihemorragica, vino reſoluens, et aquae vitae vinique ſpiritui eadem et fortior virtus attribuitur. *Scorodoniae* quoque efficacia *Scordii*, et *Thalictri flaui* radici, ſi doſis detur tripla, virtus *Rhei* adſcribitur et ſ. p.

Hac ratione Cl. Auctor plantas, a MAGNOLIO olim memoratas, fere plurimas recenſuit, pauciſſimis, quae obſcurae maxime ſunt, omiſſis et ad calcem ſeparatim adnotatis; auxit vero Floram multis ab anteceſſoribus in agro Monſpelienſi praeteruiſis, quarum etiam habitationes ſollicite adnotauit, in aliis autem loci natalis nullam mentionem fecit. Plures quoque exoticas, cicures, et veluti indigenas factas commemorauit, immo ſpecies quoque animalium, a MAGNOLIO ad regnum vegetabile relatas, in ipſa quidem recenſione omiſit, in appendice tamen, quo omnia Magnoliana exhiberet, additis ſynonymis Linnaeanis adduxit. Nomina autem vernacula, quoniam vaga et indeterminata ſunt, vbique

que ſepoſuit, in indice vero peculiari, adiectis nomine latino numeroque ſpeciei cuiuslibet, eadem adnotauit. Et praeter hunc quinque alios indices adpoſuit, quorum 1) nomina generica et ſpecifica, 2) ſynonyma, 3) triuialia, 4) pharmaceutica, 5) denique gallica continet.

His in genere de Flora praemiſſis, quasdam addamus obſeruationes, quo Cl. Auctoris merita in rem herbariam eo clarius pateant. *Ilex aquifolium*, variat foliis integerrimis, apice tantum ſpinoſis. p. 17.
Primula officinalis et Auricula, calycibus et corollis octofidis octandris, *Atropa Belladonna* floribus ſexfidis dodecandris ludunt. p. 23.
In *Vaccinio* et *Erica* ſtamina receptaculo, in *Daphne* et *Stellera* tubo corollae affixa ſunt. p. 31. p. 43.
Hyoſcyamus niger humanam aliquando attingit altitudinem, foliaque gerit radicalia lanceolota, laciniata. p. 76.
Cari et *Apii* vmbellae vniuerſales, foliolo inuolucriformi ſaepius donantur. p. 224.
Berberis dumetorum filamenta habet ad tactum ſenſibilia; p. 312.
in *Colchico* ſecundo anno radiculae, folia, et ſcapus prodeunt ex oppoſito bulbi latere, et ſic quotannis a dextro ad ſiniſtrum, et vice verſa ſedem mutant. p. 313.
Carlina lanata vbique, etiam dum floret, lanata, incipiente autem fructificatione, ita ſenſim eandem exuit, vt perfecta fructificatione tota ſit glabra. p. 331.
In *Theligono*, maris et foeminae ſitum accurate conſiderans, feminam non ab oppoſito ſibi mare, ſed a ſuperiori foecundari poſſe notauit. p. 414.
Geniſtam purgantem falſo ab Auctoribus inter ſpinoſas ſpecies relatam fuiſſe monuit, rami enim et exſiccati nullo modo pungunt, nec vllibi adparet aculeus, et folia in eadem quotannis decidunt, licet prodeant tunc demum, quando fructificat. p. 474.
Haec ſufficiant, alias eiusmodi interſperſas obſeruationes ſpecierumque nonnullarum deſcriptiones omittamus. Icones additae ſunt: *Stellera paſſerina*, *Iberis ſaxatilis*, et *Heliotropium ſupinum*.

XIII.

Obſervations on the Nature, Cauſes and Cure of thoſe Diſorders, which have been commonly called nervous, hypochondriac or hyſteric, to which are prefixed ſome Remarks on the Sympathy of the Nerves. By ROBERT WHYTT M. D. F. R. S. Phyſ. to his Maj. Preſ. of the R. Coll. of Phyſ. and Prof. of Med. in the Univ. of Edinburgh. Edinburgh printed for I. Balfour, and T. Becket and P. du Hondt, London 1765. 8. 1 Alph. pl. 10.

i. e.

Obſeruationes de natura, cauſſa et curatione morborum, qui vulgo neruoſi, hypochondriaci et hyſterici dicuntur, quibus praemiſſae ſunt quaedam de conſenſu neruorum adnotationes. Auctore ROBERTO WHYTT *).

Qui haud ita pridem e viuis diceſſit Celeberrimus huius operis Auctor, eiusdem publicatione non ſolum per illud ipſum egregiae ſuae doctrinae et experientiae luculentum exhibuit teſtimonium, ſed et de omnibus, qui artem ſalutarem colunt et faciunt, optime meritus eſt. Agit vero hoc libro de iis potiſſimum adfectionibus, quae ex inſigni quadam debilitate

*) Prodiit etiam germanice ſub titulo: *Beobachtungen über die Natur, Urſachen und Heilung der Krankheiten, die man gemeiniglich Nerven-hypochondriſche und hyſteriſche Zufälle nennet, mit einigen vorausgeſetzten Anmerkungen über die Sympathie der Nerven, durch* ROBERT WHYTT, *aus dem engliſchen nach der 2ten verbeſſerten Ausgabe überſezt. Leipzig*, 1766. 8. *mai.*

litate aut praeternaturali ſenſibilitate ſyſtematis neruoſi oriuntur. Atque cum earum plurimae originem ducant ex illa ſympathia, quae inter omnes fere corporis humani partes neruorum ope exiſtit, quasdam de hoc conſenſu obſeruationes praemiſit, quibus tractationem de cauſſis horum morborum, atque tandem methodum iis medendi adnectit. Ita vero in hoc opere verſatur, vt omnia multis notabilibus morborum hiſtoriis illuſtret, atque ea tantum remedia commendet, quorum vtilitatem ipſe in praxi ſua expertus eſt.

Exponit in capite primo *de ſtructura, vſu et conſenſu neruorum in vniuerſum*, atque multis argumentis et obſeruationibus probat, ſympathiam quandam tum inter omnes corporis humani partes in vniuerſum, tum in ſpecie arctiorem quandam inter varia organa et viſcera eſſe. Omnis vero haec ſympathia vnice fit neruorum opē, cum ſentiendi facultatem requirat; exempla enim conſenſus profecti ex continuatione membranarum, aut analogia fabricae diuerſarum partium etc. quae a variis etiam Auctoribus adducuntur, vel a neruis oriuntur, vel conſenſus nomen haud merentur. Concedit vero Cl. WHYTT, rationem, qua partes inter ſe per neruos conſentiant, difficile explicari poſſe. Confugiunt quidem phyſiologi ad varios illos plexus aut ganglia, quibus nerui in ſuo a cerebro ad partes corporis humani progreſſu inter ſe iunguntur. Attamen vera coniunctio inter ipſa filamenta medullaria haud demonſtrari poteſt, partesque, quarum nerui minime inter ſe cohaerent, tamen inter ſe conſentiunt, tandemque ramo nerui cuiusdam maioris laeſo, non omnes partes, quae ab eodem trunco neruos ſuos habent, conuelluntur. Sedem itaque omnis conſenſus Cl. WHYTT in cerebro et medulla ſpinali eſſe contendit, atque putat, oriri eum excitata peculiari p. 1.

liari quadam ſenſatione in encephalo et medulla ſpinali. Tribuit quoque multum in explicatione effectuum, quos animi commotiones in corpore noſtro producunt, oſcillatorio vaſorum minimorum motui, negat vero, laqueos nerueos, qui vaſa
p. 71. circumdant, vim habere ea ipſa conſtringendi. Variae ſpecies conſenſus explicandae ſunt per conatum illum atque niſum, quem natura ad corporis conſeruationem impendit, aliae ex ſola vicinitate partium, aut compreſſione neruorum, vel inaequali diſtributione ſanguinis oriuntur. Maxima tandem pars eorum exemplorum, quae vix vllo modo explicari poſſunt, oritur ex vniuerſali corporis harmonia. Haec enim efficit, vt pars prae caeteris debilior, quacunque alia corporis parte irritata, ſimul in conſenſum trahatur, cum reliquae haud adeo imbecilles irritationi fortiter reſiſtant. Sic v. c. foemina ex luxatione pedis rigiditatem quoque et dolorem in omni reliquo corpore experiebatur, et puella, quoties pedes eius extendebantur, toties quoque moleſta afficiebatur tuſſi, quae tam diu durabat, quamdiu pes in hoc ſitu eſſet.

p. 85. Secundo capite Cl. Auctor in genere *de morbis neruorum et hypochondriaco vel hyſterico malo* diſputat, quorum morborum proxima cauſſa ſedet vel in membranis, vel in medullari neruorum parte. Atque licet hae cauſſae ob exilitatem partium affectarum ſenſus noſtros fugiant, effectibus tamen ſe oſtendunt, cum per eas in omni affectione neruoſa vel ſentiendi vel mouendi facultas morboſe mutetur. Sentiendi vis vel nimis intenditur, vel obtunditur, vel corrumpitur, vel tandem plane tollitur. Facultas mouendi exceſſu non nocet, ſed tantum, ſi vel deeſt, vel debilitata eſt, morbi cauſſa fit.

p. 93. Cum in omni morbo nerui quoque ob vniuerſalem partium omnium conſenſum aliquantum afficiantur, difficile

difficile esse videtur, signum verum pathognomonicum neruosorum morborum eruere; interim tamen eae potissimum adfectiones *neruosae* (*neruous*) dici debent, quae propter sensibilitatem nimiam, aut aliam morbosam mutationem systematis neruosi oriuntur ex caussis per se tam leuibus, vt neruis integris tam vehementes effectus nullo modo producant. Sic, exempli loco, odontalgia, si per se consideratur, non ad neruosos morbos pertinet. Quodsi vero in homine, qui odontalgia laborat, ob nimiam systematis neruosi debilitatem nerui distenduntur, tunc hae conuulsiones ad neruorum morbos omnino referendae sunt. In vniuersum autem hisce mor- p. 96.
bis adnumerandae sunt eae adfectiones, quas spasmos, aut symptomata hypochondriaca vel hysterica dixerunt. Aegros hisce morbis obnoxios Cl. WHYTT in tres classes diuidit, quarum prima eos continet, in quibus totum systema neruosum debilitate laborat, vt a leuissima caussa irritentur; altera hystericos, tertia hypochondriacos. Attamen hystericum et hypochondriacum malum, si accuratius considerantur, minime a se inuicem differunt, cum caussa, ex qua proficiscuntur, non, vti multi assumunt, in vtero vel primis viis tantum lateat, sed in genere haec mala oriantur ex praeternaturali quadam systematis neruosi constitutione.

Tertium caput de *caussis praedisponentibus mor-* p. 111.
borum neruosorum inscribitur, quarum prima est debilitas (*delicacy*) aut nimia sensibilitas totius systematis neruosi in vniuersum, altera praeternaturalis sensibilitas aut facultas sentiendi corrupta vel alio modo laesa in parte quadam. Ex diuersa sensibilitate variorum corporum explicari potest ea differentia, quae ratione celeritatis pulsus in variis corporibus, quae de reliquo perfecte sana sunt, occurrit. In nonnullis Cl. WHYTT 40 tantum pulsus

intra minutum primum, in aliis centum et viginti
p. 126. numerauit. Explicantur quoque ex hac ipſa re varia alia phaenomena, vt diuerſa actio medicamentorum etc. atque admirandae illae mutationes, quas idioſyncraſia producit. Inprimis autem oriuntur neruoſi morbi, ſi nerui canalis primarum viarum debilitati vel alio modo adfecti ſunt, cum non tantum in abdomine varia exinde ſymptomata morboſa producantur, ſed totum quoque ſyſtema neruoſum ita debilitetur, vt exinde per leuiſſimas cauſſas moueatur. Haec aliaque Cl. Auctor hic egregie explicat. In hydrophobia nerui oeſophagi et ventriculi ita mutantur, vt, ſine vlla partium inflammatione praegreſſa, eundem acquirant irritabilitatis gradum, quem in naturali ſtatu nerui tracheae poſſident.

p. 143. Praedisponentes vero cauſſae hactenus recenſitae, ſi ſolae adeſſent, vix vnquam neruoſa ſymptomata producerent, niſi plures quoque accederent *cauſſae occaſionales*, quas Cl. Auctor in capite ſequente fuſius examinat. Harum aliae vniuerſales ſunt, et in omni humorum maſſa latent, aliae particulares
p. 162. in parte tantum aliqua ſedent. Prima ex vniuerſalibus eſt materia quaedam morboſa in ſanguine genita, cuius licet parua tantum copia adſit, tamen ſi ea per colatoria conſueta haud educitur, neruos irritando vel vaſa obſtruendo multa mala producit. Hoc Cl. Auctor inprimis exemplo materiae arthriticae declarat, quae in corpore circumerrans mira mala producit. Quamdiu enim cum ſanguine lente per vaſa circulatur, nullum dolorem excitat, quodſi vero vel ad articulos, vel ad muſculoſam partem figitur, tunc acrimonia ſua neruos irritat, et dolores rheumaticos atque podagricos producit, aut ſi ad viſcera, quae acute ſentiunt, vel arctiore ſympathia cum reliquo corpore coniuncta ſunt, fertur, hypochondriacum, hyſtericum aliaque neruoſa mala efficit.

ficit. Symptomata vero exinde orta non ſolum pro parte affecta differunt, ſed etiam pro vario gradu ſenſibilitatis ſyſtematis neruoſi in vniuerſum. Hinc robuſta corpora regulares podagricos inſultus, quae minus robuſta ſunt, irregulares acceſſus podagrae et rheumatiſmos experiuntur, atque foeminae tandem virique, quorum corpora valde ſenſilia et debilia ſunt, rariſſime vera podagra laborant, cum in iis arthritica materia vel haud perficiatur, vel ob virium vitalium imbecillitatem ad extremitates non perferri poſſit, ſed in corpore circumerrans, vel ex extremitatibus ad alias partes retrogrediens, multa producat ſymptomata, quae Cl. Auctor hic elegan-
ter deſcripſit atque enarrauit. Neque mala, quae p. 175.
oriuntur ex altera cauſſa occaſionali vniuerſali, ſcilicet ex ſuppreſſione euacuationis cuiusdam conſuetae, vt ſunt catamenia vel haemorrhoides, minora ſunt iis, quae a materia morbifica proficiſcuntur. Catamenia enim, ſi ſuppreſſa ſunt, vel ob conſenſum vteri cum reliquis partibus, maxime cum ventriculo, vel ob plethoram ex ſuppreſſione natam, vel ideo tandem nocent, quia materia quaedam in corpore ſimul retinetur, quae neruis inimica eſt et ſymptomatibus anſam praebet. Cl. enim Auctor ex haemorrhagiis, quae, catameniorum fluxu ſuppreſſo, in aliis corporis partibus oriuntur, atque parco vſu venaeſectionis in illis, concludit, eas minime oriri ex plenitudine ſanguinis vniuerſali, ſed ex acrimonia quadam in corpore vna cum menſtruo ſanguine retenta. Putat enim hanc materiam acrem irritare poſſe partis cuiusdam minora vaſa ita, vt oſcillatorio motu in iis vltra modum aucto ſanguis ex dilatatis orificiis minimarum arteriolarum profluat. Tertia tandem cauſſa occaſionalis vniuerſalis eſt p. 183.
inanitio vaſorum, aut defectus globulorum cruoris in ſanguine. Quodſi enim in vaſis non tantum ſan-

guinis adeſt, quantum ad actiones corporis perficiendas requiritur, non modo circulatio fluidorum in vniuerſum, ſed et diſtributio fluidi neruei quam maxime turbatur, variaque neruoſa mala producuntur.

p. 188. In capite quinto *particulares cauſſae occaſionales* horum morborum recenſentur. Cl. Auctor harum ſex enumerat, quarum tres priores, flatulentiae, viſcidum, et vermes, in primis viis ſedent. Quartam ſiſtunt alimenta, vel quantitate vel qualitate ſua corpori noxia. Quintam ſcirrhi aliaeque obſtructiones viſcerum abdominalium, et vltimam tandem vehementes animi commotiones. Ea ſymptomata, quae oriuntur a flatibus in ventriculo vel in inteſtinis contentis, differunt ſaepe in eodem corpore diuerſis temporibus, pro diuerſo ſtatu et varia ſenſibilitate ſyſtematis neruoſi in vniuerſum. Sic v. c. in arthritide retrogreſſa flatulentiae maiorem moleſtiam creant, quam aliis temporibus, cum inteſtinorum diſtenſio non ſola cauſſa ſit moleſtiae per flatus excitatae, quod, praeter alia, tympanitidis quoque exemplum probat, in qua ſaepe aegri nullis neruoſis ſymptomatibus vexantur, licet inteſtina ma-

p. 201. xime ab aere diſtendantur. Scirrhoſae aliaeque obſtructiones viſcerum abdominalium turbant circulationem ſanguinis per abdomen, moleſtam ſenſationem in neruis producunt, digeſtionem ciborum, bilis chylique ſecretionem turbant, hincque hypochondriacis et hyſtericis ſymptomatibus occaſionem praebent. Vti, eiusmodi obſtructionibus obortis, aegri tandem haud raro melancholici vel maniaci fiunt, ita e contrario illi ipſi morbi ſaepe obſtructionum harum cauſſa ſunt, vt itaque eiusmodi mala, in diſſectione cadauerum melancholicorum inuenta, non ſemper pro cauſſa, ſed etiam pro effectu eiusmodi aut aliarum affectionum neruoſarum habenda ſint. Materia nigra, quam aegri, qui ſcirrho in ventriculo

triculo laborant, haud raro vomitu reiiciunt, oritur ex ſanguine, qui ſenſim ſenſimque ex vaſis ventriculi ſcirrhoſis redditis et exulceratis exſudauit, atque in ventriculo per aliquod tempus retentus in eiusmodi paruulos grumos abiit. Quodſi vero maior ſanguinis copia ex vaſis eiusmodi dirruptis egreditur, tunc verus vomitus cruentus fit, quem haud raro emetica acriora in eiusmodi aegris intempeſtiue adhibita producunt. Quam mirabilia mala oriantur p. 218. ex animi commotione, illuſtratur hiſtoria morbi in inſula *Zetland* quaſi endemii, quem incolae *inſultus conuulſiuos* (*conuulſiue fits*) vocare ſolent; ſub morbi huius acceſſu cor aegrorum vehementer palpitat, illi vero mox in terram cadunt, extremitatibus conuulſis atque articulis nonnunquam ita rigeſcentibus, vt nullo modo flecti poſſint. Reſpirant aegri difficulter, et durante paroxyſmo terribiles clamores edunt. Nonnunquam, ſed rarius, paroxyſmus per horam durat, in aliis vt plurimum intra quartam partem horae finitur. Hoc morbo rariſſime foeminae laborant, ſed virgines tantum et puellae, quae decimum vel duodecimum annum ſuperarunt. Proſtant tamen exempla quoque puerorum et duorum iuuenum, qui ſimiles acceſſus paſſi ſunt. Quod ſi in templo vel in alio loco, vbi multi homines congregati ſunt, aegra quaedam conuellitur, tunc ſtatim reliquae omnes, quae antea hoc morbo laborarunt, aut aliae, quae eum nondum expertae ſunt, ſi in aegram intentae ſunt, vel tantum clamores eiusdem audiunt, morbo per imaginationem ad eas tradu&to, ſimili ratione proſtratae conuelluntur, vt ſaepe ex hac ipſa re maximae turbae in publicis concionibus exoriantur. Interim aegrae, hiſce inſultibus obnoxiae, de reliquo optima gaudent ſanitate, et robuſtae ſunt.

Sequi-

p. 224. Sequitur capite ſexto *recenſio ſymptomatum ner-*
uoſorum maxime notabilium. 1) Eſt inconſue-
tus ſenſus frigoris et caloris ſibi inuicem celeriter
ſuccedentis, perceptus in variis corporis partibus,
quae, ſi exterius tanguntur, prae reliquis non calent.
Excitatur autem fallax haec ſenſatio caloris, a motu
oſcillatorio vaſorum minimorum aucto, per materi-
am quandam irritantem, vaſis hiſce inhaerentem.
Horror vero in vniuerſum, et praecipue in febribus
abſoluitur ſpaſtica contractione vaſorum minimorum,
ex irritatione neruorum a ſtimulo febrili orta. 2)
p. 229. Dolores in variis partibus, ſaepe ſubito ex vno loco
in alterum migrantes. Sunt ii rheumaticis ſimiles,
atque excitantur vel a ſtimulo acrimoniae, quae vaſis
minoribus inhaeret, vel a ſpaſmo, qui ex conſenſu
p. 231. partis dolentis cum neruis ventriculi oritur. 3) Li-
pothymiae et conuulſiones hyſtericae. Oriuntur
vel ex irritatione primarum viarum, vel ex animi ad-
fectu, vel ex ſuppreſſione catameniorum, quae non-
nunquam apoplexiam funeſtam cum ſpaſmodica glot-
tidis conſtrictione producit. 4) Catalepſis et teta-
p. 235. nus. 5) Flatulentiae. Oriuntur eae non ſolum ex
laxitate inteſtinorum, ſed etiam ex morboſa conſti-
tutione neruorum canalis primarum viarum. Ca-
nes, in quibus nerui octaui paris ligati ſunt, vehemen-
tiſſimis borborygmis afficiuntur. Saepius neruis in-
teſtinorum, in ſanitatem reſtitutis, aer, qui flatuum
cauſſa erat, nullis flatibus e corpore emiſſis ſubigi-
tur iterum et reſorbetur, qualia exempla in tympa-
p. 240. nitide laborantibus Cl. WHYTT obſeruauit. 6) Fa-
mes praeternaturalis, in qua nerui ventriculi ita mu-
tati ſunt, vt ſemper eam ſenſationem excitent, quam
famem dicimus, licet cauſſae, quae in ſtatu naturali
famem excitant, haud adſint. Simile quid fit in
p. 246. chloroticis et grauidis, pica vel malacia orta. 7) Vo-
mitus niger, de cuius materia ſupra iam diximus, vbi
de

de ſcirrhis ventriculi egimus. Attamen non ſcirrhoſae tantum obſtructiones, ſed et ſpaſmodicae conſtrictiones vaſorum minimorum ventriculi, et menſtruorum ſuppreſſio vomitum hunc excitant. 8) Excre- p. 246.
tio ſubitanea magnae copiae vrinae pallidioris. Motus humorum in vaſis ſecretoriis vrinae augetur quidem, ſed eodem tempore vaſa quoque ſpaſmodice conſtringuntur, ita vt tenuiſſima tantum pars humorum tranſeat. Haud raro in iis, qui per vehementem morbum debilitati ſunt, quando nocturno tempore in lecto jacent, inſignis copia vrinae profluit, qui fluxus interdiu, aut quando e lecto ſurgunt, ceſſat, et a Cl. Auctore vrina hectica ſeu colliquatiua vocatur. 9) Atrophia neruoſa. Ita vocat conſumtio- p. 253.
nem, in qua nulla excretio praeternaturaliter aucta eſt, et nulla febris adeſt. Ea ſaepe oritur, ſi nerui ventriculi et inteſtinorum morboſe adfecti ſunt, ob conſenſum, qui eſt inter ventriculum et reliquas partes omnes. Aluus vt plurimum in hac atrophiae ſpecie obſtructa eſt, nonnunquam flatuum ſigna adſunt. Pulſus debilis eſt, vt plurimum tardus, raro celer. Si febris accedit et vrina colliquatiua, aegri citius pereunt. In aliis obſtructiones tandem in pulmonibus formantur, et vera phthiſis pulmonalis accedit. Alii ſubito ſine vlla euidenti cauſſa conualeſcunt, alii tardius. 10) Aſthma neruoſum ſiue p. 260.
ſpaſmodicum verum ea ſpecies aſthmatis dici merettur, in qua nulla obſtructio in vaſis pulmonalibus adeſt, ſed vbi morboſa contractione ramorum aſperae arteriae aeris ingreſſus tantum impeditur. Cum caſus eiusmodi aegrorum, qui hoc morbo ex ſola nimia ſenſibilitate neruorum pulmonalium laborant, rariores ſint, hiſtoriam puellae ſeptem annorum Cl. WHYTT ſubnectit, in qua periodici aſthmatis inſultus, ſubito accedentes ſubitoque iterum aegram relinquentes, ex hac ſola cauſſa deduci poterant.

11) Tuſ-

11) Tuſſis neruoſa ea eſt, quae ex ſola ſympathia aſperae arteriae cum alia parte, cuius nerui morboſe affecti ſunt, oritur. Atque eiusmodi tuſſi afficiebatur puella octo annorum, cuius morbi hiſtoria et experimentorum in hac aegra inſtitutorum ſumma fuſius hic enarratur. Cum vero ea nimis longa ſit, ſequentia tantum hic adnotaſſe ſufficiat: 1) aegram hanc correptam fuiſſe illico tuſſi conuulſiua, quoties ea in lecto ita erecta ſedebat, vt pedes a lecto terram verſus penderent, aut alio modo flexi eſſent. 2) Sub hoc ſitu celeritatem pulſus in ea valde fuiſſe auctam, aegramque ſimul dolorem ſupra cartilaginem xyphoideam ſenſiſſe. 3) Quando caput humilius reliquo corpore iaceret, tuſſim et dolorem vehementiores factos eſſe. 4) Aquam calidam admotam pedibus aut manibus aegrae tuſſim ſuſtuliſſe, quicunque etiam corporis ſitus fuerit, vti contra frigida iisdem corporis partibus applicata, quocunque corporis ſitu, eam reuocaret. Ex his Cl. Auctor concludit, ſummam in hac aegra fuiſſe neruorum pulmonalium ſenſibilitatem, eosque arcta harmonia connexos fuiſſe cum ligamentis pedum, ita vt his ligamentis diſtentis, ſtatim nerui per conſenſum vehementer irritarentur, tuſſimque producerent. Concludit porro, aquam calidam, ſi extremitatibus neruorum adplicatur, communicare vniuerſo ſyſtemati neruoſo certum inſenſibilitatis gradum, quem excitare non potuerat calor ſiccus aut fomentationes, vti e contrario frigida producebat irritationem nulla arte compeſcendam. Multa et varia in hac aegra remedia adhibebantur, ex quibus tandem extractum cicutae plurimum vſum praeſtitit. 12) Palpitatio cordis. 13) Inſignis diuerſitas pulſuum in eodem corpore, diuerſis temporibus, ratione celeritatis, fortitudinis et plenitudinis. Praemittit Cl. WHYTT explicationem cauſſarum, quae pulſum fortem vel debilem,

durum

durum vel mollem, celerem vel tardum reddere poſſunt, et per obſeruationes probat, has pulſus qualitates in aegris hypochondriacis et hyſtericis diuerſis temporibus maxime quoque differre. Vna eademque cauſſa in variis corporibus haud raro oppoſitos effectus producit. Sic v. c. dolor vehemens in vna aegra pulſum celeriorem reddidit, in altera eum retardauit. Vtraque tamen aegra per ſimilia medicamenta in ſanitatem reſtituebatur. 14) Cephalalgiae periodicae. 15) Vertigo. 16) Viſus obſcuratio, cuius nulla manifeſta cauſſa in oculis detegi poteſt. 17) Melancholia et mania. 18) Incubus. Huius ſymptomatis originem fuſius Cl. Auctor examinat, atque probat, oriri eum non a ſanguinis in capite ſtagnatione, ſed cauſſam eius ex morboſo ſtatu neruorum ventriculi proficiſci, licet minime negandum ſit, malum hoc per plethoram poſſe augeri. In fine tandem huius capitis declaratur, quomodo ex neruoſis morbis, hypochondriaco et hyſterico malo, phthiſis tandem pulmonalis vel alia mala oriri poſſint. p. 300. p. 308. p. 315.

In capite tandem ſeptimo Cl. Auctor ad *curationem neruoſorum morborum* accedit. In ea vero tum ad praedisponentes, tum ad occaſionales cauſſas reſpiciendum eſt. Praedisponentem debilitatem tollunt amara; ex quibus Noſter potiſſimum centaurio minore, radice gentianae et corticibus aurantiorum vtitur; cortex Peruuianus, quem in morbis hypochondriacis non in puluere adhibet, ſed tincturam eius, cui radicem gentianae et cort. aurantiorum addit, vehementer extollit, et pulueri corticis praefert; martialia porro; balnea ex aqua frigida et ex aqua marina; equitatio et nauigatio. Vini vſus ſaluberrimus eſt in eiusmodi morbis, vt infantibus corticis Peruuiani loco pauxillum vini rubri porrigi poſſit. Infuſum herbae theae neruis inimicum p. 329.

inimicum eſt, atque abuſus eius inter praecipuas cauſſas neruoſorum morborum, quorum numerus adeo nunc augetur, referri debet. Inter palliatiua remedia opium primum locum obtinet, cui, ſi aluum obſtructam reddit, extractum hyoſcyami Noſter ſubſtituit. Camphorae princeps vſus eſt in deliriis febrium acutarum. Caſtorei vires antiſpaſmodicae longe minores ſunt, quam vulgo putatur, cum in iis tantum ſymptomatibus neruoſis vtile ſit, quae a flatibus oriuntur. Moſchum Cl. Auctor frequenter adhibet, minus calidus eſt, quam caſtoreum, et opio ſubſtitui poteſt. Praecipue laudatur in ſubſultu tendinum, aſthmate ſpaſmodico, tuſſi conuulſiua aliisque eiusmodi affectibus ſpaſmodicis. Aſſa foetida pariter multum extollitur. Vſum eiusmodi palliatiuorum, per longum tempus continuatum, tandem radicalem curam efficere poſſe, variis exemplis declaratur.

p. 379. Ad arthriticam materiam ſubigendam, praeter diaetam, tinctura corticis cum amaris ſupra deſcripta plurimum valet. Amara quoque in vniuerſum, ſi podagrica materia ventriculum infeſtat, vtiliſſima ſunt. In arthritide in vniuerſum Cl. Auctor diaetae lacteae parum tribuit. Aqua calcis radicalem curam quidem haud facit, interim tamen generationem materiae podagricae impedit, et inſultus podagricos leniores reddit. Ei commode addi poteſt ſapo. Quodſi verus ſcorbutus cum malo hypochondriaco coniunctus eſt, curatio difficulter ſuccedit, interim tamen in eiusmodi aegris amara remedia reliquis omnibus palmam praeripiunt. Si miliaris eruptio retropulſa neruoſa ſymptomata producit, praeter alia fo-
p. 393 mentationes quoque et pediluuia optima ſunt. Menſtruorum fluxus ſuppreſſus in iis, quae languidum habent pulſum, electricitatis ope nonnunquam reſtituitur. In haemorrhagia vteri chronica cortex Peruuianus minus vtilis eſt. Commendat vero Cl.

WHYTT

WHYTT potiſſimum ſerum lactis aluminoſum et decoctum corticum aurantiorum. Si in haemorrhagia poſt abortum ſpaſmi adſunt, ſanguinis fluxus per opiata tollitur. Aqua calcis viſcidum primarum viarum egregie reſoluit, et in eiusmodi morbis vtiliſſimum eſt remedium. Ex anthelminticis laudatur potiſſimum Spigelia et ſapo. Aqua calcis nullam anthelminticam vim habet. Diaetam lacteam et vegetabilem atque abſtinentiam ab omni potu fermentato minime impedire ortum morborum neruoſorum, demonſtratur exemplo pauperum in Scotia, qui, licet a carnibus et fermentatis omnibus abſtineant, tamen hypochondriaco et hyſterico malo valde ſubiecti ſunt. Nam in vniuerſum vegetabilis diaeta, quamuis in eiusmodi morbis vtilis ſit, qui ex victu lautiore et iurulento oriuntur, tamen magis flatulentiis aliisque ſymptomatibus anſam praebet, quam cibus ex vegetabili et animali victu compoſitus. In tumoribus reſoluendis ſubcutaneis frictionis et fomentationum vſus valde commendatur. Interne Cl. Auctor tartarum ſolubilem et ſal polychreſtum, nec non pillulas mercuriales laxantes et mercurium ſublimatum corroſiuum exhibet. In glandulis colli tumefactis cortex peruuianus multum etiam tunc prodeſt, quando febris ſimul adeſt, attamen purgantium quoque vſus interponi debet. Si eiusmodi glandulae ſub cute iacent, frictio cum vnguento mercuriali, vel emplaſtri mercurialis adplicatio, ſaepe vtiliſſimae ſunt. Remediis vero, quae glandularum tumores pertinaciores reſoluunt, omnino etiam adnumerari debet ſapo, cuius vnciam ſemis vel vnam Cl. Auctor cum egregio fructu aliquoties exhibuit, licet confirmatos ſcirrhos reſoluere haud poſſit. Atque in vniuerſum ſapo mercurialibus remediis praeferendus eſt, cum ſcirrhoſos tumores non irritet, aut tumores nimium reſoluat, vti mercurialia faci-

p. 407.

p. 413.

p. 420.

p. 427.

unt, ſed potius vi ſua detergente vaſa a viſcido eà obſtruente liberet. Extractum cicutae Cl. WHYTT aliquoties ſine fructu adhibuit, ſcirrhum tamen mammae et glandulam colli induratam eo diſſoluit.

p. 439. Caput octauum *de curatione nonnullorum ſymptomatum neruoſorum* agit. Primum de conuulſionibus et ſpaſmis disputatur, in quorum cura opium multum praeſtat. Suſpicatur etiam Cl. Auctor, in hydrophobia opii vſum, ſi illud in magna doſi atque in clyſmate adhibeatur, ſummum fore, atque remedium Cl. NUGENT contra hydrophobiam, quod ex cinnabari, moſcho et opio componitur, vim ſuam a ſolo opio habere. In febribus, vbi deliria et conuulſiones aderant, fomenta ex herbis emollientibus decoctis, pedibus applicata, Cl. Auctori in ſua praxi magnam opem tulerunt, maioremque adhuc vtilitatem pediluuia, ita vt Cl. WHYTT fateatur, ſe pediluuiorum ope plures aegros febribus acutis cum delirio laborantes, quam per vllum aliud remedium ser-

p. 452. uaſſe. Egregius quoque eorum vſus eſt in conuulſionibus, quae ante eruptionem variolarum, aut ſub finem morbi, ſi variolae malignae ſunt, accedunt. In doloribus rheumaticis ſcarifationes et cucurbitulas ſiccas multum extollit. Motus conuulſiui ſaepe excita-

p. 470. to vehementiore animi affectu conſopiuntur. 2) Lipothymiae hyſtericae cum conuulſionibus. In

p. 474. his quoque pediluuiorum vſus ſummus eſt. 3) Dolores et ſpaſmi in ventriculo. In his opiata non medicamentis per os ſumtis admiſcet, ſed clyſmatibus addit. Laudat quoque iulapium ex moſcho.

p. 477. 4) Digeſtio laeſa, vomitus et dolores in ventriculo. Si hoc ſymptoma poſt paſtum ob nimiam ſenſibilitatem neruorum ventriculi oritur, laudanum hora ante paſtum ſumtum omnem opem fert. 5) Colica hyſterica aut flatulenta. Si vomitus ſimul adſunt, mixtura RIVERII in ipſo actu efferueſcentiae hauſta,

ſta, laudanum clyſmati admiſtum etc. commendantur. Cum vero numerus reliquarum obſeruationum nimis magnus ſit, quam qui totus poſſit huc transferri, lectoresque poſſint ſatis ex iis, quae recitauimus, cognoſcere, quae ſit huius libri praeſtantia, reliqua ſymptomata nominaſſe tantum ſatis ſit. Sunt vero ea. 6) Flatulentiae. 7) Aſthma neruoſum ſeu ſpaſmodicum. 8) Palpitatio cordis. 9) Copioſa excretio vrinae pallidae. 10) Cephalalgia periodica et tandem 11) Melancholia.

XIV.

Voyage a la Martinique contenant diverſes Obſervations ſur la Phyſique, l'Hiſtoire naturelle, l'Agriculture, les Moeurs et les Uſages de cette Isle, faites en 1751 et dans les anneés ſuivantes. Lû a l'Academie Royale des Sciences de Paris en 1761. a Paris 1763. chez I. B. Bauche. 4. 1 Alph. 17 pl. c. tab. geogr. 1.

i. e.

Deſcriptio itineris in inſulam *Martinique*, quae continet varias obſeruationes, pertinentes ad doctrinam phyſicam, hiſtoriam naturalem, agriculturam, mores et conſuetudines incolarum huius inſulae, factas a. 1751 et annis ſequentibus. Praelecta in conuentu Acad. Reg. Scientiarum Pariſinae a. 1761.

Continentur in hoc libro, vti ex dedicatione ei praefixa patet, obſeruationes Cl. THIBAULT DE CHANVALON, qui licet in America natus eſſet, tamen varia in Galliam itinera ſuscepit, atque ab

Acad. Regia inter eos receptus est, quibuscum illa commercium litterarum habet. Collectae vero sunt hae obseruationes intra quinque vel sex annos ab anno 1751, atque a Cl. DE CHANVALON nunc ex diario suo excerptae, in ordinem quendam systematicum hic dispositae inueniuntur. Quae si probatae ab eruditis fuerint, id excitationi sibi fore confirmat, edendarum etiam aliarum de vegetabilibus et animalibus huius insulae obseruationum.

p. 1. Prima huius libri pars comprehendit generales quasdam obseruationes ex diario Cl. Auctoris collectas.

p. 12. Montes huius insulae non nimis alti sunt, atque vestigia reperiuntur, nonnullos ex iis quondam igniuomos fuisse. Terra enim circa hos montes pumicibus tegitur, quae tamen res non impedit, quo minus aliquod frugalitatis genus retinuerit. In omnibus fere montibus petrefacta inueniuntur. Licet in vniuersum maxima varietas soli huius insulae sit, tamen fere vbique saccharum vel coffea colitur. Fodinae metallicae nullae in hac insula sunt, neque alius metalli, quam ferri, quaedam minerae reperiuntur, ad quas quoque referenda est arena nigra, quae littora insulae tegit, quam magnes attrahit. Aqua ex fontibus haurienda ita rara est, vt incolis necessitas imposita sit sollicite colligendae atque asseruandae aquae pluuialis.

p. 81. Postquam Cl. Auctor quaedam de vegetabilibus in vniuersum disputauit, ad regni animalis considerationem statim transit, primumque incolarum huius insulae, qui Europaei, Nigritae et Caraibae sunt, mores describit, atque deinde de morbis, quibus illi adfliguntur, differit. Quamquam inflammatoriae et biliosae febres vehementissimae sunt, maximamque stragem inter incolas saepe faciunt, tamen multi quoque morbi sunt, qui in Europa longe frequentius, quam in insulis hisce occurrunt, quorsum inprimis

mis podagra, calculus, apoplexia, pleuritis, aſthma, morbi hypochondriaci et hyſterici pertinent. Mulieres rariſſime, ſi vnquam, inflammatorio morbo laborant, periodicus quoque ſanguinis fluxus in iis parcus eſt; atque in foeminis, quae ex Europa in Americam tranſierunt, ſenſim ſenſimque imminuitur. Nigritae, inprimis ii, qui ex Guinea nuper allati fuerunt, laborant cachexiae quadam ſpecie, quam *mal d'eſtomac* incolae vocare ſolent, atque eruptione cutanea praeterea affliguntur, quam *pianes* dicunt. Hanc eruptionem multi putant ſymptoma venerei morbi eſſe, quod tamen Noſter negat. Omnes enim Nigritae ſemel in vita ſua hoc morbo laborant, neque Europaei, licet cum foeminis nigritis coierint, eum experiuntur, multaeque foeminae infantes eruptione hac afflictos lacte ſuo nutriunt, et tamen ab ea liberae manent. Magna autem puerorum pars perit tetano, inprimis illa ſpecie, in qua maxilla ſpaſtice contrahitur.

Secundam huius libri partem conſtituunt obſer- p. 135.
uationes meteorologicae, quae eo maiore attentione dignae ſunt, quo rariores illae in hac orbis terrarum parte antea inſtitutae fuerunt. Thermometra ſpi- p. 335.
ritu vini repleta in hac regione minorem vel plane (6)
nullum vſum habent, ſimul enim ac calor paullulum intenditur, illa a regulari motu vehementer recedunt. Liquor enim ſubito adſcendit, fermentatitio quaſi in motu conſtitutus: quod ſi vero calor iterum imminuitur, tunc non deſcendit, ſed difficulter in ſpatium, quod antea occupauerat, contrahitur. In Gal- p. 135.
lia maximus caloris gradus circa horam tertiam po- (7)
meridianam obſeruari ſolet, in inſula Martinique vero circa horam vndecimam. In hac quoque regione calor per noctem non minuitur, ſed thermometrum eundem caloris gradum, quem ſub initium noctis habuerat, etiam matutino tempore oſtendit.

Maximus caloris gradus, quem Cl. Auctor obſeruauit, ad gradum 47½ ſupra punctum congelationis adſcendit, cui enormi calori Nigritae tamen per totum
p. 135. (20) diem expoſiti ſunt. Notatu digna porro eſt obſeruatio Cl. Auctoris, de motu periodico barometri in regionibus calidioribus, quem poſt Cl. GOUDIN obſeruauit. In inſula Martinique quotidie barometrum matutino tempore adſcendit, et verſus meridiem deſcendere iterum incipit, verſus veſperam iterum adſcendit, ita vt circa mediam noctem ſummum altitudinis gradum iterum habeat, a quo tempore rurſus deſcendit, vsque ad illud tempus, vbi ſol oritur. Simile fere phaenomenon Cl. ADANSON Senegali et Cl. BOUGUER in America meridionali obſeruarunt. Suſpicatur autem Noſter, periodicum hunc et quotidianum barometri motum relationem quandam habere ad acus magneticae declinationem, quam Cl. CANTON obſeruauit *), et forte etiam ad
p. 135. (37) maris fluxum et refluxum. Electricitatis vim ſub aequatore maxime debilem eſſe, Noſter quoque ſuis obſeruationibus confirmat.

p. 136. In tertia libri huius parte diarium obſeruationum meteorologicarum ab initio menſis iulii vsque ad finem anni 1751 continetur. Adnotauit vero Cl. Auctor quotidie aliquoties mutationes barometri, thermometri in vmbra et ſole poſiti, quantitatem pluuiae, tempeſtatum ventorumque varietatem, et declinationem acus magneticae. Conſignauit porro, quales ſingulis menſibus aues, piſces, inſecta, plantaeque florentes ſint et obuiae, ita vt diarium ſic diſpoſitum exempli et normae loco eſſe poſſit, ad quam alia diaria ſimilia confici queant.

XV. Trai-

*) vid. Philoſ. Transact. 1759. p. 398.

XV.

Traité des maladies les plus fréquentes à Surinam et des remedes les plus propres à les guerir. Suivi d'une Diſſertation ſur le fameux Crapaud de Surinam, nommé *Pipa*, et ſur ſa Génération en particulier, par PHILIPPE FERMIN Doct. en Med. a Maeſtricht, chez Jacques Lecquens, 1764. 8. pl. 11. tab. aen. 3.

i. e.

Tractatus de morbis maxime frequentibus in regione Surinamenſi, remediisque ad eos ſanandos aptis. Adnexa eſt diſſertatio de buſone illo notiſſimo Surinamenſi, Pipa dicto, eiusque generatione in ſpecie. Auctore PHIL. FERMIN Doct. Med.

Cl. Auctor, qui per plures annos Surinami artem medicam exercuit, redux nunc in Europam, ſuas de morbis, in hac Belgarum colonia maxime obuiis, obſeruationes publicare conſtituit. Quae quidem res eo magis neceſſaria ipſi viſa eſt, quo remotiores ſunt iſtius terrae medici ab accuratiore ſcientia et iuſta his morbis medendi methodo. Inſignis p. 1.
calor et humiditas huius regionis et tempeſtatum varietates, nec non incolarum viuendi ratio, grauiſſimos ibidem morbos, inprimis eo tempore, quod ſiccum ab incolis dicitur, producere ſolent. Remedia pharmaceutica ex Europa allata ob calorem mox vires ſuas ex parte amittunt, ita vt ſemper maiori doſi opus ſit, et medicus magnam curam impendere debeat, ne medicamentis corruptis in praxi ſua vtatur. Ephemera febris, in ſeruis nigritis tantum p. 19.

occurrit, atque, licet vehementiſſimis ſymptomatibus ſtipata ſit, facile venaeſectionis et euacuantis ope
p. 21. curatur. In ſynocho non putri Cl. Auctor vomitorio, venaeſectione, clyſmatibus et antiphlogiſtica
p. 26. methodo vtitur. Peruerſa eſt medendi ratio, quam medici Surinamenſes in curatione febris ardentis, quae cauſus quoque dicitur, adhibent, dum venaeſectionem reformidant, et calefacientia remedia praebent, cum tamen antiphlogiſtica potius methodo
p. 34. opus ſit. Miramur tamen, Cl. Auctorem terrea et bezoardica vt praeſeruatoria contra febrem malignam commendare, in quarum praeterea curatione cortex Peruuianus egregios ei effectus praeſtitit.
p. 50. Vehementiſſimus eſt morbus, quem incolae *Beillac* dicunt, qui ad colicas neruoſas et conuulſiuas referri meretur, magnamque cum colica pictonum analogiam habet. In eo vomitus adſunt, febris, ventris intumeſcentia doloresque enormes, qui vel in conuulſiones funeſtas, vel in paralyſin tranſeunt. Inter cauſſas iſtius morbi inprimis referenda ſunt diaetae vitia, abuſus ſpirituoſorum, venus nimia et perſpiratio ſuppreſſa. Curationem huius morbi medici Surinamenſes euacuantibus vehementioribus aggrediuntur, quibus vel praecipitant aegros, vel paralyſin excitant. Feliciori tamen cum ſucceſſu Cl. Auctor venaeſectionem, clyſmata, antiſpaſmodica
p. 80. lenioraque purgantia adhibuit. Paralyſis poſt colicam illam relicta, ſi medicus in initio accedit, ro-
p. 90. borantibus et neruinis curari poteſt. Tetanus, quem Nigritae ſaepius poſt vehementiorem animi ex ira commotionem experiuntur, vt plurimum lethalis eſt. Vnicum tamen aegrum Noſter clyſmatum,
p. 98. veſicatoriorum et euacuantium, ope ſeruauit. Foeminae in his terris vt plurimum inordinato fluxu menſium laborant. Infantes pluribus et vehementioribus morbis obnoxii ſunt, quorum tamen maxima

ma pars ex vermibus oritur, qui in hac terra ob victus rationem aliasque cauſſas frequentiſſimi ſunt in infantibus. Herpetis ſpecies eſt, quam incolae *Ring-worm* dicunt, quae ſe potiſſimum circa genitalia oſtendit. Vbi illa reprimitur, alii vehementiſſimi morbi oriuntur. Quodſi vero ii, qui hoc morbo laborant, in Europam tranſierint, ſtatim ab eo liberantur; ſi in Indiam iterum reuertuntur, idem malum ſemper ſolet redire. Ad eius ſanationem Cl. FERMIN reſoluentia decocta et mercurialia adhibet. p. 109.

Difficillime quoque ſanatur alius morbus, quo ſerui nigritae laborant, quem incolae *Yaws* dicunt. In eo maculae et vlcera cutanea oriuntur, neque raro, inprimis ſi morbus non perfecte curatus fuerit, oſſa carioſa fiunt. Per longum tempus Cl. Auctor decocta dedit, et ita plurimos ſanitati reſtituit. Elephantiaſis, quam incolae *Boiſi* dicunt, etiam inter Nigritas communis eſt, neque vnquam curari poteſt. p. 117. p. 126.

Diſſertatio de bufone *Pipa* a Cl. FERMIN ad Academiam Berolinenſem transmiſſa eſt. Difficillime ſunt obſeruationes cum hoc bufone inſtituendae, qui in ſyluis ſolum et paludibus habitat, tantumque in ſicciore anni tempore aquae ſuperficiem petit. Deſcribit vero Cl. Auctor inprimis cellulas, quae in dorſo matris ſunt, in quibus oua continentur, ex quibus animalcula prodeunt. Harum cellularum Cl. Auctor ad 220 in vno animale numerauit. Partes genitales in mare adeo paruae ſunt, vt difficulter conſpici poſſint *). p. 131.

)o(

*) Conferri potiſſimum de bufonis huius generatione meretur diſſ. Cel. CAMPER in Actis Harlemenſ. T. VI. P. I. p. 266. vid. Comment. hor. Vol. XII. p. 270 ſq.

XVI.

LUDOVICI ROUPPE, Med. Doct. de morbis nauigantium liber vnus. Accedit obſeruatio de effectu extracti cicutae Stoerkiano in cancro. Lugd. Bat. apud Theod. Haak 1764. 8. 1 Alph.

In ſatis exiguo ſcriptorum, qui de morbis nauigantium expoſuerunt, numero, tamen, quod negari vix poteſt, plurimi deprehenduntur, qui, cum nunquam itinera in mari ipſi feciſſent, talem propoſuerunt medendi methodum, qualis, ob plura in nauibus haud vitanda incommoda, plane adhiberi nequit. Non inutilem itaque laborem ſuscepit praeſentis operis Auctor, dum poſt experientiam multorum annorum, per quos medicinam inter milites nautasque fecit, ſuas hac in re factas obſeruationes publicauit. Diſſerit autem inprimis de iis morbis ipſorumque cauſſis, quibus nautae et milites in nauibus bellicis, Belgicis praecipue, ſubiecti ſunt. Hinc in prolegomenis ſtructuram harum nauium, praeſidium, nautas, eorum vitae rationem, alimenta etc, deſcribit; ipſam vero tractationem in quatuor partes diuidit, quarum prima de morbis agit, quibus nautae Belgici in patria, prius quam nauis ex portu egrediatur, ſubiecti ſunt: ſecunda, de morbis, quibus nautae in mari affliguntur: tertia, de morbis, qui inter nautas in portibus peregrinis graſſari ſolent: quarta tandem Cl. ROUPPE quaedam conſilia de praeſeruatione ſanitatis nautarum in vniuerſum proponit.

p. 29. Inter morbos, qui nautas in portu adhuc conſtitutos afficere ſolent, praecipuum locum tenet febris inflammatoria, aut inflammatorii alii morbi, qui in parte tantum aliqua conſiſtunt. Ex his maxime, ob

ob viuendi rationem, quam nautae in portu tenent, occurrunt inflammatio pleurae et pulmonum. In omnibus cadaueribus eorum, qui ex inflammatione pulmonum perierant, Cl. ROUPPE pulmones gangraena correptos obſeruauit, inprimis in eo latere, vbi pleura ſimul quoque affecta erat. Infeliciſſimum exitum praenuntiat, ſi aegri initio morbi leuiter delirant, ex lectis ſurgunt, et ſedere cupiunt. In homine poſt breuiſſimum pectoris morbum mortuo, qui nunquam antea de vllo pectoris dolore conqueſtus erat, pulſum vero intermittentem habebat, Cl. Auctor pulmones integros, ſed a multo pure, in quo pericardium natabat, quaſi ad dorſum repreſſos inuenit. Ipſum vero pericardium interius magnam purulentae materiae copiam continebat, et in interna ſua ſuperficie, vti cor in externa, exeſum erat, multisque puſtulis obſeſſum. In corde praeterea ipſo varia quoque concrementa oſſea reperiebantur. In peripneumonia notha Cl. Auctor, poſt vnam alteramue venaeſectionem, ſtatim aegro purgans exhibet, deinde vero attenuantibus vtitur. Nonnunquam graues pectoris contuſiones, quae frequenter in nautis accidunt, vera ſequitur pectoris inflammatio, omnia peripneumoniae ſymptomata exhibens, quae ſimilem quoque curationem requirit. Secundum caput de febribus catarrhalibus, et tumoribus glandularum circa collum, tertium vero de epilepſia tradit. p. 40. p. 47.

In altera parte, quae de morbis, qui in mari vel inter nauigandum obſeruantur, inſcribitur, primum Noſter exponit de morbis, qui oriuntur, quando nauis ex frigidiore in calidiorem regionem tranſit. Vt plurimum nautarum ſanitas tunc optime ſe habet, ita vt ii, qui aegri exierant ex Hollandia in mare Hiſpanicum, ſuperato freto Hiſpanico et calore ſenſim aucto, conualeant. Hoc Cl. Auctor per obſerua- p. 57. p. 67.

tiones

tiones cum thermometro inſtitutas ita confirmat, vt doceat, fere ſemper numeri aegrotorum paucitatem relationem quandam ad caloris augmentum habere, cuius quidem rei ratio poſita eſſe videtur in origine plurimorum, quibus nautae afficiuntur, morborum ex frigore et perſpiratione ſuppreſſa. Confert quoque aliquid puritas nauis et corporum nautarum, ad quam in regione calidiore melius, quam in frigidiore attendi poteſt. Praeterea nautae minus in mare libero, quam in portu quocunque aegrotant, vt, quo remotior nauis a terra ſit, eo melius nautae quoque valeant. Salubritas vero aeris, quo mare tegitur, pendet ex parte ab exhalatione ſuperficiei maris, quae minor eſt terrae exhalatione. Inſulae enim ſemper nubibus ob copioſos vapores, quos terra emittit, teguntur, ita vt nautae, qui eas adire cupiunt, ex aere illarum ſitum cognoſcant. Licet autem in vniuerſum numerus aegrotorum ſatis paruus in mari eſſe ſoleat, ſunt tamen cauſſae plurimae, quae vel vniuerſam claſſem morbis afficere poſſunt, vel praeſidium vnius nauis prae caeteris aggrediuntur. Eiusmodi vero morborum cauſſa vel in ſtructura nauis, vel in alimentis, vel in contagio in nauem introducto, ſita eſt. A prioribus hactenus recenſitis morbis
p. 86. diuerſi ſunt ii morbi, quibus nautae ex aere calido in frigidiorem proiecti ſolent ſuccumbere. Frequenter enim tunc occurrunt rheumatiſmi, ſcorbu-
p. 212. tus atque diarrhoeae et dyſenteriae a refrigerio, in quarum curatione maxima caloris exterioris vis eſſe ſolet.

p. 90. Inter cauſſas, quae ad ſcorbutum, de quo Cl. Auctor pluribus exponit, disponunt, inprimis attendenda eſt cacochymia atrabilaria. Plurimum deinde conferunt alimenta farinacea, quae ſanguinem viſcoſum reddunt et incraſſant. Piſces ſiccati non multum ad ſcorbuti geneſin faciunt. In vniuer-

vniuerſum autem nautae Belgici, non aeque vehementer ac Angli, ſcorbuto ſubiecti ſunt, cum a ſalſis carnibus abſtineant, et copioſius hordeo et pane veſcantur. Nocent quoque pinguia, inprimis ſi rancida fuerint. Pendet tamen ſcorbutus non a ſolo nauigantium victu, ſed etiam a defectu exercitationis corporis, perſpiratione ſuppreſſa, aere frigido, atque animi adfectionibus ingratis, inprimis metu, triſtitia et terrore. Nautae, qui ſtragula ſua et veſtimenta ſeruant et non vendunt, atque praeterea corpus exercent, melius valent, quam ii, qui fere nudi obambulant, atque ſi labor deeſt, tempus dormiendo conſumunt. Hinc remiges et pueri, qui corpus mouent, a ſcorbuto fere ſemper liberi manent; milites contra in nauibus, plus, quam nautae, hoc morbo laborant. Deinde quoque illa omnia ſcorbuto generando occaſionem praebere poſſunt, quae digeſtionem impediunt. Nocet hinc abuſus herbae nicotianae, cuius ſtimulus fauces irritando ſaliuae affluxum allicit, atque potus ſpirituoſus, licet varii auctores ſpirituoſa ob antiſepticam, quam habent, vim contra ſcorbutum commendent. Ex omnibus vero cauſſis defectus tandem vegetabilium recentium maxima eſſe videtur, cum eorum vſu iterum conceſſo breui poſt aegroti conualeant. Primum ſcorbuti p. 129.
ſignum eſt laſſitudo inſolita corporis, accedit porro metus, luridus faciei color, abdominis intumeſcentia. Facies turgida fit, artusque dolent, qui dolores paullo poſt in articulis, inprimis circa genua figuntur, quae exinde intumeſcunt et rigida fiunt. Pulſus fere ſemper tardus eſt et languet, poſt motum vero corporis inaequalis fit. Appetitus ad finem vsque vitae bonus eſſe ſolet. Si febris in initio accedit, morbum ſoluit, in progreſſu nunquam obſeruatur, aut ſi in ſcorbuto iam confirmato pulſus febrilis fit, mors ex inſtanti ſequitur. Cutis in initio

tio morbi tuberculis paruis obſeſſa eſt, quae in apice punctum flauum habent. Deinde ſenſim ſubſident et in maculas rubras mutantur, quae fuſcum tandem colorem adquirunt. Occurrunt tales maculae inprimis circa genua. Cuticula ſaepe deſquamatur in iis locis, maculaeque euaneſcunt, ſed paullo poſt noua cuticula generata, nouae quoque maculae in ea apparent. In morbo confirmato maculae plane disparent, cutisque, ſi hydrops tandem accedit, perfecte glabra fit. Gingiuae in ſcorbuticis intumeſcunt, facileque ſanguinem ſtillant, cuius grumi putredine in ore deliqueſcentes foetidiſſimum odorem ſpargunt. Praeterea dentes excidunt, et vlcera in gingiuis oriuntur, atque in phlegmaticis, maxime in iis, qui herba nicotiana vtuntur, ſaliua maxima in copia effluit. Accedunt tandem oſſium vehementes dolores, ſique cuticula ſcalpendo abraditur, ſatis magna oriuntur vlcera, quae nullam curationem, niſi morbo ipſo prius curato, admittunt. Vulnera et vlcera iam ſanata recrudeſcunt, et callus, quo oſſium fracturae conglutinatae erant, iterum ſoluitur. Haud raro tandem homines ex improuiſo moriuntur.

p. 144. Scorbuticorum ſanguis e vena emiſſus in vniuerſum craſſus et ſpiſſus eſt, tandemque nigerrimus atramento ſimilis fit, atque in vaſe collectus in ſuperficie virideſcentem oſtendit pelliculam. In cadaueribus ſcorbuticorum, a Cl. ROUPPE diſſectis, pulmones vt plurimum indurati erant, vaſa ſanguifera nigerrimo ſanguine turgeſcebant, dexterque cordis ventriculus ſanguine coagulato diſtendebatur. In iis, qui hydropici tandem obierant, pleraque viſcera abdominalia corrupta, et glandulae meſenterii obſtructae erant. In articulo genu Cl. Auctor ſaepe aquam collectam, ipſumque os carie affectum inuenit. Quod tandem ad cauſſam ſcorbuti proximam attinet, notandum eſt, Cl. ROUPPE putare, illum non oriri ex ſangui-

ſanguine putredine reſoluto, ſed ex cruore craſſo, ſpiſſo et glutinoſo, qui tamen vltimo in liquamen putridum abit, quod morbi effectus eſt. Scorbutici nunquam, niſi in tertio ſtadio, vbi humores iam reſoluti ſunt, ſudant. Maculae, in cute obſeruandae, non, vti petechiae, a reſolutione humorum, ſed a ſtagnatione ſanguinis in vaſis minoribus oriuntur. Saliuae affluxus in os pendet ex ſtimulo herbae nicotianae, et ex obſtructione glandularum aliarum in abdomine, quae alias quoque ſaliualem humorem ſecernunt. Plenaria ſcorbuti curatio vix p. 182. vnquam in naui obtinetur. Si fieri poteſt, aegri victus ex carnibus, oleribus et aliis vegetabilibus, conſtet, Porro cura habenda eſt, ne aegris veſtimenta et ſtragula neceſſaria deficiant, cum dimidia aegrotorum pars in nauibus ob hunc defectum aegrotet. Tandem moderata exercitatio maxime neceſſaria eſt. De reliquo ſymptomatibus occurrendum, qua in re, inprimis in vulneribus et vlceribus ſanandis, vires corticis Peruuiani egregiae ſunt, licet contra ipſum morbum parum valeat.

Pars tertia de morbis in portibus exponit, in qua p. 220. Cl. Auctor de febribus intermittentibus, ſynocho non putri, et febre critica ſiue ſynocho putri diſputat, cuius vltimi morbi vehementem epidemiam in portu Neapolitano Cl. ROUPPE in naui Belgica *Delfft* expertus eſt, quae tamen non maligna erat, p. 243. cum ex 400 aegris vix 15 perirent. Agit porro de morbis, qui in portibus regionum calidarum aeſtate vel autumno obſeruantur, v. c. de vena medinenſi, quae contagioſa eſt, de febre aeſtiua biliosa, tandemque de febribus putridis colliquatiuis exanthematicis, cholera et dyſenteria, quas Noſter a. 1760. in portu *Curacao* graſſantes obſeruauit. p. 282.

In parte tandem quarta, quae breuiſſima eſt, regulas quasdam de modo conſeruandae ſanitatis nau- p. 314.

tarum

tarum tradit, quae ad viuendi rationem eorum in
p. 327. nauibus ſpectant. Adnexa eſt obſeruatio de effectu extracti *cicutae* in cancro. Vocatus enim eſt Cl. Auctor ad aegrum nobilem in inſula Melitenſi, qui ſcirrho glandulae maxillaris laborans, poſt ſaliuationem intempeſtiue adhibitam cancro affectus eſt. Adhibuit Cl. Auctor extractum cicutae, ſecundum STOERCKII methodum paratum, felici cum ſucceſſu, cum vero herba poſt aliquot menſes deficeret, morbo iterum recrudeſcente aeger tandem obiit.

XVII.

Noui Commentarii Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae. Tom. IX. pro annis 1762 et 1763. Petropoli typis Academiae ſcientiarum, 1764. 4. 3 Alph. 2 pl. tab. aen. XI.

Pauciores articuli ex hoc volumine ad nos propius pertinent. Continentur vero in phyſico-mathematica ſectione ſequentes diſſertationes.

p. 215. 1. L. EULER *de motu vibratorio fili flexilis, corpusculis quotcunque onuſti.* Problema hoc Cel. Auctor ita exponit, vt id accommodet ſolutioni generali problematis de chordis vibrantibus.

p. 246. 2. Eiusd. *de motu chordarum inaequaliter craſſarum.* Exponit inprimis de diuerſis ſonis, qui ab eiusmodi chordis producuntur.

p. 305. 3. I. E. ZEIHER *thermometri metallici deſcriptio.* Praemiſſa eſt deſcriptio thermometri metallici, quod Ill. Comes DE LOESER, Saxoniae Mareſchallus haereditarius, in ſuo theſauro machinarum phyſicarum ſeruauit. Huic addit noſter thermometri alius metallici deſcriptionem, quod ipſe in eum potiſſimum finem excogitauit, vt partim puncta duo conſtantia

in

in eodem determinare, partim caloris gradus mercurii ebullientis gradum longe ſuperantes, nec non frigus, quo mercurius coit, metiri queamus. LOESERI thermometrum conſtat e quatuor priſmatibus ex ſtanno conflatis, quod metallum ad obſeruationes meteorologicas aptiſſimum eſt, cum prae reliquis omnibus maximam mutationem patiatur. Eius vero in locum, cum facile liqueſcat, Cl. ZEIHER ad ſuum thermometrum argentum elegit, quod ratione mutationis, quam a calore et frigore patitur, proxime ad ſtannum accedit. Ipſa quoque ſtructura Zeiheriani thermometri longe alia eſt, quam Loeſeriani.

4. Eiusd. *Emendatio thermometrorum punctis conſtantibus gaudentium.* Notum eſt, tubulo vitreo thermometri diffracto, ſcalae dimenſionem, quae in metallica tabula delineata eſt, inutilem fieri, cum graduum in ſcala exſculptorum magnitudo pendeat a ratione, quam tubi amplitudo habet ad bulbi capacitatem. Excogitauit itaque Cl. Auctor contra hoc incommodum aliquod remedium, et tubo thermometri vitreo, loco bulbi vitrei, adaptauit capſulam ferream, cuius cauum cochleae ope pro lubitu augeri vel coarctari poteſt. p. 314.

5. *Emendatio microſcopii ſolaris*, Auctore F. V. T. AEPINO. EULERUM et LIEBERKÜHNIUM ſecutus ita ſolare microſcopium emendare tentauit, vt eius ope etiam opaca corpora repraeſentari poſſint. p. 316.

6. Eiusd. *Diſſ. de experimento quodam magnetico, cum additamentis.* Experimentum Cl. DU FAY, quo filum ferreum magnetica virtute impraegnatur, dum quodam interuallo remotum ſuper ambos polos traducitur, Cl. Auctor cum illa theoria conſentire oſtendit, quam de vi magnetica et electrica alibi propoſuit. p. 326. p. 340.

p. 352. 7. L. EULER *cogitationes de aggeribus conſtruendis.*

In ſectione phyſica continentur:

p. 381. 1. *Ad obſeruationes et experimenta de mercurio*, ex manuſcriptis HERMANNI BOERHAAVE *Supplementum I.* recenſente CAROLO FRID. KRUSE. Notum eſt, magnum BOERHAAVIUM egregia ſua circa mercurium experimenta ſocietati Londinenſi et Pariſienſi exhibuiſſe, quae potiſſimum declararunt, hydrargyri naturam prorſus immutabilem eſſe. Cl. KRUSE ex manuſcriptis Boerhaauianis, quae a ſocero ſuo HERMANNO KAAU BOERHAAVE accepit, quaedam ſupplementa ad priora experimenta hic communicat. Recenſet primo breuiter ſummam diſſertationum a BOERHAAVIO Academiis dictis traditarum, et deinde experimenta verbis ipſius auctoris enarrat. Spectant ad deſtillationem mercurii. Vncias 32 deſtillauit 511 vicibus, et licet ſollicite caueretur, tamen in ſingula deſtillatione perierunt ſſ grana, ita vt in 511 deſtillationibus perierint mercurii vnc. Vß. In fundo retortae vero erant genitae vnc. iiß praecipitati rubri ſcintillantis. Hoc praecipitatum, addito pauco mercurio 511 vicibus deſtillato, iterum ſummo igne e retorta luto obducta deſtillauit, et exierunt vnciae duae mercurii reuificati, in fundo vero retortae remanſerunt gr. 18 pulueris rubri, vt drachmae tres ac grana 42 perierint. Has vncias duas mercurii ex praecipitato reuificati miſcuit mercurii 511 vicibus deſtillati vnciis 32 et $\frac{1}{2}$, totamque maſſam 448 deſtillationibus ſubiecit. Tunc habuit mercurii 1009 per ſe deſtillati vnc. 17 et praecipitati vnc. 1 et dr. $1\frac{1}{2}$. Vnciam vnam huius praecipitati ex retorta loricata igne aperto iterum deſtillauit, obtinuit mercurii puri dr. 7. gr. 8. in fundo ſupererant pulueris rubri gr. 15. perie-

erierunt ergo gr. 38. Tandem mercurium 1009 er ſe deſtillatum ponderauit ope bilancis, et reperit ondus eius ad aquam, vt $13\frac{99}{100}$ ad 1. Mercurius re-eneratus ex praecipitato mercurii 1009 per ſe de-illati erat ad aquam, vt $13\frac{65}{100}$ ad 1.

2. *Obſeruationes meteorologicae, potiſſimum baro-* p. 392.
netricae et thermometricae a. 1757, cum conſectariis inde deductis. Auctore I. A. BRAUN.

3. *Obſeruationum meteorologicarum a. 1758 Pe-* p. 400.
troburgi factarum potiora momenta, cum animaduer-ſionibus et conſectariis. Auct. eod.

4. *Continuatio deſcriptionis piſcium rariorum e* p. 420.
muſeo Petropolitano exceptorum. Auctore I. T. KOEL-REUTER. De inſtituto Cl. Auctoris iam eo tempore expoſuimus, quo de initio huius deſcriptionis, quae in Vol. VIII. Nov. Comm. exſtat, ad Lectores retulimus *). Ex piſcibus vero in hac deſcriptione delineatis primus eſt: *Cyprinus pinna caudae horizontali ſubtrifida: dorſuali faſtigata paruula.* Conuenit plurimum cum *Cyprino* Chinenſium *aurato*, argenteum tamen colorem obtinet. Adduntur quoque a Cl. KOELREUTERO aliqua ad deſcriptionem *Cyprini aurati* ab Ill. LINNAEO traditam. 2) *Gobio pinna ventrali ſubrotunda, acetabuliformi, e duobus pedunculis octoque radiis valde ramoſis compoſita.* Oſtendit vero Noſter, ſpeciem hanc differre a *Gobione nigro*, quem Angli *Sea Gudgeon* dicunt, quem RONDELETIUS et WILLOUGHBEIUS deſcripſerunt. 3) *Gobio pinna dorſali vnica, longa; pectoralibus latiſſimis, acetabulum planiuſculum includentibus.* Eſt *Piſcis Smyrnenſis ad muſtelas accedens*, Catal. Muſ. Petrop. n. 90. Accedit quidem ſimilitudine pinnarum pectoralium et acetabuli forma ac ſitu ad *Cyclopterum, Lump* Anglis dictum, ſed differt tamen ab eo corporis forma, cutis laeuitate et dorſuali anique

 pinna,

*) vid. Comment. hor. Vol. XI. p. 590.

pinna, quare Cl. KOELREUTER maluit eum ad *Gobionis* genus referre. 4) *Sparus duabus vtrinque maculis notatus; primo pinnarum ventralium radio longiſſimo aſtaci antennam referente.* 5) *Labrus valde oblongus, taeniis tribus candidis diuerſae longitudinis inſignitus; cauda integra.* 6) *Scomber dorſi anique pinna continua, aculeis ad vtriusque initium acceſſoriis.* An *Gaſteroſteus ductor* LINNAEI?

XVIII.

Locupletiſſimi rerum naturalium theſauri accurata deſcriptio, et iconibus artificioſiſſimis expreſſio, per vniuerſam phyſices hiſtoriam. Opus, cui in hoc rerum genere nullum par exſtitit. Ex toto terrarum orbe collegit, digeſſit, deſcripſit, et depingendum curauit ALBERTUS SEBA, Etzela Ooſtfriſius, Acad. Caeſ. Leopold. Carol. Nat. Curioſ. Coll. Xenocrates dictus; Societ. Reg. Angl. et Inſtit. Bonon. Sodal. Tomus IV. Amſtelaedami apud Arkſteum et Merkum et P. Schouter. 1765. in folio, 2 Alph. 21½ pl. tab. aen. 108.

Satisfactum igitur eſt exſpectationi eruditorum, praeſtantiſſimo hoc opere ad finem feliciter perducto. Cuius quidem operis hiſtoriam tradidimus eo loco, vbi de prioribus voluminibus diſſeruimus *). Editorem huius tomi ferunt eſſe Cl. VOSMANN, Inſpectorem theſauri ſplendidiſſimi hiſtoriae naturalis, a Sereniſſimo Principe Arauſionenſi collecti et Hagae Comitum aſſeruati. Continet is *exoſſia animalia* et *mineralia*. Dolendum eſt, locupletiſſimum hunc inſectorum apparatum, a Cl. SEBA, ex omnibus

*) vid. Comment. hor. Vol. X. P. I. p. 48 ſeq.

bus orbis terrarum locis, ſummo ſtudio quondam petitum collectumque, poſt fata eius, incuria ſuorum periiſſe, neque cum reliqua collectione rerum naturalium publica venditione eſſe diſtractum. Vnde factum eſt, vt deſcriptiones tabulis aeneis adiectae non ad viuum, ſed ad figuras tantum aeri inciſas confici potuerint, in quibus tamen figuris negari non poteſt, quin aliquibus ſaltem in locis peccatum ſit, maxime in nonnullorum inſectorum pedibus. Habet tamen haec operis pars id maxime praecipui, in quo Cl. Editor laudem editorum ſuperiorum ſuperauit, vt primo inſectorum deſcriptioni Linnaeana nomina, cuiuis fere hiſtoriae naturalis cultori cognita, addiderit, ſpeciesque numeroſiſſimas, nondum antehac cognitas, quae in hoc opere occurrunt, quibusque LINNAEI ſyſtema caret, aſteriſco appoſito diſtinxerit; deinde vt hunc tomum ornauerit indice generali in vniuerſum opus, qui non nuda nomina refert, ſed in quo paſſim rerum deſcriptiones in compendium redactae nominibus adiunctae ſunt.

In tabula autem voluminis huius prima, et in ſequentibus vsque ad tabulam ſexageſimam quartam, exhibentur *papiliones* numeroſiſſimi et ſpecioſiſſimi, ex Europae regionibus non modo, ſed etiam ex vtraque India, potiſſimum ex occidentali, collecti. Eorum multis adiectae ſunt erucae et chryſalides ſuae. Atque cum plurimae ex iſtis ſpeciebus ignotae antea fuerint, non dubitamus profecto, quin deſcriptiones iſtae illis potiſſimum, qui huius partis hiſtoriae naturalis curioſi ſunt, gratiſſimae et iucundiſſimae ſint futurae.

Sequuntur libellularum, gryllorum cicadarumque ſpecies numeroſiſſimae, inter quas plurimae ſunt rariſſimae ex Lanternariis aliisque exoticis ſpeciebus. Occupant autem tabulam LXV ad tabulam LXXXVI. Tunc coleoptera, tandemque cimices, araneae, alia-

que omiſſa agmen claudunt. Tabula XCVIII. Veſpetum a veſpis Surinamenſibus *Marribous* ab incolis dictis exſtructum, ramuloque arbuſculae cuiusdam, quae dioſcoreae ſpecies aut meniſpermi eſſe videtur, affixum delineatur.

A tabula centeſima ad finem vsque mineralia delineantur. Fatendum tamen eſt, praeter ſpecioſiſſima auri argentique natiui fragmenta, pauca occurrere, quae huius partis hiſtoriae naturalis cultoribus vtilia eſſe poſſint. Tabula centeſima no. 13 delineatur gleba aurichalci natiui, e matrice ſua ramuli more progerminans, ex noua Granada delata, de qua tamen monendum eſt, genuinam eam non eſſe, ſed factitiam, quod eo confidentius affirmamus, cum nobis contigerit hanc ipſam glebam propius inſpicere et examinare. No. 22 eiusdem tabulae eſt gleba argentifera foliacea Africana, quae ex bracteis conſtat quarzo incluſis, cui ſemper ectypa bracteolae imago impreſſa eſt. Tabula CI. no. 9 aes natiuum Siamenſe exhibetur, ab incolis *Gans* dictum, ex quo patet, metallum *gans* dictum non eſſe compoſitum quoddam, vti RUMPHIUS credidit, ſed cuprum ita dici. Tabula CIV. n. C. Aetites delineatur, cui cornu Ammonis accreuit. Tab. CVII. n. 31. Cornu ceruini petrificati fruſtulum in Germania effoſſum pingitur.

XIX.

HENRICI IOHANNIS NEPOMUCENI CRANTZ, S. C. A. Maieſtat. Conſiliarii, Inſtituti Medici et Mater. medicae Vindob. Profeſſ. Publ. Ord. Acad. Imp. Nat. Curioſ. et Societ. Bot. Florent. Sodal. Materiae medicae et chirurgicae, iuxta ſyſtema naturae digeſtae, editio ſecunda, correcta et aucta. Impenſis Ioan. Paul. Kraus, Bibliopolae Viennenſis, 1765. 8. Tom. I. pl. 14. Tom. II. pl. 15. Tom. III. pl. 14½.

Cum ſciremus, nouam Cl. CRANTZIUM parare editionem, quo tempore prima primum in manus noſtras veniſſet, eo lubentius relatio a nobis dilata eſt. Neque id malo conſilio. Repentina enim primae editionis huius libri diſtractio effecit, vt noua mox eaque auctior atque correctior prodiret, quae ita ſine dubio probabitur eruditis, vt iudicium de eo reſpondeat labori, quem in colligendis tum aliorum tum etiam propriis obſeruationibus Cl. Auctor adhibuit.

Tomus primus *cardiaca* continet, quae in *nutrientia*, *neruea* et *ſtimulantia* diuiduntur. Agit itaque primo *de cerealibus*, *leguminibus*, *oleribus*, *radicibus*, *fructibus*, et *animalibus eorumque productis*, *lacte* ſcilicet et *butyro*, tandemque *de potu eiusque variis generibus*. Ex auibus et piſcibus in Auſtria maxime vulgares deſcribuntur. Ad *cardiaca* vero *neruea*, *vis electrica*, *animalium terraeque exhalationes vegetabiliumque* grati *vapores* referuntur. *Cardiaca ſtimulantia* in *ſtimulantia* ſimul *nutrientia*, in *ſtimulantia excitantia ſubtilia*, *excitantia fixiora acria*, *gummi reſinas*, *reſinas* et *bitumina*, *odores* nonnullarum ſubſtantia-

rum v. c. camphorae et moſchi *ſingulares*, *balſamaque liquida* et *artificialia* diſtribuuntur.

Secundus tomus comprehendit *emollientia*, *adſtringentia*, *attenuantia*, ſcilicet *abſterſiua*, *alcaleſcentia antiſcorbutica*, *incidentia ſalina* et *attenuantia ex animalibus*, porro *inſpiſſantia*, *plaſtica nimirum*, *congulantia*, *antacida* et *abſorbentia*, *acrimoniae alcalinae*, *muriaticae* et *oleoſae biliosae putridae contraria*, tandemque *euacuantium* omnia genera et *anodyna*.

In tertio tomo de *antidotis* et *venenis* disputatur. Agit itaque primo de antidotis generalioribus, vt aceto, aqua, melle, oleo, opio et ſapone. Ad venena deinde progreditur, acriora ſtupefacientia, foſſilia acida, alcalina draſtica, mechanica, exſiccantia, heteroclita venena animalium et venena ſpecie halitus perimentia ſingulari ſtudio proponit, et in ſingulis quoque, quantum fieri potuit, antidota addidit.

Remedia tandem, quae in materia medica chirurgica occurrunt, cum omnia fere iam in prioribus explicata ſint, breuiter tantum indicantur, et diuiſa ſunt in repercutientia, relaxantia, reſoluentia, cauſtica et deplentia chirurgica, venaeſectione ſcilicet, fonticulis, etc.

Ita vero Cl. CRANTZIUS vbique in ipſa tractatione ſingulorum remediorum verſatur, vt praemiſſis, quae de ſingula claſſe in vniuerſum notanda ſunt, nomen cuiuslibet ſimplicis officinale et ſyſtematicum adducat, germanicumque, gallicum, anglicum et italicum addat. Inde remedium deſcribit, proprietates vſumque medicum, et tandem praeparata ex eo et doſin exponit. Cognoſcent vero Lectores in ipſius libri lectione, a Cl. Auctore non modo optimas obſeruationes ex omnium populorum ſcriptis ſumma cura collectas eſſe, ſed non deeſſe quoque ad commendationem eiusdem maiorem nouas egregiasque obſeruationes, quae artis peritis Cl. CRANTZII

tzii ſtudium iucundiſſimum et acceptiſſimum efficere poſſint. Liceat nobis nunc ſpeciminis loco quasdam obſeruationes adducere. *Chaerophyllum* in cancroſis tentare ſuadet, cum nullum in experimento periculum ſit, affirmatque, puerperas, iuſculis ex ſolo chaerophyllo nutritas, nullo alio medicamento indigere. De *cicutaria Pannonica* CLUSII Noſter monet, extractum eius pro cicutae extracto ſaepius Viennae datum fuiſſe, atque conqueritur, ſic ſaepe medicamenti cuiusdam laudes pharmacopoeorum ignorantia atque negligentia imminui. Folia *iuglandis*, ſi tumoribus oedematoſis applicantur, eos discutiunt, vti ſaepius Cl. Auctor vidit. *Lac* ſupra *ſalicis fungum* emulgere, calensque bibere phthiſicis ſuadet. Hiſtoriam *vis electricae*, quatenus ea in diuerſis morbis vt remedium adhibita fuit, eleganter hic exponit, eiusque vſum plane reiicit, docetque, aegrum per eam Viennae occiſum fuiſſe. *Betonicae* vires adeo a veteribus laudatae debiles tamen ſunt. *Ambram* in tetano commendat. *Camphora* exanthemata Viennae produxit, eademque gummi tragacantha ſubacta in noſocomio nationis hiſpanicae Viennenſi maniacis, non aequali tamen in omnibus cum ſucceſſu datur. Aqua *reſinae abietinae*, methodo a Cl. LANGHANS praeſcripta, parata, ſi in phthiſicis adhibetur, nimium exſiccat, et ſputa ſupprimit, minori licet doſi data.

T. I. p. 22. p. 34. p. 46. p. 95. p. 111. p. 123.

Experimenta cum *vua vrſi*, in noſocomio practico Viennenſi inſtituta, nunc non amplius ſpei, quam ii, qui in eo noſocomio aegrorum curam habent, per priora experimenta de huius plantae virtute in calculoſis conceperant, reſpondet. Cataplaſma ex *ebuli* foliis pleuritico lateri veſicatorii loco imponere, Noſter ſuadet. *Polygala vulgaris* in infuſo et decocto non ſine ſucceſſu in noſocomiis Viennenſibus in phthiſi data fuit. De virtutibus *aethiopi mi-*

T. II. p. 31. p. 73. p. 180. p. 203.

nerali adſcriptis dubitat, eundemque, cum in aqua non
p. 210. ſolubilis ſit, cinnabari inertiorem eſſe putat. Pulue-
rem ſeminum geniſtae, drachmae ſemis doſi, ad cal-
culum valere obſeruauit, bis terue de die cum leni
plantae decocto datum.

T. III. In omni caſu haemorrhagiarum vteri grauidi
p. 18. opium Cl. CRANTZ in initio ſtatim dare ſuadet, do-
nec haemorrhagiae cauſſa, ſaepe medico non cogni-
ta, pateat, ſique illud fieri nequeat, medicamento
tamen, opii vi perſpecta, inſiſtendum eſt. Non ta-
men opio nimium fidendum eſt, ſi haemorrhagia
vteri ante partum accedit, neque tunc chirurgica
p. 32. aliaque auxilia negligenda ſunt. Foemina pauca
grana *auripigmenti* ad debellandam febrim aſſumens,
conuulſionibus per triginta annos tentata fuit. *Ar-*
p. 39. *nicae* in paralyſi virtutem multis experimentis Cl.
COLLIN in aegrotis noſocomii Pazmanniani, cuius
p. 58. curam ille habet, inſtitutis probauit. Cl. VOGEL,
qui in materia medica *cicutam aquaticam* GESNE-
p. 98. RI pro *officinali* ſpecie adſumſit, Cel. CRANTZ re-
prehendit. Viennenſes pharmacopoei *tincturam an-*
timonii HUXHAMI cum vino Toccauienſi parare ſo-
lent. Huius vero tincturae ita praeparatae guttae
ſex, ſcopo alterante datae, ſatis efficaces iam effe-
ctus edunt. In vinis itaque differentiae cauſſa eſſe
p. 111. videtur. *Cereolos* Cl. GOULARD reliquis praepara-
tionibus Noſter praefert.

Tacemus multas alias obſeruationes, in quibus omnibus colligendis ſingulare profecto ſtudium Noſter adhibuit. Attamen ſi libere licuerit dicere, quid diligentius a Cl. CRANTZ curatum optemus, eſſet hoc, vt in commemorandis auctoribus non ſola nomina, ſed ipſa quoque ſcripta locaque addidiſſet, in quo non tironum modo in cognoſcendis, ſed et peritiorum in euoluendis iisdem ſtudio, melius profecto conſuluiſſet.

XX.

XX.

Muſeum S. R. M. LUDOVICAE VLRICAE Regin. Goth. Suec. Vandal. etc. in quo animalia rariora, exotica, inprimis inſecta et conchylia deſcribuntur et determinantur, prodromi inſtar editum a CAROLO V. LINNE' Equit. aur.

et

Muſeum S. R. M. ADOLPHI FRIDERICI Regis Suec. Goth. Vandal. etc. in quo animalia rariora inprimis et exotica: aues, amphibia, piſces deſcribuntur. Tomi ſecundi prodromus. Holmiae impenſis Laur. Salvii, 1764. 8. 2 Alph. 6 pl.

Suecia, praeter ſplendidiſſimum Regium, etiam alio Sereniſſimae Principis Reginae muſeo rerum naturalium ſuperbit, quod *Drottingholm* in palatio regio ſeruatur. Continet illud animalia, quae ſicca ſeruari poſſunt, inprimis inſecta et conchylia, lithophyta, mineralia et nonnullas plantas. Huius muſei in iuſtum ordinem digerendi cura ante plures annos Ill. LINNAEO mandabatur, qui, cum ad finem perduxiſſet opus, accuratamque illius regiae collectionis deſcriptionem elaboraſſet, videretque ſpem, quam fecerat Sereniſſima Princeps, publicandae atque in lucem emittendae illius deſcriptionis, ob plura impedimenta protrahi; petiit ab Eadem, vt ipſi liceret quendam quaſi iſtius maioris operis prodromum edere. Annuit Regina precibus, ipſa in hoc auctrix muneris gratiſſimi, quod hic proponimus Lectoribus conſpiciendum *).

Selegit

*) Ex lepidopteris praecipue muſei huius Cl. CAROLUS CLERCK 122 ſpecies inſigni arte pictas edidit,

Selegit autem Ill. LINNAEUS inſecta, inprimis exotica et rariora, quorum 4-500 ſpecies hic enarratione deſcribit, qua in aliis ſimilibus operibus iam vſus eſt. Inter illa plurima noua ſunt, quorum tamen catalogum hic dare ſuperfluum foret, cum illa ſine dubio in noua ſyſtematis naturae editione, quae iam publicatur, inueniantur. · Teſtaceorum collectio eximia eſt, pauca tamen noua inter illa occurrunt, licet 434 ſpecies hic enarrentur. Molluſcorum ordinem genus echini et aſteriae tantum conſtituunt.

Prodromo muſei Reginae LUDOVICAE VLRICAE Cl. Editor prodromum ſecundi tomi muſei Regis ADOLPHI FRIDERICI ſubiunxit, de cuius muſei primo volumine, quod a. 1754 in folio prodiit, iam alio tempore ad lectores noſtros retulimus *). Cum vero ex eo tempore muſeum hoc pluribus animalibus auctum fuerit, aliquorum ex iis catalogum Ill. LINNAEUS hic publicauit. Operis vero maioris continuationem multis figuris aeneis ornatam, et vberioribus deſcriptionibus inſtructam nos aliquando ſperare iubet. Deſcribuntur vero 8 quadrupeda, 34 aues, 34. amphibia et 80 piſces, ex quibus animalibus varia quoque antea incognita fuerunt.

dit, in *iconibus rariorum inſectorum*, quod opus Holmiae 1764 prodiit.

*) vid. Comment. noſtr. Vol. VI. pag. 144.

XXI.

De catarrho, et de dyſenteria Londinenſi epidemicis vtrisque a. 1762 libellus, auctore GEORGIO BAKER Colleg. Reg. Med. Lond. et Coll. Reg. Cantabr. Socio, et Reg. Societ. Sodali. Londini apud I. Whiſton et B. White, 1764. 4. pl. 7. tab. aen. 2.

Primam egregiae huius diſſertationis partem conſtituit tractatio de *catarrho* illo epidemico, qui a. 1762 primum Londini, deinde in tota Anglia obſeruatus eſt, et eodem fere tempore maximam Europae partem infeſtauit. p. 1. Iter tamen et curſus huius morbi incertus fuit, licet certum ſit, eum in Britannia plane incognitum fuiſſe, prius quam Londini innoteſceret. Poſt aeſtatem a. 1761 ſiccam et calidam, autumnum hiememque pluuioſum geluque moderatum, vernali tempore ſucceſſit tempeſtas valde procelloſa, quam ſubito iterum excepit calor ſatis vehemens. Non omnino tamen Cl. BAKER concedere vult, illum morbum a tempeſtate originem duxiſſe, atque plura de aeris conſtitutione proferre ſuperfluum eſſe putat, cum in vniuerſum morborum epidemicorum origines ad ventos mutabiles referre, aut naturam eorum ad barometrum exigere impoſſibile ſit, hiſtoriaque propagationis huius epidemiae oſtendat, non ſolam aeris temperiem cauſſam eius exſtitiſſe. Prima vero huius morbi initia ſe ſub initium menſis Aprilis a. 1762. oſtenderunt, ex quo tempore ille Londini tam celeriter increuit, vt duarum hebdomadarum ſpatio pauci reperirentur, quos ille nulla ex parte affeciſſet. Licet autem omnes homines, cuiuscunque aetatis, temperamenti aut ordinis ii eſſent, inuaderet, tamen in primis eos male afficiebat, qui aetate erant profectiores, obeſos porro,

ro, mulieres, quibus catamenia haud profluebant, et tandem ſeruos.

In vniuerſum in hoc morbo horror et calor ſe inuicem excipiebant, aderat languor et anxietas, dolor circa frontem et tempora, tuſſicula continua, et ſternutatio frequens. Oculi inflammati erant et madentes, atque ardoris ſenſatio per vniuerſum aſperae arteriae et nonnunquam per oeſophagi quoque iter percipiebatur. In nonnullis angina quoque accedebat, difficultas ſpirandi et dolores rheumatici vagi. Febris in aliis valida, in aliis contra mitiſſima erat. Lingua vt plurimum albiſſimo obducebatur muco. Saepiſſime ſudores copioſi morbum ſoluebant, atque vrina, quae in initio bilioſa erat, ſub finem lateritium oſtendebat ſedimentum. Nonnunquam natura vomitus bilioſi ope, aut deiectionibus bilioſis, aegros liberabat. Londini funerum ſolitus numerus hac epidemia non multum auctus fuit. Norwici tamen plures ex ea obierunt. Vtplurimum hic morbus intra quartum diem medelae ceſſit, multa pituita per os reiecta. Alii tarde admodum in ſanitatem reſtituti ſunt, tuſſi et febre remanente, atque nonnullos phthiſis pulmonalis tandem abſumpſit. In nonnullis aegris, qui vehementiore agitabantur febre, miliaria ſe oſtenderunt. Magis periclitabantur ii, in quibus peripneumonia aut angina accedebat, atque inprimis ex iis, quibus quotidiani labores ſub dio erant peragendi, multi mortui ſunt. In multis ſolo regimine et perſpirationis lenioris ſuſtentatione opus erat. Nonnunquam morbus hic venaeſectionem requirebat, atque in vniuerſum detracto ſanguine clyſmatum maximus vſus fuit, et leuiorum laxantium, quae in illo morbo plus, quam alia quaecunque auxilia, profuerunt. Diaphoretica contra validiora nocuerunt. Non alienum erat, tuſſim variis remediis lenientibus, et ipſis anodynis nonnunquam ſedare,

dare,

dare, quodſi vero dolores pectoris aut capitis vel reſpirandi difficultas aderant, tunc veſicatoria egregios effectus praeſtabant. Illa inprimis poſt cucurbitularum applicationem lateri dolenti impoſita, hunc dolorem et tuſſim mirum in modum leuarunt. In febre lenta ſubſequente cortex Peruuianus egregium omnino vſum praeſtabat.

Hanc tractationem excipit diſſertatio de *dyſenteria*, qui morbus Londinenſes ſub exitu menſis Iulii 1762 inuaſit, cum in hac vrbe nouus fere aut ſaltem nuperis annis inauditus eſſet. Ille vero toto fere autumni tempore graſſabatur, atque magnam inprimis inter pauperiores, pueros, et quibus infirmior valetudo erat, ſtragem edebat. Communia huic morbo ſymptomata Cl. Auctor primum deſcribit. Primis diebus huic morbo occurrendum erat, cum neglectus longe difficilior curari poterat. Periculum imminebat illis, quorum extremitates, poſt magnam ſanguinis ſinceri iacturam, frigeſcebant, et quibus abdomen tumidum tenſumque erat. Quicunque fructus aeſtiuos vel autumnales maiore copia ſumſerant, ii vel a dyſenteria plane liberi erant, vel leuiter tantum aegrotabant. Venaeſectio omnino in initio, maxime ſi aliqua inflammationis ſigna aderant, vtiliſſima erat, neque ea omni morbi tempore, ſi vires adhuc validae erant, in dolore vehementiore aut febre nimis aucta negligenda erat. Vomitoria fere ſemper cum felici ſucceſſu adhibebantur. Ex emeticorum autem numero maxime commendandus eſt tartarus emeticus, magna aquae copia dilutus. Vomitum ab eo excitatum vt plurimum inſequitur ſudor copioſus maxime proficuus. Ipecacuanham minus Cl. BAKER laudat, cum tartarus emeticus plus praeſtet, diaphoreſin quoque faciat et aluum ſoluat. Poſt vomitorium purgans potio ex ſenna, manna, tamarindis propinanda eſt, etc. ex p. 18.

cuius

cuius vſu, ſi morbus non leuatur, et deiectiones naturales fiunt, ſtatim ad ſalis amari cathartici uſum
p. 28. transeundum eſt. Rhabarbari vſum ſub initio morbi Noſter plane reiicit, cum ſaepe vel leuiſſimum tantum vel nullum plane effectum habeat, haud raro tardius et cum augmento torminum operetur, atque tandem adſtringendi virtute, qua pollet, noceat. Clyſmata in multis profuerunt, in aliis, ob irritationem inde ortam, morbum exacerbarunt. Interrea media, quae muci naturalis vice fungi poſſunt, et vt plurimum morbo declinante dari ſolent, Cl. BAKER inprimis laudat lac bubulum, cum recente adipe coctum, cui amyli portio addi poteſt. Hoc enim medicamentum, coquinaria arte paratum, guſtui non inſuaue eſt, neque ventriculo, licet copioſe ingeratur, nocet. Opium in initio ſollicite vitandum eſt. Dyſenteria enim opio tractata haud raro in epilepſiam, rheumatiſmum et pleuritidem transiit, ſemperque per eius vſum morbus protrahitur. Hinc opiata tantum concedenda ſunt in eo caſu, vbi periculum adeſt, ne aeger vigiliis enectus, ex defectu virium pereat. Superata vero vi morbi, et alui excretionibus naturaliter iterum ſuccedentibus, laudani SYDENHAMI vſus plenariam curationem abſoluit. Cataplaſmata emollientia et fomenta Noſter cum fructu aegrotorum abdomini adplicauit, immo aegrum per ſeptem dies iam dyſenteria laborantem in balneum immiſit, eo cum ſucceſſu, vt dolor omnis conquieſceret, aluus naturali modo ſolueretur, et aeger in ſanitatem reſtitueretur. Victu aeger vtatur tenui, leuiſſimo, emolliente. Carnium vſus nocet, neque primis diebus iuſcula concedenda ſunt. Plurimum vero praeſtat ſeri lactis vſus et omnium ciborum, qui ex lacte parari ſolent. Aeris puritatis ratio maxime habenda eſt. Cum conualeſcentes ob debilitatem inteſtinorum ex leuiſſimo diaetae vitio facile

facile in hunc morbum recidere ſoleant, diaeta paullo curatius ordinanda eſt. Proficit quoque iis multum vſus decocti ligni Campechenſis. Cortex Peruuianus contra, ſi inteſtina nondum confirmata ſunt, nihil iuuat, ſed opportune datus, reſtaurationem egregie adiuuat. Addit Cl. BAKER hiſtoriam ſectio- p. 38.
nis dyſenterici a Cl. GUIL. HEWSON factae. In hoc cadauere rectum, colon, coecum et inteſtini ilei pars, nigrum habebant colorem, qui vero non ex ſphacelo oriebatur, ſed ex muco aterrimo, ſanguini coagulato et putreſcenti ſimili, quo interna ſuperficies obducta erat. Obſeſſa vero ea erat ſub hoc muco puſtulis, variolis maxime ſimilibus, hinc inde non aequali ratione diſperſis. Ex his digito preſſis paullulum cruenti cuiusdam liquoris exſudabat. Interius vero ea tubercula ſolida erant, tunicis celluloſa et villoſa adeo inter ſe confuſis et per inflammationem condenſatis, vt Cl. HEWSON definire non auderet, vtrum ea tubercula orta eſſent a tela celluloſa, an ex tunica villoſa hoc modo concreta?

Adiectae ſunt praeterea Cl. CHARLTON WOL- p. 42.
LASTON ad Cl. BAKER litterae, in quibus ea deſcribuntur, quae Cl. WOLLASTON in duobus dyſentericis diſſectis obſeruauit. In primo cadauere tenuia parum affecta erant, coecum aere diſtentum, colon vero contractum, atque eodem modo, vti rectum, muco ſanguineo interius obducebatur, ſub quo ſimilia tubercula aderant. Viſa vero illa ſunt Cl. WOLLASTON, conſtare ex tuberculis plurimis paruulis, in eminentiam vnam fungoſam coeuntibus. Inter illa tubercula villoſa ſana ſupererat. In colo praeter illa tubercula quoque maculae paruae hinc inde inter tubercula erant, rotundae et nigrae, petechiis, quae nonnunquam inter puſtulas varioloſas obſeruantur, ſimillimae. Bilis veſicula in hoc aegro turgida erat, bile flaueſcente dulci repleta. In alte-

ro aegro, cuius cadauer Cl. Auctor examinauit, inteſtina craſſa ſphacelo maxime corrupta et perforata erant, attamen in hoc quoque tubercula aderant deſcripta, maculae vero deficiebant. Bilis naturalis erat. In tabula aenea prima Cl. WOLLASTON portionem inteſtini recti cum tuberculis, quae obſeruauit, in poſteriore vero particulam coli cum maculis nigris inter tubercula delineari curauit.

XXII.

Acidularum Sulzbacenſium hiſtoria et analyſis. Disput. med. Praeſide CHRISTIANO HAUSMANN, *Colmarienſi*. d. 24 Mart. 1764. *Argentorati, typis Ioh. Henr. Heitzii*, 4. pl. 4½.

Acidularum *Sulzbacenſium* examen Cl. HAUSMANN in ſe ſuscipit. Itaque fontis hiſtoriam, patriam et ſitum, naturam atque indolem partium, hunc laticem conſtituentium, et fontis vires atque vſum
p. 2. conſiderat. Scatent hae acidulae in valle quadam in *Alſatia* ſuperiore prope oppidulum, cui nomen *Sulzbach*, quod tribus leucis a *Colmaria* diſtat. Propria pericula Cl. Auctorem perſuaſerunt, tribus diſtinctis ſcaturiginibus laticem hunc e terra proſilire. Quum nullae in illa regione ſint fodinae, nullius-que generis foſſae: nihil de montium adiacentium eorumque viſcerum interiorum contentis mineralibus determinare Cl. Auctor audet. De hoc tamen certus eſt, in diſtantia aliquot centum paſſuum a ſcaturigine ſtratum reperiri lithanthracum.

p. 9. Procedit poſt hiſtoricam disquiſitionem Cl. Auctor ad *laticis chemicam indolem*. Aquarum mineralium compoſitionem omnino pro temporis, quo examinantur, ratione differre, recte monet Cl. Auctor. Aliam enim habent eiusmodi aquae, dum ſub terra pro-

procurrunt et proſiliunt: aliam ſi aeri et calori per tempus exponuntur. Sub vtraque igitur conditione aquas examinauit. Primaria, ad quae aquarum mineralium ſcrutatores attendere ſolent, ſunt earum odor, ſapor, gradus caloris vel frigoris, pondus, quod ad aquam habent deſtillatam, mutatio, quam admiſtione aliorum corporum, praeſertim liquorum, qui reagentia chemicis audiunt, ſubeunt. Haec omnia rite ac ordine determinat, et acidulis aquas *Sulzbacenſes* eſſe adſcribendas denique concludit Cl. Auctor. Tranſit ad producta, quae euaporatio et p. 14. deſtillatio harum aquarum exhibuere. Ex vtraque plane ſimillimam accepit, et quidem ex 7 libris maſſam 64 granorum, albam foliaceam, euidenter ſalinam. Recenſitis periculis, quae cum ipſis acidulis p. 16. fecit, corollaria, quae exinde deduci poſſunt, adnectit. Ex quibus patet, aquam fontis *Sulzbacenſis*, nulla mutatione mutatam, conſtare: 1) e copioſo elemento aqueo: 2) multo aere: 3) vero, quamuis parco, vitriolo: 4) alcali minerali: 5) terra ſelenitica: 6) terra calcarea: 7) terra vitreſcente: 8) an et bituminoſa ſubſtantia? Aqueum elementum per ſe patet, copioſum autem aerem Cl. Auctor ex diſplosis vaſis demonſtrat, ſi nimis cito claudantur. Vocabulum ſpiritus aetherei non admittit, quem eo, quo vulgo ſumitur ſenſu, ad non entia pertinere recte contendit. Subtile tamen acidum vitriolicum vna cum aere egrediente abripi non negat, vnde etiam ſaporem vinoſum acidularum explicandum eſſe cenſet. Vitriolum autem neminem ſub ſua forma adhuc exhibuiſſe perhibet. Contra modum enim, quem Cl. SPRINGSFELD *) propoſuiſſet, vitriolum ex aquis mineralibus producendi, nonnulla non

*) In itinere medico ad thermas Aquis granenſes et fontes Spadanos, p. 71.

ſine ratione monuiſſet Cl. SEIPIUS *). Et quamuis ipſe credat Cl. Auctor, vitriolum ſenſibus exhiberi non poſſe, quia pars alcalina admiſta ſolutionem metalli in acidis impediret: ineſſe tamen acidulis, licet parua quantitate, ideo affirmat, quod ipſae duae, quae vitriolum conſtituant, ſubſtantiae, ferrum nempe et acidum vitrioli, euidenter in latice adſint. Ferrum enim ex intenſiore colore probat, quem infuſum gallarum admiſtione laticis acquirit; acidi vitriolici autem praeſentiam ſupra iam demonſtrauit; quare de vitriolo vero non dubitandum eſſe aſſerit. Aſt Cl. Auctor oblitus eſt, Cel. quondam SEIPIUM eodem, quem ipſe excitat, loco ſimul monuiſſe: non concludendum eſſe a partibus conſtitutiuis vitrioli in acidulis ad praeſentiam vitrioli: a poſſe enim ad eſſe, vti logici dicunt, non valere conſequentiam. Nam multa adeſſe in aquis mineralibus impedimenta, quae obſtarent, quo minus exiſteret vitriolum. *Verum* igitur vitriolum dici nunquam poteſt, quod ne immaturum quidem aut imperfe-
p. 19. ctum nominari meretur. Praeter ea ineſt quoque latici alcali minerale. Hoc manifeſtant reagentia, et maſſa poſt euaporationem reſidua. Materia vero, quae poſt elixiuationem ſalis remanet, ad terras pertinet. Rigoroſo autem examine chemico detexit Cl. Auctor, duplicis terram eſſe ſpeciei, *calcareae* et *vitreſcentis:* calcaream vero rurſus diuidi in *calcaream ſtricte ſic dictam*, ſeu *abſorbentem*, et in *ſeleniticam*, cui acidi vitriolici portio intime iungitur. Omnes has ſpecies experientiis, ex chemia ſumtis, probat. Aliquid bituminoſi denique latici inhaerere, certo quidem non aſſerit, ſuſpicatur tamen ex experimento, quo argentum, ex ſua cum acido nitri facta ſolutione, affuſo latice, deiectum, *praecipitatum* dicerent chemici, ſine addito inflammabili iterum reducitur.

*) *Beſchreibung der Pyrmonter Waſſer.* p. 236.

citur. Nunc rationem reddere ſtudet, cur alcali p. 22.
minerale et acidum vitriolicum ſine mutua actione in latice ſeparata maneant, quod partim copioſo aeri, cui nullus ſub terra exitus patet, partim pinguiori acidi vitriolici indoli, ad mentem Cel. SEIPII adſcribit. Aliter res euenit, quando aeri externo et calori liber acceſſus permittitur, tunc prior compoſitio laticis deſtruitur; aer incluſus libere exit; alcali et acidum in ſe mutuo agunt; ſal neuter, ſali mirabili GLAVBERI ſimilis, inde generatur; terra martialis deiicitur; et q. ſ. r. His praemiſſis accuratius definit rationem, ſub qua memoratae partes componentes latici inſunt: ex his apparet, ſalem alcalinum et terram calcaream ceteris praeualere.

Pergit ad fontis vires et vſus. Quum hic fons p. 27.
ob ſalem, qui per Cl. Auctoris experientias fere totus alcalinus eſt, a plurimis hactenus notis acidulis ſe diſtinguat: etiam a ſale lixiuioſo praecipuae vires exſpectandae ſunt. Nunc morbos recenſet, qui hiſce acidulis ſanandi veniunt, quos inter primarii ſunt, qui a ſaburra acida, in primis viis nidulante, ortum ducunt. In genere autem recte monet, rariſſimos eſſe caſus, in quibus, prouti ab omnium acidularum, ita quoque ab harum vſu plane eſſet deſiſtendum: quicquid etiam alii auctores in contrarium proferant. Minime enim ſe rationem comprehendere poſſe ait, quomodo remedium, quod lento paſſu, et cum ſucceſſu temporis humoris acrimoniam corrigit, vaſorum tonum reſtituit, mucum incidit, et obſtructiones reſerit, nocere poſſit: Omnia tantum eo redire exiſtimat, vt cura cum acidulis inſtituenda bene dirigatur. In quo illi plane aſſentimur. Recte etiam taxat illos, qui, dum cum ſpiritu aethereo ludere ſibi placent, ab incluſo et copioſo aere ſibi multum vtilitatis promittunt: quum debilibus magis noxius eſſe queat.

p. 32. Breuiter tandem modum praeſcribit acidulis rite, tam interne, quam externe, vtendi. Generaliora quidem tantummodo exhibet praecepta, rationi autem et experientiae conſentanea. Inter alia miratur dari medicos, qui fructus horaeos, tanquam ſumme noxios, omnibus, qui aquis mineralibus vtuntur, ſine omni prohibent diſcrimine, quum vſum acidularum ſub certis conditionibus magis promoueant. Idem iudicat de potu Caffé, quem nonnulli medici, quum eo nihil perniciosius fingant, omnibus aquarum mineralium potatoribus ſine exceptione vlla interdicunt. Paucis etiam externum harum aquarum vſum attingit.

XXIII.

Diſſ. inaug. Cyſtotomia lateralis moreauiana noua eademque receptis longe praeſtantior, quia omnino tutior. Praeſ. GEO. FRID. SIGWART Chirurg. et Anat. P. P. O. Auctore et Reſpondente CAROLO LUDOV. FRID. BREYER Med. Aul. Wirtemberg. Tubingae, 1764. 4. 4. pl. tab. aen. 1

Cl. Auctor hac diſſertatione methodum, qua Cl. MOREAU Noſocomii publici, quod *l'Hotel de Dieu* dicunt, Chirurgus primarius, Pariſiis feliciſſimo cum ſucceſſu ſectionem lateralem inſtituere ſolet, a Cl. Inuentore communicatam Cl. BREYERO, hic deſcribit. Praemittit breuem methodorum li-
p. 21. thotomiae hiſtoriam et diiudicationem. Cl. MOREAU ſcalpello vtitur ancipiti, cuius acies tres pollices longa eſt, latitudo in parte a cuſpide remotiori vix ſex linearum, cuiusque maxima craſſities in medio eſt. Ipſe catheterem ſiniſtra manu continet, miniſter, a dextra aegri parte poſitus, ſcrotum eleuat.

Cathe-

Catheteris ſulco explorato, Chirurgus ſcalpellum, faſciola vsque ad partem cuſpidi proximam obuolutum, in modum calami ſcriptorii dextra apprehendit, et obliquam ſectionem, duos pollices cum ſemiſſe vt plurimum longam, a media perinaei parte ad iſchii ſiniſtram protuberantiam deſcendentem facit, qua cutem, nec non exteriorem telae celluloſae partem diuidit. Tunc catheteris ſulcum rurſus explorat, vt ſcalpellum in membranoſam partem vltra bulbum infigat. Manu ſiniſtra motum ita dirigit, vt catheteris manubrium antrorſum vergat, dum dextra ſcalpello armata ſulcatam catheteris partem percurrit, donec veſicae collum attigiſſe videtur. His peractis eleuat parumper manubrium ſcalpelli, atque eius cuſpidem e catheteris extremo dimouet, et lithotomum paulatim retrahendo lateralem et ſiniſtram ſecat proſtatae partem. Tunc dextra ſcalpelli cuſpidem in catheteris ſulcum reponit, manumque deprimendo exteriorem textus celluloſi ſectionem vti in vulgari methodo laterali perficit. Maximam huic methodo praerogatiuam tribuendam eſſe, patet ex ſucceſſu operationum Cl. MOREAU et eorum, qui ſectionem calculi ſecundum methodum eius inſtituunt. Nunquam enim vel fere nunquam haemorrhagia, adeo ſaepe alias funeſta, operationem ſequitur. Dum enim Chirurgus peracta colli veſicae ſectione cuſpidem in catheteris ſulcum reducit, vaſa arterioſa ex pudenda media prouenientia, quae angulum muſculorum erectorum et acceleratorum traiiciunt et ad vrethrae bulbum producuntur, non laedit. Id quod Cl. MOREAU ſectionibus cadauerum, in quibus vaſa materia ceracea antea impleuit, auditoribus probare ſolet. Accedit alterum commodum, quod ſcilicet in hac methodo operator ipſe, non miniſter, catheterem dirigat. Differt haec operatio a Cheſeldeniana in eo, quod in CHESELDENII

methodo ſectio vnam modo pyramidem, in noſtri vero duas quaſi formet, quarum apices concurrunt, quod per figuram a Cl. BREYERO libello ſuo adiectam magis adhuc illuſtratur.

XXIV.

Opuſcula Phyſiologico-Pathologica, diſſertationes tres exhibentia. 1) De affectionibus infantiae ac pueritiae. 2) De affectionibus ſenectutis. 3) De viſionis ſenſorio. Auctore ANTONIO FRACASSINI Medico Veronenſi, Academiae Bononienſis atque Coniecturantium Mutinenſis Socio. Veronae, ex typographia Marci Moroni, 1763. 4. Alph. 1. pl. 1½.

Quo aliquam huius tractatus ideam lectores noſtri habeant, paucis ſummam trium diſſertationum in eodem contentarum indicabimus. Morbos infantiae ac pueritiae diuidit Cl. Auctor in naturales, et ob habitum corporis neceſſario euenientes, et praeternaturales, prioresque denuo conſiderat, quatenus vel in corpore, vel in animo ſeſe manifeſtant. Vniuerſi infantilis corporis laxiorem habitum, fibrarumque maiorem flexibilitatem, facilioremque mobilitatem, nec non humorum tenuitatem, affectionibus quibusdam huic aetati propriis oriundis opportunitatem ſuppeditare, pluribus exemplis comprobat, ſicuti etiam ab eadem naturali corporis conſtitutione varios animi affectus produci, hilaritatis, delectationis in rebus inanibus, curſus, ſaltus, frequentioris riſus et fletus exemplo demonſtrat. In recenſendis vero, et vlterius explicandis morbis, qui ab eiusmodi peculiari infantum habitu oriuntur, ordinem ſequitur, ex ipſo ſitu partium corporis deſumtum,

tum, ita, vt a capitis affectibus incipiens, ad pectoris et abdominis morbos progrediatur, et vltimo variolas, huic praecipue aetati proprias, adiiciat. In ſingulis aetiologiam, quatenus ex naturali infantilis corporis conſtitutione explicari poteſt, curioſius disquirit, et in quolibet medendi methodum indicat. Sic v. c. aphtharum cauſſas perſcrutans, eas tum in laxiori ſolidorum fabrica, heterogeneas in ſanguine particulas producente, tum in lacte materno, ſaepius vitiato, quaerit, et inde infantes ab iis facile corripi poſſe contendit, curationem partim per vniuerſalia remedia, viſcidum reſoluentia et euacuantia, partim per ſpecialiora, loco affecto applicanda, temperantia, mundificantia, et roborantia, abſolui poſſe adfirmat.

Senes ſua peculiaria habere incommoda, ipſamque ſenectutem, licet quoque optima videatur, ſemper tamen morbum eſſe, et ab ineuitabili mortis acceſſu tandem excipi, ſimili ratione ex habitu corporis, quatenus ſiccus eſt, et in omnibus partibus maior durities et nimis compacta natura inueniuntur, comprobare Noſter annititur. Inde actiones naturales aeque ac animales ſuum vigorem magis magisque amittere, et corpus ad eas ſubeundas impar fieri, exemplo hebetudinis ſenſuum, et motus muſcularis minori agilitate, aliisque functionibus laeſis declarat. Morbos huic aetati ſolennes, et a naturali conſtitutione oriundos, iterum proponit ſecundum ordinem ſitumque partium, quatenus vel in capite, vel thorace, vel infimo ventre haerent, quibus vltimo loco rheumaticos dolores atque ſcorbutum adiicit. Praecipui dicto ordine enumerati affectus ſunt vertigo, apoplexia, vigiliae, cataracta, tuſſis, aſthma, colica, ſtranguria etc. qui omnes ſenes propterea eo facilius inuadunt, quia corpora eorum prae reliquis ſicca ſunt, vel et ſolida nimis

rigida, minus conuenientem humorum elaborationem efficiunt, vnde lentor humorum, variaeque obſtructiones producuntur.

In tertia diſſertatione, de viſionis ſenſorio exponente, varias auctorum ſententias circa partem oculi, in qua praecipue viſus exercetur, disquirit, modumque huius ſenſationis ſecundum diuerſorum opiniones illuſtrat, et radios lucis in choroidea et retina oſcillatorium quendam motum producere, qui pro diuerſi obiectorum magnitudine, figura, et colore, variat, et inde vario modo ad ſenſorium commune deferri, vbi animum obiecta percipere, et a ſe inuicem diſtinguere, demonſtrat.

XXV.

Tractatus de ſcorbuto IOANNIS A BONA, Veronenſis. Veronae, apud Petrum Antonium Berno, 1761. 4. Alph. 1. pl. 8.

Scorbuti quidem naturam, eius cauſas atque curationes maximopere iam deſcripſit ac illuſtrauit Cl. LIND *), vt nemo accuratius et ſtudioſius hac de re agere potuiſſet; cum vero multa in hoc tractatu contineantur, quae indicari merentur: minime huius recenſionem eſſe praetermittendam putauimus. Diuiditur autem in tres libros, quorum Imus, decem complectens capita, explicat ſcorbuti ſymptomata, diagnoſin, differentias, prognoſin et cauſſas, ab aere, cibo, potu, quiete et otio, ac animi pathematibus pendentes; IIdus, in duodecim capita diſtributus, conſiderat eius eſſentiam, naturam acrimoniarum variarum, quibus excitatur, eius ſymptomata, ſedem, originem, morbos praedisponentes

*) Cuius mentionem fecimus in Commentar. hor. Vol. IV. p. 238 ſqq.

nentes eiusque contagium; IIItius, ex octo capitibus conſtans, therapiam ſcorbuti docet, cautelas practicas indicat, et modum, quo variae acrimoniae curentur, demonſtrat. Nos tantum hinc illinc nonnulla excerpemus.

Lib. I. Symptomata ſcorbuti ſunt maculae cutis, quae in vlcuſcula mutantur, accedit interdum icterus niger, hydrops, ſcabies, elephantiaſis, tumores varii, inter quos Cl. Auctor peculiarem vidit tumorem, oui gallinacei magnitudine, e cute cum ſpiritu et ſibilo ſubito exeuntem, abſceſſus, gangraena, ſudor foetidus, oſſium fragilitas. In ſcorbuto peſtilentiali gignitur caries, dolores oſteocopi, anaſarca. Morbi, qui ſingulas partes afficiunt, ſunt dolor capitis, ſomnus continuus, aut vigilia pertinax, delirium, vertigo, lippitudo, tinnitus aurium, gingiuarum dolor, contractio maxillarum, aphthae oris, parulis et epulis, cancer labiorum, tumor linguae βατραχόν dictus, paralyſis brachiorum, difficultas reſpirandi, ſaepe lethalis, hydrops pectoris, vomitus conuulſiuus, dyſuria, aſcitis, vlcera glandis vel vaginae, cet. Gingiuarum vitium, oris foetor, maculae cutis, dolor extremitatum et vacillatio crurum, cet. ſcorbuti ſuſpicionem excitant, quam cauſſae, pulſus, vrina et ſymptomata confirmant. Pulſus eſt paruus, debilis, inaequalis; vrina varia, craſſa, innatante pituita vel pellicula; dolores ſunt vagi, noctu grauiores, cum leui paralyſi coniuncti; hydrops plerumque difficultatem ſpirandi ſequitur. Secundum BOERHAAVIVM Cl. Auctor quatuor ſcorbuti ſpecies ſtatuit, ſalſo-muriaticam, acido-auſteram, rancido-oleoſam, alcalino-foetentem. Ad cauſſas ſcorbuti aer humidus, calidus referendus eſt, quippe qui perſpirationem impedit, et ſolida relaxat. Aer humidus maritimus idem praeſtat, cum in mare e plantis, piſcibus, aliisue

p. 13.

p. 23.

p. 36.

p. 51.

animalibus putrefcentibus putridae exhalationes gignantur; in locis paluſtribus, carceribus et noſocomiis ex eadem cauſſa ſcorbutus producitur. Frigus, cum cogat humores et perſpirationem imminuat, multum ad ſcorbutum confert. Nimius vſus carnium piſciumque fumo exſiccatorum et ſale conditorum, oleum oliuarum, butyrum frixum, caſeus, ſcorbutum gignunt. Abſtinentiam a vegetabilibus recentibus et merum vſum carnium eſſe ſcorbuti cauſſam, vti alii ſtatuunt, negat Cl. Auctor, ac potius leguminibus, ſeminibus farinoſis ſiccis, pultibus et placentis hanc tribuit. Etenim nautae, qui carnibus ſalitis, caſeo, leguminibusque nutriuntur, ſcorbuto laborant, minime vero ii, qui carnes recentes, v. c. ſues, oues, gallinas, ſecum ducunt. Eadem ex cauſſa ſcorbutus in vrbibus obſeſſis graſſari ſolet. Vſus aquae, in nauigatione ſub coelo calidiore corruptae, nautas in ſcorbutum iniicit; idem praeſtat aqua maritima vel paluſtris, vinum non ſatis fermentatum, acidum, cereuiſiae craſſae, cet.

p. 57.

p. 69.

p. 79. *Liber IIndus.* Scorbutum cum BOERHAAVIO appellat cachexiam, vbi ſanguis ex craſſitie vnius partis, et alterius acri tenuitate laedit, cum ſolidarum partium debilitate; vis enim omnium cauſarum in eo redit, vt ſanguini craſſitiem et acritatem inferat. Craſſities poſita eſt in ſanguinis parte fibroſa, ſiue ex tenuiſſimis ſanguinis filamentis concreſcit, vel ex ipſius globulis arcte coniunctis, et oritur, ſi chylus iuſto craſſior in languidis vaſis non ſatis elaboratur. Sed diſtinguenda eſt haec craſſities a craſſitie phlogiſtica, quae pendet a validis corporis viribus et expedito humorum motu, quo alimenta celeriter in corporis naturam mutantur. Bonus enim ſanguis e rotundis, leuibus, denſis conſtat particulis, quibus ineſt niſus cohaeſionis, qui modum excedens phlogiſticam craſſitiem profert; e con-

contrario craſſities in ſcorbuto obuia ſit e particulis aſperis et anguloſis, quae pluribus contactibus adhaerentes, ſenſimque copioſe in ſanguine collectae, illum craſſum reddunt. Sanguinis autem pars tenuis, aquoſa et glutinoſis particulis mixta, abundat acrimonia, qua ſenſim tenuior fit, ac lympha tenuis nimis reſoluitur. Differt vero craſſities in variis ſcorbuti ſpeciebus, et maior eſt in rancido et acido, quam in muriatico et alcalino, atque quo magis increſcit acrimonia, eo magis imminuitur craſſities. Debilitatem ſolidorum deducit Cl. Auctor ex laeſa nutritione, ſiue ex deficiente tenacitate humoris, quo fibrillae tenuiſſimae inter ſe glutinantur. Acri- p. 88.
monia ſcorbutica ſalina muriatica oritur ex abuſu ſalis communis; attamen ſal e combuſtis vegetabilibus paratum et immodice ſumtum minime produceret ſcorbutum muriaticum, cum maxime differat a ſale marino, particulis cubicis compoſito, quae non mutatae in ipſo ſanguine, ac inprimis in vrina putrefacta, conſpiciuntur. Ex craſſitie humorum, p. 127.
eorum acrimonia, et ſolidorum debilitate omnia ſcorbuti ſymptomata oriuntur. Craſſities enim cruoris et ſeri obſtructiones vaſorum producit, quae in viſceribus factae morbum regium, hydropem, febrem, in minimis vaſis haerentes atrophiam, inſultus apoplecticos, anxietates, cet. excitant, ſed in morbi progreſſu ſoluuntur humores et acerrimi fiunt. Ex acrimonia augetur irritabilitas vaſorum, eorumque obſtructio, vnde dolor, torpor, neruorum reſolutio proficiſcitur; hoc autem irritamentum vel in vaſculis omnem humorum progreſſum impedit, vel hos impellit, vt maiori cum vi haec transeant, tandemque vaſa ipſa diſſoluit. Haec vero acrimonia vel nunquam, vel rariſſime, agit in communem neruorum originem, ſed plerumque in ſingulos neruos, ſaepiſſime in ganglia neruorum.

Solido-

Solidorum debilitas humores crudos reddit, et a
craſſitiem procliues, hinc ab auĉto humorum pro-
greſſu facile ſoluuntur vaſa, et effuſiones fiunt, vi
ſugillationes et gingiuarum laeſiones demonſtrant.

p. 137. Scorbutus in omnibus ſolidis ac fluidis partibus cor-
poris humani haeret, non in ſingulari aliqua parte,
v. c. liene, hepate, pancreate, vti plurimi putarunt,
qui viſcera cadauerum ſcorbuticorum corrupta pro
eius ſede habuerunt.

p. 187. *Liber IIItius.* Therapia generalis ſcorbuti eius
cauſſis inprimis opponatur. Aer ſit purus, ſeruetur
mundities, fugiantur loca paludoſa; loca minus ſa-
lubria emendentur combuſtione iuniperi, ſuccini, ſuf-
fimigiis aceti; motus muſcularis exerceatur ambu-
latione; debilioribus conuenit frictio; victus ſit te-
nuis, leuis, modicus; potus optimus eſt aqua pura,
interdum vinum auſterum, tenue, dilutum; animus
ſit tranquillus, hilaris; vitetur aer nocturnus et hu-

p. 193. miditas pedum. Si morbus hic magis inueteratus
eſt, ad tria reſpiciat medicus, vt craſſitiem humorum
attenuet, eorum acrimoniam leniat, et ſolida roboret,
quae tamen remedia ad diuerſas ſcorbuti ſpecies diri-
gantur, quorum explicationem Cl. Auctor vna cum
cautelis practicis neceſſariis hic ſatis ample expoſuit.

XXVI.

GVALTH. VAN DOEVEREN Specimen obſeruationum academicarum, ad monſtrorum hiſtoriam, anatomen, pathologiam, et artem obſtetriciam praecipue ſpectantium. Groningae et Lugduni Batauorum apud I. Bolt et S. et I. Luchtmans, 1765. in 4. 1. Alph. 16. pl. tab. aen. 7.

In primo harum obſeruationum capite traditur anatome agni bicipitis monſtroſi recens nati, quam Cl. DOEVEREN ſumma cum cura inſtituit et deſcripſit. Oſtendit autem, monſtrum hoc ad eam monſtrorum claſſem pertinere, quae ob fabricam, ab ordine naturae alienam, iam in prima partium delineatione exiſtentem, *primigenia* vocari ſolent. Capite ſecundo tres partus humani monſtroſi deſcribuntur. Primus eſt foetus acephalos, in quo cranii galea a ſuperciliis fere vsque ad imam oſſis occipitis partem deerat, atque oſſium defectum implebat fungoſa aliqua et rubella maſſa, tenui tantum membrana obducta. Licet vero mater foetus huius ſic deformati negaret, ſibi aliquid conſtare de vi aliqua, ſibi grauiditatis tempore illata, aut alia cauſſa, quae foetum, vtero adhuc incluſum, ita laedere potuiſſet, tamen foetus hic omnino ad monſtra *accidentalia* pertinere videtur, quorum origo accidentali alicui cauſſae adſcribenda eſt. Sequitur deſcriptio foetus, in quo aderat labium leporinum duplex, palatum fiſſum naſusque duplex, et tertii cuiusdam monſtri, in quo vtrumque vitium, quo primus et ſecundus foetus laborabant, coniunctum erat. Addit hac occaſione Cl. DOEVEREN varias ex diuerſis ſcriptoribus collectas obſeruationes, de inſigni illa ſimili-

p. 1.

p. 49.

similitudine, quae saepe inter varia monstra intercedit, et ostendit, naturae in eiusmodi lusibus constantiam summam esse. Tertio capite describitur ex tribus cadaueribus intestinorum crassorum situs, a naturali maxime recedens, atque demonstratur, praeternaturales eiusmodi situs plurimos morbos et gra-
p. 61. uissima symptomata producere posse. Quartum caput continet historiam singularis cuiusdam morbi, quo cor hominis 38 circiter annorum afficiebatur. Ille enim in inflammatorium morbum incidebat, cuius sedes in pectore erat. Aderat simul summa cordis palpitatio, atque omnibus artis auxiliis frustra adhibitis aeger tandem decimo octauo morbi die vitam cum morte commutabat. Ostendebat vero sectio cadaueris, a Cl. Auctore instituta, veram in hoc aegro inflammationem cordis adfuisse, quae non modo in suppurationem abierat, sed et pericardii cameram purulenta repleuerat aqua. In variis aliis cadaueribus simili crusta purulenta cordis superficiem obductam conspexit, sine vlla huius partis inflammatione aut suppuratione praegressa, vnde recte concludit, morbum hunc ad exhalationem purulentam, quae vti in variis corporis locis, ita praecipue in thoracis visceribus apparet, omnino referendum esse.
p. 76. Quinto capite, quae in cadauere foeminae passione iliaca subito exstinctae Cl. DOEVEREN obseruauit, ab eo describuntur. Aderat enim in ea mirabilis aliqua incarceratio interna intestini ilei, atque haud procul a coeco intestino ex intestino ileo enata erat sacciformis quaedam appendix, quae in initio suo angusta erat, mox vero in ampliorem distendebatur saccum, atque sine dubio ad diuerticula intestinorum, a RVYSCHIO aliisque descripta, referenda est. Adscendebat autem a fine coeco huius appendicis chorda aliqua, ad coecum vsque producta, qua appendix illa et reliqua intestini pars ita tendebatur, et

sursum

ſurſum trahebatur, vt incarceratio interna modo deſcripta inde oriretur, quae in gangraenam tendens aegrae ſubito lethalis fuit. De origine vero diuerticuli huius Cl. Autor ita ſentit, vt concludat, illud iam a natiuitate adfuiſſe, et cum aliquo proceſſuum adipoſorum ex coeco prodeuntium concreuiſſe, qui tandem ob continuam tenſionem in ligamenti ſpeciem mutatus ſit. Capite ſexto veſicae vrinariae p. 83. ruptura lethalis in grauida deſcribitur. Sine plenaria vrinae ſuppreſſione veſica immaniter diſtenta erat, vtero veſicae collum comprimente. Tumorem vero illum Cl. Autor, vti candide ipſe fatetur, pro ipſo vtero habuit, aegramque ſubito exſtinctam ex vteri ruptura interiiſſe ſuſpicatus eſt, vera demum mortis cauſſa per ſectionem cadaueris detecta. Hinc monet, in ſimilibus morbis medicum ſedulo reſpicere debere ad vrinae accumulationem, neque catheteris auxilium negligendum eſſe, quamuis etiam aliqua vrinae euacuatio magnam huius mali ſuſpicionem haud moueat. Sequens caput p. 94. ſimilem fere hiſtoriam continet. Orta vero erat veſicae diſtentio lotiique ſuppreſſio a renis dextri conſumtione et hydrope. Addit huic hiſtoriae Cl. Autor nonnullas animaduerſiones de naturali ſitu foetus humani in vtero et circumuolutione eius, quam multi verſus finem grauiditatis fieri putant. Statuit autem naturalem foetus in vtero ſitum talem eſſe, vt ſi vterus recte poſitus ſit, a primis iam grauidatis menſibus, capite ſuo orificio vel ſaltem ſegmento vteri inferiori innitatur, atque ideo vana ſint, quae de eius circumuolutione ab auctoribus proferantur. Saepiſſime vero hic ſitus durante grauiditate ita mutatur, vt modo transuerſus ſit foetus, modo hanc, modo oppoſitam corporis partem ad orificium poſitam habeat, ſaepius quoque pedes aliaeque partes praecedant. Foetum autem

per totum geſtationis tempus capite ſuo deorſum pendere, ſuadet capitis magnitudo et ratio ad reliquum corpus, obſeruationes, quae docent iam poſt 5. vel 6. menſem caput foetus exploranti digito occurrere, aliaeque obſeruationes variorum auctorum in cadaueribus grauidarum inſtitutae, tandemque abortus capite praeuio ſaepe ante ſeptimum menſem, iam facti ſaepiſſime vero foetum ab hac poſitione, quamdiu viuus et agilis eſt, deflectere, non leuia iterum dictitant argumenta. Nam primo in aqua amnios natat, et membra libere mouere foetus poteſt; deinde exploratio diuerſo tempore in eadem grauida inſtituta diuerſas quoque detegit foetus partes, vteri orificio adplicatas, cum ſitus capitis foetus nequaquam adeo fixus ſit, quin mutationi maxime obnoxius: porro abortus adeo diuerſo foetuum ſitu ſolent fieri, vt omnino determinatu difficillimum ſit, quaenam in abortubus pars ſaepius praeuia occurrat. Neque in grauidis diſſectis ſemper foetus ſitum ſupra indicatum obtinuit, vt circumuolutiones funis vmbilicalis et nodos inde ortos taceamus, qui ex circumuolutione foetus ſola originem ducunt. Caput octauum obſeruationem vteri in partu rupti, foetusque in abdomen prolapſi continet; nonum hiſtoriam partus naturalis a magno vaginae ſarcomate retardati, quod feliciter ſectione Cl. Auctor remouit. Decimum caput deſcribit extractionem foetus ex matre, periculoſiſſima haemorrhagia ob placentam praeuiam affecta; vndecimum partum difficilem ex ſitu vteri obliquo. Placenta in hac foemina in ſaccum peculiarem vteri inclusa erat, ab inaequali vteri conſtrictione ortum, quod vitium recentiorum nonnulli placentae incarcerationem dicere ſolent. Signum vitae foetus, quod ex motu eius, a matre ante breue tempus percepto, nonnulli ſumere ſolent, maxime fallax eſſe, haec obſerua-

p. 128.

p. 139.

p. 150.

p. 163.

ſeruatio probat. Licet enim mater in hoc caſu aſſeruiſſet, ſe hunc motum pridie adhuc obſeruaſſe, ſumma tamen foetus putredo docebat, eum iam antea demortuum fuiſſe. Caput duodecimum tradit hiſtoriam partus agrippini perdifficilis, ob capitis retentionem, factam a dura oſſis ſacri excreſcentia. Capite decimo tertio variae obſeruationes oſteologicae continentur. Eae praecipue ad oſſicula Wormiana ſpectant, quarum varietates plures hic deſcriptae et depictae ſunt. Reliqua ad luſus naturae in futuris capitis, ſinuum varietates, numerum vertebrarum et coſtarum auctum, coſtas in media ſua parte mobiles ſpectant. Capite decimo quarto varia experimenta, a Noſtro circa irritabilitatem et ſenſibilitatem inſtituta, traduntur. Eorum ſumma eſt, irritabilitatem reuera competere non ſolum partibus, in quibus fibrae muſculares rubrae reperiuntur, ſed et talibus, quae tenuioribus et vix conſpicuis fibris conſtant: duram matrem, tendines, pericranium et pleuram ſentire: animalia non ſemper praebere ſigna ſenſationis, quamuis partes manifeſta ſenſatione praeditae irritentur: vulnera durae matris tendinumque minime eſſe periculoſa, tandemque Cl. Auctorem fuiſſe poſt Cl. ZIMMERMANNVM primum, qui de ſenſibilitate partium experimenta inſtituerit. In vltimo capite additiones nonnullae, ad capita praecedentia referendae, continentur.

p. 177.

p. 184.

p. 208.

p. 255.

XXVII.

FOLKERT SNIP, Med. Doct. Dissertatio de Lithotomia siue calculi sectione. Amstelodami, apud I. Schreuder et P. Mortier, 1761. 8. pl. 5.

p. 1. Breuiter Cl. Auctor diuersas secandi calculum methodos enarrat. Primum caput de calculis, in diuersis humani corporis partibus repertis, in vniuersum inscribitur, continetque plures ex diuersis auctoribus collectas obseruationes. Celeberrimum CAMPERVM reperiisse calculum neruo phrenico accretum, et in cadauere pueri quinque annorum gypseam materiam in articulo cubiti et glandulis inguinalibus, Noster testatur. In secundo capite de calculo vesicae in specie disputatur, diuersaeque auctorum de illius genesi sententiae enarrantur. Capite tertio signa calculi exponuntur, quae omnia fallacia sunt, ne ipsa quidem exploratione, quae per catheterem fit, excepta, qua vti duae, a Cl. CAMPERO communicatae, obseruationes docent, neque de calculi praesentia, neque de eius figura et magnitudine, certum ferri iudicium potest. Quartum caput de calculi sectione in vniuersum, et quintum de apparatu paruo agit. Sexto capite de apparatu magno disputatur, et septimo de sectione laterali in genere, in quo methodus fratris IACOBI, RAVII, CHESELDENII et LE DRAN enarrantur. In ctauo apparatus altus traditur. Monet Cl. Auctor, esse casus, in quibus peritonaei sectio non admodum metuenda sit. Vidit enim Cl. CAMPER virum, cuius vesica supra vmbilicum adscendebat. Nono capite methodus fratris COSMI examinatur, atque vt incerta damnatur, cum nunquam incisio exacte manubrio respondeat. Cum enim Cl. Auctor instrumen-

p. 9.
p. 14.
p. 25.
p. 27.
p. 38.
p. 46.
p. 49.

ſtrumentum ad ſeptem lineas aperiret, in cadauere glandulam proſtatam non ſolum per medium fiſſam, ſed etiam veſicae partem poſteriorem laeſam eſſe deprehendit. In aliis laeſio nimis parua aut veſiculae ſeminales ſimul quoque laeſae erant. Magis ei arridet methodus Cl. LE CAT, de quo capite decimo, atque vndecimo de methodo FOUBERTI, exponit, cuius incommoda enarrat, tandemque capite duodecimo methodum THOMAE deſcribit, quam FOUBERTIANAE praefert. Sequentia capita de impedimentis in operatione et extractione calculi, atque de calculi operatione in foeminis inſcribuntur, quo loco etiam inſtrumenta, a Cl. LOUIS et FLURANT ad hanc operationem propoſita, breuiter indicantur. Vltimum tantum caput docet, quae a Chirurgo, ſi calculus in vrethra haereat, facienda ſint.

p. 51. p. 54. p. 57. p. 59. p. 61. p. 65.

XXVIII.

Die natürliche Hiſtorie des Eidervogels, beſchrieben von MORTEN THRANE BRVNNICHE. *Aus den Däniſchen überſezt, mit Kupfern. Copenhagen, bey I. G. Rothen,* 1763. 8. pl. 5. tab. aen. 3.

i. e.

Hiſtoria naturalis anatis molliſſimae, auctore MORTEN THRANE BRVNNICHE. Hafniae.

Cum hoc opuſculum ea lingua, qua primum ſcriptum eſt, ſcilicet Danica, ad noſtras manus non peruenerit, verſionem tantum germanicam hic indicare poſſumus. Traditur vero in illo hiſtoria naturalis

turalis illius *anatis*, quam LINNAEUS *molliſſimam*, WILLVGHBEVS et RAIUS *anatem Farnenſem* ſ. S. *Cuthberti*, Germani, *Eidervogel*, aliique ſeptemtrionales populi aequiſonis fere nominibus inſigniunt, cuiusque plumae, quae apud noſtrates *Eiderdunen* dicuntur, potiſſimum mercatura Danorum diuulgantur, ita vt illi ex hoc negotio inſigne lucrum
p. 8. capiant. Nomen *Aeder* vel *Eider* huic aui datum eſt, ex nutrimenti genere, quo vtitur, cum *Ada* in Is-
p. 17. landica lingua concham ſignificet. His expoſitis Cl. Auctor ad ſyſtematicum huius anatis nomen progreditur, qua in re Cl. LINNAEVS et Cl. BRISSON inter ſe differunt, cum LINNAEVS illam ad anates, BRISSON vero ad anſeres referat. Atque, vt hac de re eo melius lectores iudicare poſſint, deſcriptionem generis anatum Noſter exhibuit, cui deſcriptionem anatis molliſſimae ſumma cum cura elaboratam adiecit, atque ex harum comparatione docet, auem hanc ad anates omnino referri debere.
p. 23. Explicantur quoque varietates colorum, quae a ſexus differentia, aetate etc. pendent. Iam ad ipſam hi-
p. 36. ſtoriam naturalem accedit. Iuniores aues menſe Iunio et Iulio ex ouis excluduntur, incubatione 28 dierum. Foemellae iuniores pauciora oua, quam foemellae aetate iam aliquantum prouectae, ponunt. Mares ante tertium annum raro coëunt, et pulchrum, quo ſplendent, colorem plumarum ante quartum annum nunquam adipiſcuntur. Habitat haec auis in ſeptemtrionali mare ab inſula Spitzbergen dicta vsque ad inſulas maris Balthici. Migrationes non certo anni tempore, ſed pro lubitu et neceſſitate inſtituit. Per aeſtatem in littore habitat, per hiemem vero in mari commoratur. Mas cum vnica foemella tantum ſe conſociat, atque cum marium numerus foemellarum numerum multum ſuperet, plures mares de vna foemella inter ſe dimicant.

cant. Nidos exſtruunt in locis, a littore maris pau- p. 48.
lulum remotis, vbi muſci copia eſt, vel iuniperus copioſe creſcit, materiam vero, ex qua nidos conficiunt, praebent illius plumae, quibus pectus anatis huius tegitur, quas foemina ſibi ipſa extrahit, atque cum gramine et iunco miſcet. Tunc quinque ad octo vsque oua ponit, illisque incubat, atque ſub ipſa incubatione aliis plumis, ex corpore ſuo decerptis, marginem nidi ita cingit, vt plumis fere tota auis tegatur. Pullis excluſis mas foeminam derelinquit, quae cum pullis mare intrat. Si primus nidus aut oua priora deſtruuntur, pauciora oua in alium nidum ſecunda quoque et tertia vice anas ponit, et tum? plumis omnibus excerptis foemina interdum nuda fere eſt, ita vt mas plumarum defectum ſuis ſupplere debeat. Conchyliis et piſcibus auis haec veſcitur, atque ad illos capiendos altius ſubmergitur. Plumae, quibus auis haec nidum p. 58.
ſuum exſtruit, magna cum cura colliguntur, depurantur et exſiccantur, quas operationes omnes Noſter hic fuſius deſcribit. Tabula aenea prima maris, ſecunda foeminae figuram vna cum nido et pullo ſiſtit. In tertia caput et lingua maris delineantur.

XXIX.

The Botaniſt's and Gardener's new Dictionary, containing the names, claſſes, orders, generic characters and ſpecific diſtinctions of the ſeveral plants cultivated in England, according to the Syſtem of LINNAEVS; directing the culture, deſcribing its ſingular virtues and uſes, and explaining the terms to botany and gardening; in which is alſo compriſed a gardeners calendar, directing the whole practice of gardening. And to which is prefixed an introduction to the LINNAEEN ſyſtem of botany. By JAMES WHEELER, London printed for W. Straham and W. Owen, 1763. 8. 1. Alph. 11. pl.

i. e.

Nouum lexicon botanicorum et hortulanorum, continens nomina, claſſes, ordines et characteres genericos atque ſpecificos variarum plantarum, quae in Anglia coluntur, ſecundum ſyſtema LINNAEI; in quo de cultura et vſu earum diſputatur, et vocabula, quae in botanica atque arte hortulanorum occurrunt, explicantur. Continetur quoque in eo calendarium in vſum hortulanorum, in quo tota ars illorum explicatur, atque praemiſſa eſt introductio in ſyſtema botanicum LINNAEI. Auctore J. WHEELER.

Quamquam, poſt Cl. MILLERI opus, lexicon, in quo hortulanorum labores explicantur, et de

de cultura ſpeciali ſingularum plantarum exponitur, ſuperfluum videri poteſt: praeſentis tamen libri Auctor, Cl. WHEELER, qui in Gloceſtrienſi Comitatu horticulturam exercet, in eadem re operam ſuam collocare haud dubitauit. Quodſi tamen verum dicendum eſt, nihil aliud videmus huic libro ineſſe, niſi compendium maiorum operum, in quibus de eodem argumento expoſitum eſt. Diſcrimen vero, quod inter hoc et Cl. MILLERI opus intercedit, inprimis in eo verſatur, quod Cl. WHEELER, vbique ſyſtema Linnaeanum ſecutus ſit, variaque hinc inde, inprimis quae ad explicationem vocabulorum botanicorum attinent, addiderit. Species plantarum, quae in hortis coluntur, nominibus Anglicis indicauit, quae tantum translationem nominum ſpecificorum Cl. LINNAEI, non autem, quibus vulgo appellantur, ſiſtunt. Operi quoque ipſi calendarium hortulanorum inſertum eſt, atque deſcriptionibus plantarum nonnunquam pauca de vſu medico et oeconomico eorum verba addita ſunt. Adiecta quoque eſt explicatio ſyſtematis LINNAEI. Multae tamen plantae in hoc Lexico fruſtra quaeruntur, ita vt, ſi verum fatendum ſit, nihil niſi minus, quo venditur hoc opus, pretium illud prae Milleriano commendare poſſit.

XXX.

Noua phyſico-medica.

Magna noſtra Saxonum eſt felicitas, quod ii, quorum imperio ſubiecti ſumus, non ſolum perclementer nos habeant et mitiſſimo vtantur imperio, ſed etiam omnes artes ſcientiasque, quarum

cultura regna fiunt quam florentiſſima, curae habeant, et quouis modo amplificare atque inter ſuos potiſſimum ciues diuulgare ſtudeant. Id pluribus quidem conſtat exemplis, ex quibus quorundam nos quoque his libris mentionem iniicere meminimus; nouo vero nunc confirmare hoc licet teſtimonio. Dum enim Sereniſſimus Noſter et Dilectiſſimus Dux FRIDERICVS AVGVSTVS, adiunctis ſibi itineris ſociis, Seren. matre ANTONIA et Patruo, XAVERIO, cuius prudenti regimine Saxonia nunc gubernatur, rerum videndarum cognoſcendarumque cauſa in montanum patriae tractum profectus, ipſe metallorum fodinas adibat et cuncta perquirebat, quae ad metallorum opificia pertinere videbantur, apparuit, multa peragi ritu opificum eorum, qui, cur rem ita agant, neſciunt, ſed coeco tantummodo vel penitus nullo conſilio in operibus maiorum ſequuntur exempla. Inde vero quum fiat, vt operae fere vbique nimis ſtricte recepto ſemel modo adhaereant, nec vnquam theoreticis rationibus ducti, vel forte in nouum operandi modum incidant, vel cogitando inueniant, nec alius modi periculum faciant, hinc nullo inuento laborum et ſumtuum compendio omnis ratio metallorum effodiendorum et ex mineris coquendorum, in qua metallicorum ſcientia poſita eſt, nunquam emendetur, facilitetur et fructuoſior euadat: conſilium captum eſt Academiae condendae, quae a metallorum et fodinarum cultura nomen gerat, et cuius duplex ſit ſcopus: alter, vt ii, qui ſe huic rei foueant, et quibus conſtitutum ſit in his opificiis vitam conſumere, phyſicis mathematicisque praeceptis inſtituantur, ne inpoſterum rudes et rerum faciendarum imperiti ad haec opificia accedant, ſed magis ratione, quam ſola experientia vel antiquo et vſitato modo vti diſcant: alter vero, vt ii, qui his in rebus altius nitantur, etiam quos ingenium

vel

vel ſanguis ad praeclarius vitae genus deſtinaſſe videatur, primis ſaltim imbuantur initiis et harum rerum penitius cognoſcendarum in iis excitetur deſiderium, cuius explendi in Academias delati vberiorem reperturi ſint opportunitatem. Condita eſt itaque haec Academia *Fribergae*, die 13 menſis novembris 1765, cui regundae praeſunt FRIDERICVS ANTONIVS DE HEINITZ, Conſiliarius fiſci principalis et rerum metallicarum intimus, et FRIDERICVS GUIL. DE OPPELN, ſummus metallorum praefectus. Diſciplinae tradendae ita ſunt diſtributae, vt vero CHRIST. EHREGOTT GELLERT, ſummus curator officinarum, in quibus metalla excoquuntur, auctо, quod hactenus quotannis accepit, ſtipendio ducentis thaleris, chemiam metallurgicam doceat et praecepta theoretica in laboratorio chemico illuſtret confirmetque experimentis. Quae vero quum plures exigant ſumtus, atque, ne ii vel docenti vel diſcipulis moleſti eſſent, conceſſum eſt laboratorium, quod omnibus rebus neceſſariis exſtructiſſimum publicis ſumtibus conſeruatur. IOAN. FRIDERIC. GUIL. CHARPENTIER, Profeſſoris titulo ornatus, tradit eas diſciplinas, quae ad matheſin puram pertinent, iis vero diſcipulis, quos cognouerit his in diſciplinis multum profeciſſe, etiam partes matheſeos applicatae, mechanicam potiſſimum, aerometriam, hydroſtaticam, et ſimiles eſt expoſiturus; alios etiam artem figuras rerum ad optices regulas delineandi docebit, habita ſimul in omnibus his ea ratione, vt harum diſciplinarum vſus in metalli fodinis oſtendatur exemplisque illuſtretur. Annuum ipſi conſtitutum eſt praemium trecentorum thalerorum. Deinde magnus iam librorum metallicorum, mathematicorum, chemicorum, mineralogicorum, phyſicorum, oeconomicorum et eorum, qui ad omnem hiſtoriam ſpectant naturalem, collectus eſt

nume-

numerus. Congeſta etiam eſt magna copia mi
rarum, tum indigenarum, cum exterarum, in quib
disponendis duplex ſeruatur ordo: alter vt eae co
iungantur, quae ex vno eodemque montano tra
aut regione aut fodina petitae ſunt, vt adeo appa
tus minerarum ſingulae fodinae et montis quaſi i
compendio appareat: in altero vero ordine mag
ad artificialem et ſyſtematicam diſpoſitionem mine
rae collocantur, vt inde totius minerarum ſyſtemati
idea quaedam exiſtat. Spectanda etiam proponun
tur in hoc muſeo exempla machinationum ficti
(*Modelle*), quae ad fodinarum et aliarum officinarum
metallicarum culturam pertinent. Bibliothecae huic
et muſeo praeeſt HIERON. GOTTFR. LOMMEL,
qui non ſolum ſtatis diebus et horis cuncta haec
oſtendit, ſed etiam verboſius ſuper his rebus exponit.
Laborum horum in gratiam annuo fruitur ſtipendio
ducentorum thalerorum. Conſtitutus etiam eſt ar
tifex, apud quem inſtrumenta et machinas conficere
et diiudicare diſcant. Commoda igitur nunc facta
eſt opportunitas, omnes eas res, quae fodinas et
alias metallicorum officinas concernunt, non ſolum
cito, ſed etiam ſcienter, et ad diſciplinarum, quae
huc faciunt, regulas addiſcendi, et ſicuti omnes ii, qui
vel iam operarum numero vel aliis officiis adſcripti
ſunt, hoc beneficio gratis adficiuntur, ita aliis indi-
genis, quamuis ſe Saxonicis fodinarum opificiis ad-
dicere nolint, etiam exteris, licet hoc inſtituto vti,
ea tamen lege, vt hi acceſſus veniam quaerant, et
exiguam, quae conſtituta eſt et augeri nequit,
mercedem ſoluant. Si qui vero eſſent, qui priuatos
inter parietes ſimilem inſtitutionem quaerant, iis de
mercede cum Profeſſoribus eſt agendum. In me-
moriam huius inſtituti nummus argenteus vncialis cu-
ſus eſt, cuius facies altera imaginem FRIDERICI
AVGVSTI, Sereniſſ. Conditoris, auerſa vero tres ge-
nios

nios exhibet, qui variis opificiis, quae apud fodinas peraguntur, ſunt occupati; cum hac epigraphe:
Zur Ermunterung des Fleiſſes
et infra lineam
Freybergiſche Bergakademie, ward geſtiftet den 13. Nov. 1765.

Quanti ſit conſpicillorum vſus aeſtimandus, ii probe ſciunt, quibus hebeſcit oculorum acies, quum non ſolum amiſſae aciei locum teneant, ſed etiam hebeſcentem acuant. Haud indignum itaque ingenuo et phyſicarum rerum perito eſt ſtudium, quod in machinulis his emendandis perficiendisque ponitur. Hoc nomine magnam profecto laudem promereri nobis videtur ille Regiae Academiae Sc. Pariſinae ſocius, qui apud illam mille et ducentas libras gallicas (1200 *livres*) depoſuit ea conditione, vt numerentur ei, qui ex Academiae ſententia omnium optime propoſitam rem ſit expoſiturus. Scilicet quaeritur, num materia ſit aliqua, ad conſpicilla conficienda apta, quae vel eandem habeat refractionis vim, quae in cryſtallo Anglica, aut in ſic dicta *Stras*, deprehenditur. Biſmuthi aut aliorum metallorum calces forte vtilius ad hanc rem adhiberi poſſent et ſubſtitui plumbi calci, a qua vitrum lucis radios refringendi vim accipit; 2) quae puriſſima ſit ab omnibus ſtriis, filamentis et aliis maculis, a quibus lux turbatur et gelatinae ſimilis color oriri ſolet, quae habeat ſuauem, in omnibus partibus aequalem et ſummam pelluciditatem, quae candida ſit, aut tenuiſſimo ſaltem et per omnem maſſam aequabili colore, nec, quantum fieri poſſit, vllis granulis et bullis intercepta; 3) cuius color nunquam euaneſcat, nec pelluciditas et politura aeris appulſu pereat; 4) quae, praeterea ſumma ſit duritie, vt arte quam politiſſima fieri poſſit, nec, dum fricatur, rimulas

las agat aut ſcabra fiat. Quod ſi inuenta materies non antecelleret cryſtallo Anglicae, praeferetur illi, quod eius praeparatio minus exigit laboris, temporis et ſumtuum. Omnes, qui hoc praemium aſſequi cupiunt, rogantur, vt, praeter apte et clare deſcriptum modum has cryſtallos praeparandi, ſimul quaedam earum fragmenta eaque tanta mittant ad Academiam, vt ex iis confici poſſint conſpicilla diametri ſex ſeptemque pollicum. Quibuslibet, literatis aeque ac artificibus, etiam exteris Academiae Sociis ad hoc praemium licet niti. Cuiuslibet quoque arbitrio relictum eſt, in deſcriptione vti lingua, quaecunque ipſi libuerit. Qui vero conſcripti fuerint de hac re commentarii ante calendas ianuarias anni 1768 ad perpetuum Academiae Secretarium ſunt mittendi. Tardius qui eos mittat, a iure praemii reportandi eſt excluſus; quod vero qui reportauerit, poſt feſtum Paſchatos demum Academia eſt declaratura.

Gottingae die 6. menſis decembris anni 1766, quae ibidem floret, Regia Scientiarum Societas celebrauit conuentum, in quo, praeter alias res, de iis quaeſtionibus egit, quas eruditis promiſſo praemio iam diu disquirendas propoſuerat *). Altera et phyſica quaeſtio attingebat ortum nouarum ſpecierum vel varietatum plantarum. Quum enim conſtet, ex commixtione vel artificioſa vel fortuita diuerſorum plantarum generum oriri interdum plantas, quae ad nullas, hactenus cognitas, ſpecies referri poſſent, poſtulatum erat, vt haec res experimentis confirmaretur et leges eruerentur, quas hae varietates ſequantur. Attamen ne vnum quidem de hac re Societas accepit ſcriptum.

In

*) Comment. h. Vol. XIII. p. 165.

In altera et oeconomica quaeſtione noua exigebatur materies, quae luteo tingat colore aeque conſtanti, ac ex iſatide et rubia tinctorum optima ſolet oriri. *) Etiam in hanc rem vnus tantum, ita tamen inueſtigauit, vt a Societate praemio dignus cenſeretur. Reſignata ſchedula, quae ſcriptioni adiecta erat, nomen continebat NICOLAI KVLENKAMP, qui *Bremae* olim tinctoriam exercuit artem, et bina iam alio tempore ob ſimiles quaeſtiones a Societate accepit praemia.

Nouam porro quaeſtionem oeconomici argumenti *Eadem* Societas in hunc annum propoſuit, quam vero explanatam et deſcriptam ante menſem ſeptembrem huius ipſiusque anni expectat. Multum haec conuenit cum ea, quae iam bis et duplicato praemio ab Academia ſcientiarum Diuionenſi propoſita eſt **). Quaeritur nimirum, *num omnino vtile ſit, alternis annis in eodem agro diuerſa ſerere genera frumenti, farris ſcilicet, tritici et hordei, quorum cultura et natura ſimiles ſuccos ad incrementum exigunt?*

Ab *Eadem* Societate iam ab initio anni 1766, praeter alios quosdam viros, in ſociorum numerum receptus eſt IOANNES PRINGLE, Med. Doctor et Regis Britanniae Archiater; atque paullo poſt BENIAMIN FRANKLIN, Eq. qui, diu in Americae Penſyluania commoratus, electricis potiſſimum experimentis inter eruditos inclaruit. Praeterea Eadem Societas DANIELEM PETRVM LAYARD, Med. Doctorem et Archiatrum Sereniſſimae Viduae Principis Walliae, inter eos retulit, quibuscum Academia epiſtolarum habet mutuum officium.

Regiae

*) Comment. h. Vol. XII. p. 562.
**) Comment. h. Vol. XIII. p. 161.

Regia *Londinenſis* ſcientiarum Societas quotannis ſtato die noui praeſidis ſecretariorumque eligendorum cauſſa ſolet conuenire. Plerumque vero euenit, vt priſtini nouis tantummodo ſuffragiis confirmentur. Nuper itaque in conuentu, ipſis calendis decembris 1766 celebrato, Illuſtri Comiti DE MORTON denuo Praeſidis munus, quod poſt obitum Illuſtr. MACCLESFIELD iam ſuſtinuit, traditum eſt. CAROLVS MORTON et MATTH. MATY, Doctores Medicinae, Secretarii muneri, quo huc vsque cum laude functi ſunt, inpoſterum manent admoti. GVILIELM BROWNRIGG, Med. Doctor, in Portu albo habitans, et HENRICVS CAVENDISH in gratiam vtilium experimentorum, quae cum Academia communicarunt, quilibet praemio i. e. moneta aurea, eſt ornatus.

Academia ſcientiarum *Diuionenſis* hactenus ſolita eſt quaeſtionibus, a ſe propoſitis, praemium ſtatuere trecentarum pondo Gallicarum (300 *livres*). Hoc vero nunc auctum eſt inſigni munificentia Illuſtr. Marchionis DU TERRAIL, caſtrorum et militiae Praefecti et qui *Veriduni* Regii Legati obtinet locum, ſociisque huius Academiae Exteris et Honorariis annumeratur. Is enim ex praeclaro amore, quo literas et patriam proſequitur, Academiae dono dedit decem millia librarum Gallicarum eo animo, vt ex earum vſuris ſingula quotannis praemia centum adiectis pecuniarum libris Gallicis augerentur. Hinc Cl. MARET, qui Academiae eſt ab epiſtolis, illius nomine notum fecit: hoc praemii augmento eum iam eſſe fruiturum, qui reportauerit praemium, quod disquiſitioni remediorum antiſepticorum *) eſt propoſitum.

Flo-

*) Vid. Comment. h. Vol. XIII. p. 163.

Florentiis anno 1766 varii chirurgi et pharmacopoei, vt artes ſuas coniunctis viribus amplificarent, in ſocietatem conuenerunt, et noua inde conſtituta eſt Academia, quae, quod ſponte ſua ſine ſuperiorum imperio aut conſilio orta eſt, nomen ſibi ipſa impoſuit *Academia degli Spontanei.* FRANCISC. BUONSOLAZZO et CLODOALDO FUGAZZO principes illius auctores ſunt et conditores; ſociorum vero numerus ita iam auctus eſt, vt nunc triginta numerentur. Exteri etiam membrorum honorariorum ſub dignitate in ſocietatem hanc recipiuntur.

Petropolitanae Societatis oeconomicae ortum alio loco *) narrauimus, nunc addendum nobis eſt, ad illam noua membra acceſſiſſe. Etenim ei ſe adiunxerunt 1) IACOB. STEHLIN, Imperii ſtatus Conſiliarius, ſcient. Acad. Imperial. Socius et Secretarius perpetuus, 2) F. V. TH. AEPINVS, Collegiorum Conſiliarius, Sc. Imp. Ac. Socius, 3. 4) EVLERI, LEONHARDVS pater, Mathematum, et ALBERTVS, filius, Phyſices Profeſſor, 5) FRIDERIC. MÜLLER, Collegiorum Conſiliarius, Moſcouiae nunc viuens.

Praeterea *Petropoli* accepimus, Auguſtiſſimam Imperatricem numerum medicorum aulicorum auxiſſe et hoc munere ornaſſe 1) NORTH VIGOR, annuo ſimul promiſſo ſtipendio mille et quingentorum nummorum Ruſſicorum vncialium. Hic quatuordecim ante annos iam munere medici caſtrenſis apud exercitum Ruſſicum eſt functus, quo vero

*) Comment. h. Vol. XIII. p. 151.

vero poſtea ſe abdicauit Angliam profectus, vbi tam diu commoratus eſt, donec hoc ipſo anno huc accerſeretur; 2) PAVLVM GYÖNGYÖSSI *a Petteny*, antea medicum ordinarium cohortis iuuenum nobilium, qui ad militiam naualem inſtituuntur; 3) CAROLVM EVLERVM, filium et fratrem EVLERORVM, quos modo nominauimus. Vtrique per annum conſtituti ſunt mille nummi vnciales Ruſſici.

Helmſtadii nuper munus Profeſſoris Medicinae Ordinarii Viro Cl. GVILIELMO FRIDERICO CAPPEL, Medicinae Doctori, demandatum eſſe, legimus relatum.

Magna, qua pollet Vir Cl. HERMANNVS SCHÜTZE, Archiater Regius, in arte ſalutari peritia confiſus, Sereniſſimus Princeps, ADOLPHVS, in ſpem regni Suecici genitus, curam ſanitatis ſuae tuendae ei clementiſſime tradidit et Archiatrum ſuum Ordinarium declarauit.

Vt quouis modo ſcientia vegetabilium ampliſicaretur, Potentiſſ. Britanniae Rex, GEORGIVS III, miſit IOANNEM BARTRAAM in quasdam Americae prouincias, Philadelphiam et Meridionalem Carolinam, vnde iter in Floridam dirigere, et praecipuas, quae his in terris proueniunt, plantas colligere iuſſus eſt et deſignare.

Haud diu eſt, quum *Holmiae* diem ſupremum obiit Vir Cl. CAROLVS CLERK, Regiae Scient. Societatis Vpſalienſis ſocius. Singulari inclaruit ſtudio et diligentia, qua aranearum hiſtoriam naturalem

lem eſt perſcrutatus, quam variis etiam ſcriptis locupletauit *).

Dum haec ſcribimus, grauiſſimum nobis infertur vulnus triſtiſſimo nuntio mortis coniunctiſſimi nobis amici, FRANCISCI BOISSIER DE SAUVAGES, Regii Conſiliarii ac Medici, in Vniuerſitate Monspelienſi Medicinae et olim Botanices Profeſſoris Regii, Acadd. Scient. Caeſareae Naturae Curioſorum, Londinenſis, Monspelienſis, Vpſalienſis, Berolinenſis, Florentinae et Inſtituti Bononienſis Socii, Viri de ſcientia medica aeque ac omni naturali meritiſſimi, qui Monspelii rebus naturalibus nuper modo, die vndeuigeſimo menſ. februarii 1767 ereptus eſt, aetatis annum agens ſexageſimum primum. Vetuſta non ſolum et officioſa amicitia, quae inter nos culta eſt, ſed etiam meritorum viri huius excellentia nos impellunt, vt eius memoria et a nobis quam ſanctiſſime colatur. Si itaque, quod ſperamus, vitae huius praecipua momenta a cognatis acceperimus, ſtatim hunc noſtrum librum eius memoria adornabimus, illamque, etiamſi hoc auxilio non indigeat, ad ſeram propagare ſtudebimus poſteritatem.

Nec minore moeſtitia nos afflictos ſentimus obitu viri, meritorum fama clari, IOANNIS GOTTLOB LEHMANN, Ruſſicae Imperatricis a Conſiliis aulicis, Imperialis Academiae Scient. Petropolitanae Membri et Chemiae Profeſſoris, Acad. Berolinenſis et Moguntinae Socii. In nouarum rerum ephemeridibus quam plurimis narratum eſt, miſero illum et funeſto caſu, dum vas aliquod chemicum, quod arſenicum continebat, igne, cui impoſitum

*) Comment. h. Vol. IX. p. 535. ſeqq.

ſitum erat, disploderetur, vita eſſe priuatum; et litteris vero, quas Vidua ad amicum miſit, cognouimus, eum febri biliosa obiiſſe die vigeſimo menſis februarii.

Operis ornithologici, quod *Florentiis* adornari coepit, et quod alibi *) indicauimus, ita iam primi Voluminis maxima pars edita eſt, vt tabularum octoginta quatuor acceperimus, reliquas ad hoc volumen primum pertinentes, erunt autem earum centum et viginti, cum hiſtoria nunc etiam abſolutas eſſe ſperamus, cum ipſis calendis martii huius anni totum volumen prodire debuerit. In iis, quas ad manus habemus, tabulis potiſſimum eminent aquilae octo, vultures ſeptem, accipitres et falcones triginta nouem, lanii decem et ſeptem, manucodiatae ſiue paradiſaeae ſex, cuculi quatuordecim, bubones quatuor. Delineatae et viuis, naturam imitantibus, coloribus depinguntur, quas tamen non omnes perinde nitidas inuenimus, aliquas etiam ſic delineatas, vt ab exſiccatis exemplis ectypa formata eſſe, protinus appareat. In edendo hoc libro aliqua nunc mutata ſunt, quae, quo minus praetereamus, iubet aliis inſeruiendi deſiderium. Quum enim procuratore quodam Florentiis opus eſſet iis, qui ſibi hoc opus comparare volebant, nunc in ſocietatem adſumti ſunt varii, in variis locis collectores, praecipue bibliopolae celebrium ciuitatum, penes quos ſua nomina profiteri, pecuniam ſoluere, atque edita deinde exempla habere poſſint operis huius patroni. Erit autem pretium duodecim tabularum (*lire* 9.) et illi, qui ſubſcriptos colligendi onus in ſe ſuscipiunt, habebunt lucri

*) Comment. noſtr. Vol. XII. P. III. p. 568.

lucri loco decimam partem, ſi centum ſoluerint, vel, qui decem ſubſcriptos collegerit, exemplar vnum gratis accipiet. Notamus denuo, omnium auium deſcriptionem latinam atque italicam dari, forma chartae imperiali, titulo variis, in aes inciſis, ornamentis coruſcante. Diſſertationes ad hanc ſcientiam ſpectabunt, ſyſtemata huc ſpectantia et cognita delineabuntur, addetur etiam bibliotheca ornithologica, vltimoque tomo adiicientur neceſſarii indices. Tabulae ipſae ſingulis ſociis, vt exempla iam edita docent, nuncupantur, nomen et honoris titulos complexurae. Ne de ipſius operis vlteriore editione quisquam dubitet, affirmant editores, totum fere opus iam abſolutum eſſe. Sunt autem qui edunt Cl. D. XAVERIVS MANETTI, in explicatione et deſcriptione tabularum occupatus, et Abbas Cl. LAVRENTIVS DE LAVRENTIIS, nec non egregia VIOLANTE VANNI in delineandis, in aes incidendis pingendisque tabulis, nec non addendis ornamentis, ſtudium ſuum adhibentes. Hic Lipſiae in officina libraria *Io. Friderici Gleditſchii* collectio ſubſcribentium inſtituetur.

XXXI.

Supplementum alterum indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1762 prodierunt.

Verhandelingen uitgegeeven door de Hollanſche Maatſchappye der Weetenſchappen te Haarlem. Zesde Deels tweede Stuck. Te Haarlem, 8. c. tab. aen.

Deſcriptions des Arts et Metiers faites ou approuvées par Meſſieurs de l'Academie Royale des Sciences: Ardoiſes, Cirier, Parchemin, Cuir doré, ou Argenté à Paris, fol. mai. c. tab. aen.

Diſſertationum experimentalium ex Comment. Acad. Imperial. Petropol. excerptarum Tomus I. acc. diſp. experimentalis *de electricitatis theoria et vſu*, quam defendit Ill. ANTONIVS L. B. PONGRACZ DE SZ. MIKLOS ET OVAR, anno 1762. Vindobonae, 4. c. tab. aen. (*Auctor huius diſſertationis eſt* FVLGENTIVS BAVER, *Phyſ. Prof. Vindobonenſis.*)

Produzioni naturali, che ſi ritrovanni in Ravenna, metodicamente diſporte, e con Annotazioni illuſtrate. in Lucca. 4. c. tab. aen.

Spectacle de la Nature. Nouvelle Edition. Tome I-IX. à Paris, 12 av. fig. Voll. 8.

Tre Conſulti, fatti in difeſa dell' Inneſto del Vajuolo da tre Dott. Teologhi Toſcani viventi, e dedicati dall' editore all' Eminent. Principe, il Sign. Cardinale IGNAZIO MICHELE CRIVELLI, Legato di Romagna etc. In Milano, 4. mai. (*Auctore* Cl. GIOVANNI CALVI).

Ars medendi, ſiue doſes et vires medicamentorum omnium, tam galenicorum, quam chimicorum, in pharmacopoeia Collegii regalis medicorum Londinenſis, impreſſa 1746, ordine alphabetico exaratae atque indice morborum accommodatae; cura et opera medici in Comitatu Staffordiae. Londini.

Vterus duplex in muliere defuncta nuper detectus et obſeruationibus illuſtratus ab O. AGREL, M. D. Holmiae, 8. mai. c. tab. aen.

IO. GUIL. BAUMER diſp. inaug. de mali hyſterici vera indole et curatione. Reſp. *Io. Chriſt. Frid. Gottſchalk.* Erfordiae, 4.

GODOFR. CHRISTOPH. BEIREIS diſp. inaug. de paralyſi grauiſſima femorum crurumque ſanata. Reſp. *Io. Philip. Duroi.* Helmſtadii, 4.

SANTO BENETTI, L'accorto fattor di villa, o ſia oſſervazioni per il governo della campagna, colla maniera di coltivare gli alberi da frutto; ſeconda Edizione accreſciuta. in Venezia, 8.

IO. HEINR. WILH. BERGII *Cameraliſtenbibliothek, oder vollſtändiges Verzeichniß dererjenigen Bücher und Schriften, welche von dem Oeconomie-Policey-Finanz-und Cameralweſen handeln. Nürnberg,* 8.

HERRMANNI BOERHAAVE materia medica. Lugd. Bat. 8.

--RONIS de hydropoſia, ſiue de potu aquae. Venetiis, 4.

CORN. CELSVS et SER. SAMMONICVS, cum notis variorum, MORGAGNI epiſtolis, et FACCIOLATI obſeruationibus. ibid. 8.

Nouvelles obſervations theoriques ſur la Goutte, avec le detail des plantes, etc. qui forment le remede ſpecifique, calmant la goutte; par Mr. CHARY DE MONGERBET. à Paris, 8.

STEPH. COMPSTAFF diſp. de criſibus et diebus criticis. Florentiae.

IO. HENR. CRÜWEL diſp. inaug. de ignis analyſi ac poteſtate in corpus humanum. Lugd. Bat. 4.

Diſſertation ſur l'uſage de boire à la glace, par Mr. D. D***. à Paris.

IO. PETR. EBERHARD diſp. inaug. de aequilibrio virium in corpore humano. Reſp. *Io. Emman. Rothart.* Halae, 4.

CAR. LVDW. DE L'ESTOCQ de regimine feminis honoratioribus praeſcribendo. Serueſtae.

ANT. NIC. HAAG, diſp. inaug. de hydrophobia. Argent. 4.

IO. SAM. HALLENS *Werkſtäte der heutigen Künſte, oder die neue Kunſthiſtorie. Mit Kupfern und Vignetten. Zweyter Band. Brandenburg und Leipzig*, 4.

FRIDR. WILH. HASTFERS *Goldgrube in Verbeſſerung der Schaafszucht, nebſt einem Rath gegen die Schaafspocken; auch einigen Anmerkungen des* LINNAEVS *hierüber. Bern*, 8. *m. K.*

Commentatio epiſtolica, qua Muſei diſputatorii phyſico-medici aeſtimatoribus ac promotoribus, etc. grates perſoluit, atque vlteriorem ſuſceptorum ſuorum rationem exponit D. IO. CAR. HEFFTER. Zittauiae et Lipſiae, 4.

LAVRENT. HEISTERI compendium medicinae practicae. Venetiis, 8.

Iſtoria della medicina, della ſua origine fino a noſtri tempi, trad. dall' Angleſe di Sign. IAMES, coll' aggiunta di due copioſi Indici degli Autori, e delle materie in Venezia, 8.

Demonſtratio vteri praegnantis mulieris, cum foetu ad partum maturi, in tabulis ſex ad naturae magnitudinem poſt diſſectionem depictis, et ea methodo diſpoſitis, vt huius ſtatus grauidi amplam ob oculos ideam collocet, cum explicatione, cura et ſtudio CAR. NIC. IENTY. A. M. et Chir. Prof. ad exemplar Londinenſe translata, a D. CASIM. CHRISTOPH. SCHMIDEL, in aes inciſa et excuſa ab I. M. SELIGMANN. Norimbergae, fol. reg.

WENCESL. LANGSVERT diſp. de cauſa rubedinis in ſanguine humano. Pragae, 8.

NIC.

NIC. LEMERY Farmacopea vniverſale, che contiene tutte le compoſizioni, che ſono in vſo nella medicina. in Venezia, fol.

P. D. LONGOLII Progr. de charta indubie lintea hactenus notis antiquiore. Curiae Variſc. 4.

Lettres ſur la certitude de ſignes de la mort, avec des obſervations ſur les noyés, par Mr. LOUIS, à Paris, 12.

IO. CHRIST. MATERNI disp. de motu humorum progreſſiuo, veteribus non ignoto. Reſp. *Frid. Wilh. Petr. Fabricius.* Altenauiae, 4.

The medical Works of RICHARD MEAD. London, 4.

IO. BAPT. MORGAGNI Epiſtolae anatomicae decem et octo, ad ſcripta pertinentes celeberrimi Viri ANT. MARIAE VALSALVAE. Venetiis, fol.

Eiuſd. de ſedibus et cauſis morborum, cum opuſculis et epiſtola miſcellanea. Voll. 8. Neapoli, 4.

BERNH NAVMANNS *Leipziger Roßarzt, 8.*

ANDR. NVNN Progr. de delirio hyſterico. Erfordiae, 4.

Bibliotheque choiſie de medecine, tirée des ouvrages periodiques, tant françois, qu' etrangeres, avec pluſieurs pieçes rares, et des remarques utiles et curieuſes, avec un très grand nombre des figures gravées en taille douce, par Mr. PLANQVE, Tome VII. à Paris, 4.

Eſſai ſur les affections vaporeuſes de deux ſexes, contenant une nouvelle methode de traiter ces maladies, fondée ſur des obſervations; par Mr. POMME le fils. à Paris, 12.

Flora Eſpannola ó Hiſtoria de las Plantas, que ſe creaci en Eſpanna, ſu Auctor D. IOSEPH QVER Vol. III. En Madrit, 4. c. tab. aen. 79.

Traité des maladies, qu'il eſt dangereux de guerir, ouvrage utile et neceſſaire aux Medecins et Perſonnes, ſuiettes à des incommodités habituelles; avec dix obſervations nouvelles et intereſſantes; par Mr. DOMINIQVE RAYMOND. etc. à Avignon.

Topographia Orenburgskaja, etc. i. e. *Umſtändliche Beſchreibung des Gouvernements Orenburg; verfaſſet vom Herrn* PETER RYTSCHKOV; *I und II Theil. St. Petersburg.* 8. *in lingua Ruſſica.* (multa continet ex hiſtoria naturali).

BENIAMIN STILLINGFLEET'S Miſcellaneous Tracts, relating to Natural Hiſtory, Huſbandry and Phyſik. London, 8.

THEOD. GER. TIMMERMANN disp. inaug. de inflammatione vteri cum ſubiuncta obſeruatione de vteri ſarcomate. Reſp. *Chriſtoph. Henr. Böttger.* Rintelii, 4. c. tab. aen.

Memoires pour ſervir à l' hiſtoire des eaux de Teplitz, par Mr. TROSCHEL. à Dresde.

(Eiusdem) *Allgemeine Nachricht von den verſchiedenen Mineralwaſſern, Salzen, Pulver und Balſam der Biliner Gegend. Leutmeritz, fol.*

(Eiusdem) *Töplitzer Nachricht von der daſigen Einrichtung mit den mineraliſchen Waſſern, Salzen, Pulvern und andern Producten, welche aus der Nachbarſchaft und dem Orte alhier vorfündig, und mit, auch ohne Badecur gebraucht werden können; zum Behuf der Fremden. ibid. fol.*

IAC. WEPFERI Hiſtoriae apoplecticorum, obſervationibus et ſcholiis anatomicis medicis quam plurimis elaboratae et illuſtratae, vna cum epiſtola IO. OTT, de ſcriptis HOLDARI de elementis ſermonis, et MORLANDI de Stentophonia; acceſſe-

ceſſerunt obſeruationes circa apoplexiam, vt et BERNARDI HVCTAE curatio maniae. Venetiis, 8.

XXXII.

Supplementum indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1763 prodierunt.

Allgemeines œconomiſches Forſtmagazin, in welchem allerhand nützliche Beobachtungen, Vorſchläge und Verſuche über die wirthſchaftliche Policey und Cameralgegenſtände des ſämtlichen Wald-Forſt- und Holzweſens enthalten ſind; geſammlet von einer Geſellſchaft, deren ordentliches Geſchäfte iſt, Waldungen zu gewinnen, zu benutzen und zu erhalten. I und IIter Band. Frankfurth und Leipzig, 8. (Auctore IOH. FRID. STAHL.)

Gemeinnütziges Natur und Kunſtmagazin, oder Abhandlungen zur Beförderung der Naturkunde, der Künſte, Manufacturen und Fabriquen. Iſter Theil. Berlin, 8.

Sammlung auserleſener Wahrnehmungen aus der Arzneywiſſenſchaft, Wundarzney und Apotheckerkunſt. 7der Band. Strasburg, 8.

Dictionnaire domeſtique portatif, concernant toutes les connoiſſances relatives à l'Oeconomie domeſtique et rurale, où l'on detaille les differentes branches de l'agriculture; la maniere de ſoigner les chevaux; celle de nourrir et de conſerver toute ſorte de beſtiaux; celle d'elever les abeilles, les vers à ſoie, et dans laquelle on trouve les inſtructions neceſſaires ſur la chaſſe, la peche, les arts, le commerce, la procedure, l'office, la cuiſine,

ſine, etc. par une Societé de Gens des lettres, Tome ſeconde à Paris, 8.

Die Schwäbiſche Köchin, welche alle Arten von Koch- und Backwerk auf das beſte zuzurichten lehrt. Frankfurth, 8.

Der juriſtiſche und mediciniſche Charlatan. 8.

Gebrauch der Berg- und Wünſchelruthe. 8.

Gedanken von der Erfindung des Bergwerks zu Freyberg. Chemnitz, 8.

Traité des fievres malignes et pourprées. à Montpellier, 8.

Defenſe de la doctrine des combinaiſons, et refutation du dixieme Memoire des opuſcules de Mr. D'ALEMBERT, avec deux lettres au même, l'une ſur la diſſertation, lue dans l'Acad. des Scienc. pour prouver, qu' on ne peut ſoûmettre l'inoculation au calcule des probabilités; et l'autre ſur un article du Dictionnaire de l'Encyclopedie au mot *de Croix* et *Pile*. à Paris. (Auctor eſt Cl. DE LA RVDELIERE).

Lettre à M** contre l'Inoculation, qui combat le Memoire hiſtorique de M. DE LA CONDAMINE, lû à l'Acad. Roy. des Sciençes, ſur l' Inſertion de la petite verole, dans la quelle ſont inſerés des principes pour la connoiſſance et la gueriſon de cette maladie. à Nancy et à Paris, 12.

Eſſai ſur la Iurisprudence de la Medecine. à Paris, 12.

Pſychologia, ſiue motuum animalium et reciprocorum machinae animalis, theoria medica, omnes humanos actus autoptica et facili, quamuis hactenus inaudita, methodo explanans, Auctore A. R. P.

R. P. PAVLO MARIA ASTENSI, Ord. Capuc. Phil. et Med. Doct. Venetiis.

GVST. CHRONANDER Afhandling om Luftens e o o formaga at medelſt blaſors utvidgande lyfta tyngder. Reſp. *Io. Garlovius.* Abo, 4.

D. G. I. GLADBACHS *Beſchreibung von den Krankheiten, die von der Kleidung entſpringen. Frankfurth,* 8.

D. GEORG FRIEDRICH GVTERMANN *Aechte Endbindungskunſt, worinnen der Mißbrauch ſtumpfer und ſcharfer Inſtrumenten gemißbilliget, hingegen durch practiſche Erzehlungen gezeiget wird, daß öfters bloß durch eine geſchickte Wendung die Kinder und Mutter bey Leben erhalten werden können. Oder zweyte Auflage ſeiner Bedenken über mancherley verunglückte Geburten. Zwey Theile. Frankfurth und Leipzig,* 8.

FRANCISC. GOTTHOLD HARTWIG Epiſt. de vſu ſcientiae medicae in theologicis. Lipſiae, 4.

LVD. HENR. LEO HILCHEN disp. inaug. de vulnerum in inteſtinis lethalitate. Reſp. *Frider. Ludou. Nitſch.* Gieſſae, 4.

TJEMKE HARING KNODSEN disp. inaug. de pleuritide vera. Lugd. Batau. 4.

L. P. KRAVSENS *kluger und ſorgfältiger Gärtner, oder nützliches Handbuch für die Liebhaber eines wohl eingerichteten Luſt- Küchen- und Baumgartens. Langenſalza,* 8 *m. K.*

IO. MAAS disp. inaug. de hydrope, Trai. ad Rhen. 4.

GERARD NITERT disp. inaug. de peripneumonia vera. Lugd. Bat. 4.

GERARD. ALBERT NOORTWYK disp. inaug. de organis reſpirationis, eorumque vſu. ib. 4.

THI-

THIMOTH. CHRIST. OVERKAMP breuis commentatio in quaeſtionem : an aer elaſticus ope reſpirationis ſanguini per pulmones tranſeunti admiſceatur? Gryphiswaldiae, 4.

ANDR. VAN RIEBEEK disp. inaug. de ſaliua. Lugd. Bat. 4.

GEORG ROTHENS *kurzer Begriff der Naturlehre.* *Görlitz*, 8.

RAPH. BENEVENT. SABATIER Theſes anatomicae et chirurgicae (*de encephalocele ſeu hernia cerebri*). Reſp. *Io. Bapt. Guil. Ferrand.* Pariſiis, 4.

EDVARD SANDIFORT disp. inaug. de pelui, eiusque in partu dilatatione. Lugd .Batau. 4.

IAC. WHITE disp. inaug. de rheumatiſmo. ib. 4.

CORNEL. YSERMANS disp. inaug. de veſica vrinaria eiusque vlcere. ib. 4.

Contenta

Contenta in hac parte.

I. Hiſtoire et Memoires de l'Acad. Roy. des Sciences à Paris; Année 1761 p. 3
II. Della Preſervazione della Salute de Letterati: di G. A. PVJATI 22
III. Memoires ſur les ſignes du Suicide et de l'Aſſaſſinat; par M. LOUIS 26
IV. IEDERMÜLLERS *Nachleſe ſeiner mikroſcopiſchen Gemüths- und Augenergötzungen* 29
V. The Vegetable Syſtem by JOHN HILL, Vol. V. VI. 34
VI. BROCKLESBY's Oeconomical and Medical Obſervations etc. 43
VII. MONRO's Account of the Diſeaſes in the Britiſh Military Hoſpitals etc. 50
VIII. PRINGLE's Diſeaſes of the Army. The 5. edition 56
IX. FR. HOME principia medicinae 65
X. Diſſ. epiſt. di ANT. LIZZARI l'operazione detta paracenteſi nell' idropiſie etc. 69
XI. Journal de Medecine par Mr. ROUX. Tom. XIX. XX. 72
XII. GOUAN Flora Monspelienſis 95
XIII. WHYTT's Obſervations of Nervous Diſorders etc. 100
XIV. Voyage à la Martinique 115
XV. Traité des Maladies les plus frequentes à Surinam, par PH. FERMIN 119
XVI. ROVPPE de morbis nauigantium 122
XVII. Noui Commentarii Ac. Sc. Imp. Petropolitanae. Tom. IX. 128
XVIII. A. SEBAE theſaurus rerum naturalium. Tom. IV. 132
XIX. GRANTZ materia medica 135

XX. Mu-

XX. Muſeum LVD. VLRICAE, Reginae et ADOLPHI FRIDERICI, Regis Sueciae, editum a LINNAEO. Tom. I. II. p. 139
XXI. BAKER de catarrho et dyſenteria Londinenſi 141
XXII. HAVSMANN Diſſ. acidularum Sulzbacenſium hiſtoria 146
XXIII. SIGWART Diſſ. Cyſtotomia lateralis Moreauiana etc. 150
XXIV. FRACASSINI Opuscula Phyſiologico-Pathologica 151
XXV. IOAN. A BONA de Scorbuto 154
XXVI. v. DOEVEREN ſpecimen obſeruationum academicarum 159
XXVII. SNIP Diſſ. de Lithotomia 164
XXVIII. BRÜNNICHEN *Hiſtorie des Eidervogels* 165
XXIX. WHEELERS Botaniſt's and Gardener's new Dictionary 168
XXX. Noua phyſico-medica 169
XXXI. Supplementum alterum indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1762 prodierunt 181
XXXII. Supplementum indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1763 prodierunt 187